

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Інститут соціальної та політичної психології

Інформаційний бюлетень

Медіаграмотність та інформаційна безпека

За наук. ред. Л. А. Найдьонові

Київ – 2018

Медіаграмотність та інформаційна безпека : інформаційний бюлетень / За наук. ред. Л. А. Найдьонової, упоряд. О. О. Кришовська [Найдьонова Л. А., Дятел Н. Л., Вознесенська О. Л., Череповська Н. І., Обухова Н. О., Чаплинська Ю. С., Дідик Н. І.]. – К. : Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, 2018 – 128 с.

В інформаційному бюлетені наводяться результати всеукраїнського масового опитування, проведеного лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України у співпраці з Асоціацією медіапсихологів та медіапедагогів України та іншими членами Українського медіаосвітнього консорціуму у закладах освіти, що є базами всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику». Опитування організовано в межах виконання наукового дослідження «Медіапсихологічні засоби профілактики та подолання наслідків деструктивних інформаційних впливів на дітей та молодь», що виконується протягом 2017-2019 рр.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
© Найдьонова Л. А., Дятел Н. Л., Вознесенська О. Л., Череповська Н. І.,
Обухова Н. О., Чаплинська Ю. С., Дідик Н. І.

ЗМІСТ

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ	5
Характеристики вибірки.....	5
ЧАСТИНА I. КІБЕРПРАКТИКИ ТА МЕДАГРАМОТНІСТЬ.....	Ошибка! Закладка не определена.
Розділ 1. Кіберпрактики в структурі дозвілля.....	7
Віртуалізація дозвілля.....	7
Телепрактики і новини	13
Аудіальна медіакультура (сприймання музики і пісень)	16
Вікові особливості початку кіберпрактик.....	22
Тривалість кіберпрактик.....	24
Медіатизація спілкування старшокласників.....	28
Розділ 2. Доступність Інтернету (Kids Online)	42
Використання старшокласниками різних пристроїв (гаджетів) для кіберпрактик.....	42
Частота використання старшокласниками телевізора	51
Кількість пристроїв, якими користуються старшокласники в своїх кіберпрактиках.....	53
Персоналізованість доступності пристроїв для кіберпрактик	55
Доступність входу в Інтернет	63
Розділ 3. Медіаторчість старшокласників у кіберпросторі.....	67
Створення власного контенту	67
Розповсюдження власного контенту	70
Мотивація медіаторчості	71
Розділ 4. Ризики кіберпрактик	76
Структура Інтернет-небезпек.....	76
Шахрайство в Інтернеті: обсяг і втрати	80
Розділ 5. Технічна медіаграмотність	83
Технічні вміння: інтернет-грамотність	83
Технічні вміння: мобільна інтернет-грамотність (смарт-грамотність):.....	87
Розділ 6. Медіаграмотність: критичне мислення	89
Логічні неузгодженості.....	91
Фальш у повідомленнях	93
Різні тлумачення подій	95
Розширені джерела.....	96
Вибірковість.....	97
Прагматичність.....	98
Фільтри.....	98
Зосередженість	99

Планованість.....	102
Регульованість.....	103
Спростування.....	104
Медіавласність.....	105
Джерела країни-агресора.....	106
Усвідомленість.....	107
Розділ 7. Парасоціальна взаємодія з медіаперсонами.....	112
Олюднення медіагероїв (сприймання їх як близьких друзів).....	112
Наслідкування медіагероїв (наслідкування улюбленої медіаперсони).....	115
Комерціалізація медіагероїв.....	119
Парасоціальна творчість.....	121
Розділ 8. Роботизація і кіборгізація.....	123
Ставлення до роботизації.....	123
Ставлення до кіборгізації (доповненої тілесності).....	125

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого наводяться нижче, було проведено лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України в травні-червні 2018 р. у всіх макрорегіонах України.

Всього було опитано 1439 учнів 8 та 10 класів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, що є базами всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти (наказ МОН України № 1199 від 18 липня 2017 р.).

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі макрорегіони:

Західний (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);

Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області);

Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);

Південний (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Усі показники наведено у відсотках до кількості опитаних кожної категорії респондентів: за віком (8 та 10 класи), статтю, макрорегіоном проживання.

Характеристики вибірки

За статтю: 832 дівчини (55,4%) та 671 хлопець (44,6%).

За роком навчання: 784 учня 8 класу (55,2%) та 645 учнів 10 класу (44,8%).

За областю проживання: Вінницька – 174 особи (21,1%), Волинська – 133 особи (9,2%), Дніпропетровська – 34 (2,4%), Донецька – 28 осіб (1,9%), Житомирська – 20 осіб (1,4%), Запорізька – 6 осіб (0,4%), Кіровоградська – 66 осіб (4,6%), Луганська – 37 осіб (2,6%), Львівська – 70 осіб (4,9%), Миколаївська – 92 особи (6,4%), Полтавська – 210 осіб (14,6%), Рівненська – 29 осіб (2,0%), Сумська – 115 осіб (8,0%), Тернопільська – 64 особи (4,4%), Харківська – 118 осіб (8,2%), Чернівецька – 113 осіб (7,9%), Чернігівська – 117 осіб (8,1%).

Згідно поділу областей на макрорегіони, за місцем проживання респонденти розподіляються наступним чином: Центральний макрорегіон – 702 особи (48,8%), Південний – 92 особи (6,4%), Східний – 223 особи (5,5%), Західний – 409 осіб (28,4%).

Перед аналізом даних для досліджуваних з кожного макрорегіону були розраховані коефіцієнти зважування для того, щоб кінцевий результат відповідав розподілу за місцем проживання у генеральній сукупності українських підлітків відповідного віку. Таким чином, статистичні дані, що

містяться у таблицях, наведених у даному бюлетені, репрезентативні для населення України віком 13-16 років.

Для порівняння наводяться результати за окремими питаннями, які використовувалися раніше при проведенні всеукраїнських репрезентативних масових опитувань у 2007 р. [1] і 2010 р. [2].

Розділ 1. КІБЕРПРАКТИКИ: ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ І МЕДІАТИЗАЦІЯ СПІЛКУВАННЯ

Віртуалізація дозвілля

Розподіл відповідей на запитання «Як Ви проводите зазвичай вільний час?» (у %)

	По Україні в цілому
слухаю музику	78,2
користуюся інтернетом	72,4
займаюся домашніми справами	48,4
займаюся спортом	48,2
відвідую друзів, приймаю гостей	47,3
відпочиваю на природі	42,6
дивлюся телепередачі чи відеозаписи	42,3
відпочиваю в сімейному колі	35,5
граю в комп'ютерні ігри	33,2
читаю художні твори	27,3
майструю, займаюся рукоділлям, творчістю	23,8
ходжу в кіно	19,7
займаюся в ансамблях (хорах, гуртках тощо)	13,1
читаю газети, журнали	6,6
беру участь в громадській роботі	4,3
займаюся волонтерством (допомагаю інвалідам, хворим, самотнім)	2,7
Інше	6,1
вільного часу у мене практично не залишається	9,3

До віртуалізованих практик відносяться:

- користуюся інтернетом
- слухаю музику
- дивлюся телепередачі чи відеозаписи
- граю в комп'ютерні ігри
- ходжу в кіно

До невіртуалізованих практик відносяться:

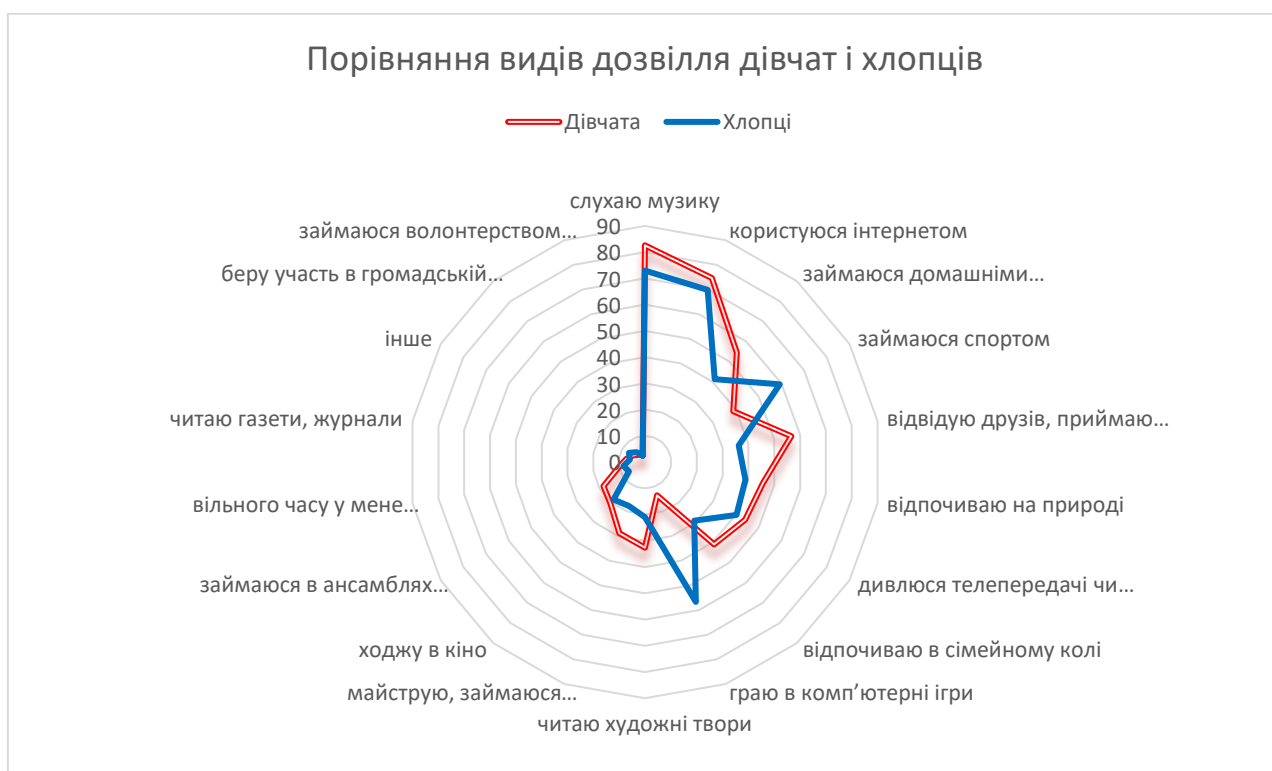
- займаюся домашніми справами
- займаюся спортом
- відвідую друзів, приймаю гостей
- відпочиваю на природі
- відпочиваю в сімейному колі
- читаю художні твори
- майструю, займаюся рукоділлям, творчістю
- займаюся в ансамблях (хорах, гуртках тощо)
- читаю газети, журнали
- беру участь в громадській роботі
- займаюся волонтерством (допомагаю інвалідам, хворим, самотнім)

Середнє арифметичне популярності віртуалізованих практик серед учнів у 2018 році – 49,16%, невіртуалізованих практик – 27,25%. Співвідношення популярності віртуалізованих практик до невіртуалізованих складає 1,8/1,0.

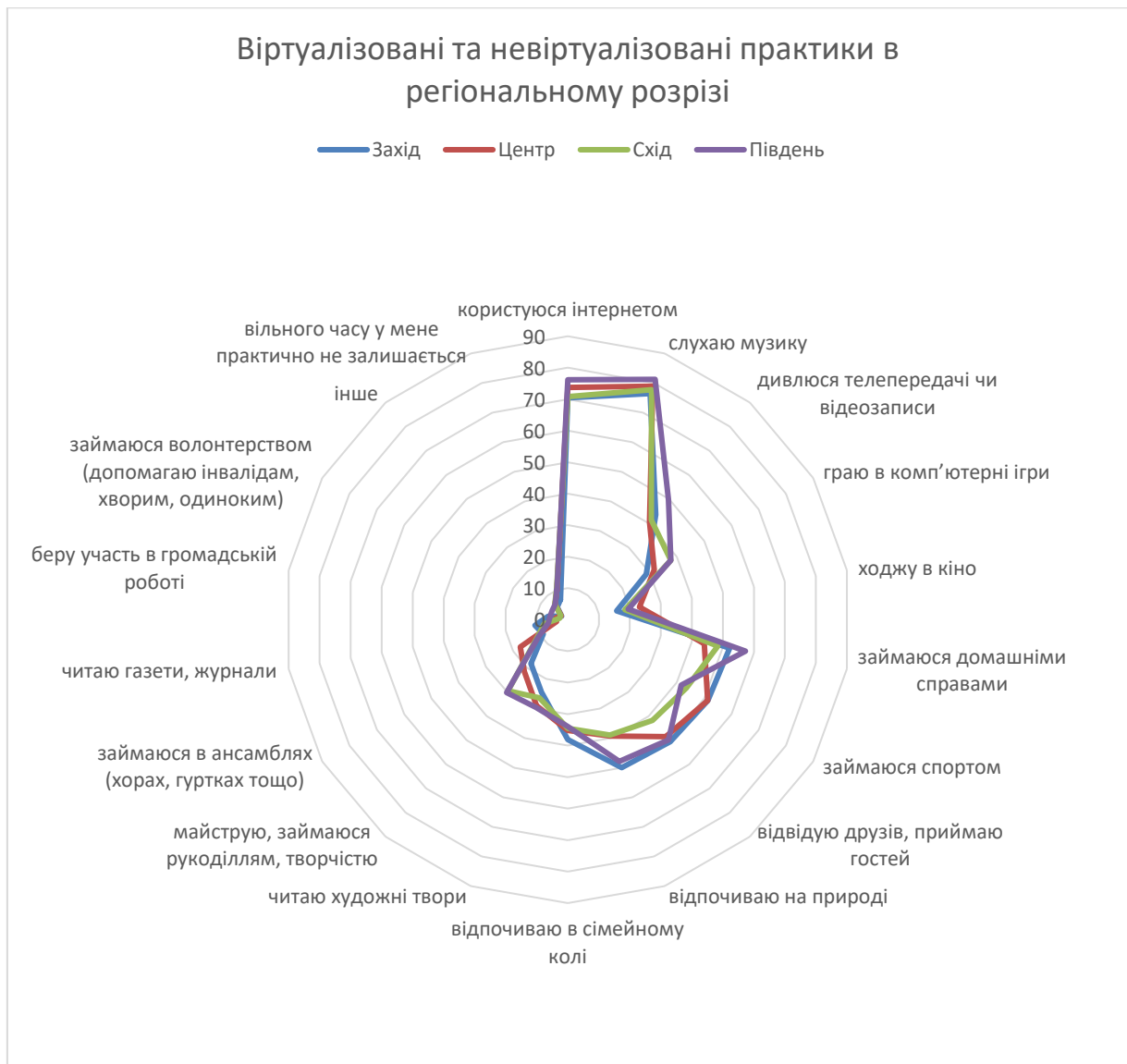
Залежно від статі (у порівнянні з даними попередніх досліджень)

	Дівчата 2018	Хлопці 2018	Дівчата 2007	Хлопці 2007
слухаю музику	82,6	73	77,44	78,89
користуюся інтернетом	74,6	69,8	9,6	10,8
займаюся домашніми справами	54,4	41,3	-	-
займаюся спортом	38,9	59,3	8,4	14,8
відвідую друзів, приймаю гостей	56,6	36,2	45,6	40,0
відпочиваю на природі	45,7	38,9	-	-
дивлюся телепередачі чи відеозаписи	44	40,2	80,4	79,8
відпочиваю в сімейному колі	40,9	29,2	48,3	43,6
граю в комп'ютерні ігри	13,5	56,7	5,5	10,6
читаю художні твори	32,6	21	30,3	18,7
майструю, займаюся рукоділлям, творчістю	28,8	17,8	26,1	23,4
ходжу в кіно	20,6	18,7	5,8	3,6
займаюся в ансамблях (хорах, гуртках тощо)	18,3	7,1	-	-
читаю газети, журнали	7,2	5,9	49,0	53,0
беру участь в громадській роботі	3,7	5	-	-
займаюся волонтерством (допомагаю інвалідам, хворим, самотнім)	2,8	2,6	-	-
Інше	5,2	7,1	6,4	3,2
вільного часу у мене практично не залишається	10	8,4	8,3	6,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
слухаю музику	78,2	76,4	78,9	77,7	81,2
користуюся інтернетом	72,4	70,4	73,7	70,8	76,2
займаюся домашніми справами	48,4	52,2	44	48,4	57,3
займаюся спортом	48,2	51,4	51,3	43,4	41,6
відвідую друзів, приймаю гостей	47,3	50,6	48,5	41,8	49,8
відпочиваю на природі	42,6	50	39,3	39	47,9
дивлюся телепередачі чи відеозаписи	42,3	43,5	40,4	41,3	49,8
відпочиваю в сімейному колі	35,5	38,1	35,2	34,5	34
граю в комп'ютерні ігри	33,2	28,8	31,7	37,8	37,8
читаю художні твори	27,3	24,5	29	26,4	29,6
майструю, займаюся рукоділлям, творчістю	23,8	18,2	21,5	29,5	30,2
ходжу в кіно	19,7	15,8	23,1	18,4	19,5
займаюся в ансамблях (хорах, гуртках тощо)	13,1	9	17,4	11,1	10,7
читаю газети, журнали	6,6	10,6	3,6	7,6	6,3
беру участь в громадській роботі	4,3	6,3	3,8	2,6	5,7
займаюся волонтерством (допомагаю інвалідам, хворим, самотнім)	2,7	2,2	2,4	2,6	5,7
Інше	6,1	5,2	6,3	6,4	6,3
вільного часу у мене практично не залишається	9,3	6,8	10	10,4	10,1

У 2007 році учні так відповіли на питання «Чи користуєтеся Ви інтернет-ресурсами?»

Так, постійно	20,7
Так, інколи	38,1
Раніше користувався, але перестав	3,4
Ніколи не користувався	34,8
Ніколи не чув про таке	2,8

Коментар

Найпопулярнішими видами дозвілля серед старшокласників є слухання музики і користування інтернетом (78 і 72 відсотки школярів відповідно зазначають, що вони займаються цим у свій вільний час). Витрачають вільний час на перегляд телебачення менше половини старшокласників (42%), у комп'ютерні ігри грає кожен третій. Менша частка старшокласників практикує у вільний час читання художньої літератури (27%), відвідування

кінотеатрів (20%). До друкованої преси (газет і журналів) звертаються на дозвіллі менше 7% українських старшокласників. Загалом віртуалізовані практики дозвілля (медіапрактики) значно переважають невіртуалізовані (домашні справи, спорт, спілкування з друзями, родиною, природою, рукоділля тощо).

Дівчата більше за хлопців читають нині художні твори (33% дівчат дають таку відповідь проти 21% хлопців), слухають музику (83% проти 73%). Натомість хлопці в 4 рази більше за дівчат грають у комп'ютерні ігри (у вільний час грають 57% хлопців проти 14% дівчат).

У регіональному розрізі телебачення залишається трохи більш популярним на Півдні (50% старшокласників південного макрорегіону дивляться телевизор у вільний час проти 40% в Центрі), а газети і журнали – на Заході (біля 11% старшокласників західного макрорегіону їх читають проти 4% в Центрі).

Протягом останніх 10 років значних змін зазнали дозвіллі медіапрактики. Перегляд телебачення і відеозаписів втратив першість за популярністю: кількість старшокласників, які свій вільний час присвячують телевизору, зменшилася в 2 рази (з 80% відсотків у 2007 р. до 44% серед дівчат і 40% серед хлопців у 2018 р.). Натомість у 7 разів збільшилася популярність Інтернету як способу проведення дозвілля (з 10-11% серед дівчат і хлопців у 2007 р. до 75-70% у 2018 р. відповідно).

Телепрактики і новини

Розподіл відповідей на питання «Як часто Ви дивитесь телепередачі?»
(у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Щодня	28,5	27,6
Кілька разів на тиждень	31,9	29,6
Не більше одного разу на тиждень	11,1	8,5
Менше, ніж раз на тиждень	14,8	13,8
Не дивлюся зовсім	11,1	19,1
Важко відповісти	2,6	1,3

У порівнянні з даними попередніх досліджень:

	Учні 2007	Учні 2010	Учні 2018
Щодня	61,6	46,1	28,1
Кілька разів на тиждень	25,7	39,0	30,8
Не більше одного разу на тиждень	8,2	12,0	9,9
Менше, ніж раз на тиждень			14,4
Не дивлюся зовсім	3,5	2,8	14,7
Важко відповісти			2,0

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Щодня	28,1	33,8	26,5	26,5	25,9
Кілька разів на тиждень	30,8	28,9	34,5	28,0	27,9
Не більше одного разу на тиждень	9,9	10,0	9,5	10,6	9,5
Менше, ніж раз на тиждень	14,4	12,6	14,0	14,7	19,0
Не дивлюся зовсім	14,7	13,5	14,1	15,7	17,7
Важко відповісти	2,0	1,1	1,3	4,6	0,0

Розподіл відповідей на питання «**Як часто Ви ДИВИТЕСЯ НОВИНИ по телебаченню?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Часто	15,3	24,6
Не часто	84,7	75,4

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Часто	19,4	20,2	22,0	14,1	20,6
Не часто	80,6	79,8	78,0	85,9	79,4

Розподіл відповідей на питання «**З якою саме частотою дивитися Ви новини по телебаченню?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Щодня	12,7	14,2
Кілька разів на тиждень	23,8	30,6
Не більше одного разу на тиждень	15,3	12,9
Менше, ніж раз на тиждень	14,4	10,5
Не дивлюся теленовини зовсім, отримую з інших джерел (наприклад, з Інтернету)	18,3	12,3
Взагалі не цікавлюся новинами	15,4	19,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Щодня	13,3	13,4	15,7	8,2	17,4
Кілька разів на тиждень	26,8	29,3	27,9	25,0	21,0
Не більше одного разу на тиждень	14,3	15,8	15,2	11,9	13,8
Менше, ніж раз на тиждень	12,7	12,8	12,8	14,7	6,5
Не дивлюся теленовини зовсім, отримую з інших джерел (наприклад, з Інтернету)	15,7	15,2	14,1	16,8	20,3
Взагалі не цікавлюся новинами	17,2	13,4	14,3	23,5	21,0

Коментар

Щодня дивляться телевізор менше третини старшокласників. Кожна четверта дівчинка і кожен третій хлопчик не дивляться зовсім, або менше, ніж раз на тиждень.

За останні десять років кількість телеглядачів старшокласників неспинно зменшується: так щоденні телевізійні практики зменшилися в 2 рази, а тих, хто не дивиться зовсім зріс більше, ніж у 4 рази.

Значних регіональних відмінностей не спостерігається в зниженні інтенсивності телевізійних медіапрактик. На Сході менше за інші регіони старшокласники дивляться новини.

Серед хлопців більше, чим серед дівчат, тих, хто зовсім не дивиться телевізор. Проте хлопці частіше за дівчат дивляться по телевізору новини, а дівчата більше за хлопців отримують новини з інших, ніж телебачення, джерел (наприклад, з Інтернету).

У регіональному розрізі на Півдні і Сході більше старшокласників, які взагалі не цікавлються новинами.

Аудіальна медіакультура (сприймання музики і пісень)

Розподіл відповідей на запитання «**Прослуховуючи музику в медіа, звертаю увагу насамперед на ритм**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	37,1	64	43,5	64
скоріше згоден, чим не згоден	26,9		20,5	
скоріше не згоден, чим згоден	8,0	17,5	4,6	14
не згоден	9,5		9,4	
важко відповісти	18,4		22,0	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	40,0	64,0	44,8	67,8	38,4	66,5	35,5	57,2	48,2	64,0
скоріше згоден, чим не згоден	24,0		23,0		28,1		21,7		15,8	
скоріше не згоден, чим згоден	6,5	16,	6,2	17,1	6,1	15,7	7,8	17,5	5,0	10,0
не згоден	9,5		10,9		9,6		9,7		5,0	
важко відповісти	20,0		15,0		17,8		25,3		25,9	

Розподіл відповідей на запитання «**Прослуховуючи музику в медіа, звертаю увагу насамперед на її мелодійність**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	38,4	66,6	38,8	65,5
скоріше згоден, чим не згоден	28,2		26,7	
скоріше не згоден, чим згоден	7,9	15,4	5,3	14,2
не згоден	7,5		8,9	
важко відповісти	17,9		20,3	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	38,6	66,2	42,9	69,7	38,6	66,5	32,6	62,3	45,7	67,8
скоріше згоден, чим не згоден	27,6		26,8		27,9		29,7		22,1	
скоріше не згоден, чим згоден	6,7	14,9	6,8	15,9	7,1	14,9	5,1	15,2	10,0	12,1
не згоден	8,2		9,1		7,8		10,1		2,1	
важко відповісти	18,9		14,4		18,6		22,5		20,0	

Розподіл відповідей на запитання «Прослуховуючи пісні в медіа, звертаю увагу насамперед на слова та зміст пісні» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	43,8	70,5	42,0	66,1
скоріше згоден, чим не згоден	26,7		24,1	
скоріше не згоден, чим згоден	9,1	15,0	7,1	15,6
не згоден	5,9		8,5	
важко відповісти	14,5		18,3	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	43,0	68,6	44,4	69,4	44,5	71,4	38,2	64,8	47,1	65,7
скоріше згоден, чим не згоден	25,6		25,0		26,9		26,6		18,6	
скоріше не згоден, чим згоден	8,3	15,3	8,5	16,7	8,1	14,1	7,2	16,4	11,4	13,5
не згоден	7,0		8,2		6,0		9,2		2,1	
важко відповісти	16,1		13,8		14,5		18,8		20,7	

Розподіл відповідей на запитання «Слухаючи музику або пісні, звертаю увагу насамперед на себе, свій стан і бажання» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	49,9	73,0	41,8	61,6
скоріше згоден, чим не згоден	23,1		19,8	
скоріше не згоден, чим згоден	4,1	10,7	6,8	16,4
не згоден	6,6		9,6	
важко відповісти	16,3		22,0	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	46,3	67,9	49,4	67,8	48,9	72,0	41,0	64,1	43,2	61,9
скоріше згоден, чим не згоден	21,6		18,6		23,1		23,1		18,7	
скоріше не згоден, чим згоден	5,4	13,2	6,5	13,9	4,6	12,7	6,1	15,3	3,6	7,2
не згоден	7,8		7,4		8,1		9,2		3,6	
важко відповісти	18,8		18,0		15,3		20,6		30,9	

Розподіл відповідей на запитання «Музика впливає на моє самопочуття» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	62,7	82,7	49,9	66,9
скоріше згоден, чим не згоден	20,0		16,9	
скоріше не згоден, чим згоден	4,4	8,0	7,6	16,6
не згоден	3,6		9,1	
важко відповісти	9,2		16,5	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	57,1	75,7	58,9	79,3	59,2	77,7	56,2	72,7	46,8	67,4
скоріше згоден, чим не згоден	18,6		20,4		18,5		16,5		20,6	
скоріше не згоден, чим згоден	5,8	11,9	5,9	11,2	5,1	11,2	6,5	13,0	6,4	12,8
не згоден	6,1		5,3		6,1		6,5		6,4	
важко відповісти	12,4		9,5		11,1		14,3		19,9	

Розподіл відповідей на запитання «Музика впливає на мій настрій» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
	повністю згоден	67,4	86,8	52,9
скоріше згоден, чим не згоден	19,4	20,7		
скоріше не згоден, чим згоден	4,0	6,4	5,8	15,0
не згоден	2,4		9,3	
важко відповісти	6,8		11,4	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	61,0	81,0	63,1	83,9	62,1	81,9	59,5	77,9	55,3	78,7
скоріше згоден, чим не згоден	20,0		20,8		19,8		18,4		23,4	
скоріше не згоден, чим згоден	4,8	10,1	4,5	8,4	4,3	9,3	5,6	12,9	5,0	10,0
не згоден	5,4		3,9		5,0		7,3		5,0	
важко відповісти	8,9		7,7		8,8		9,2		11,3	

Розподіл відповідей на запитання «Музика впливає на мою творчість»
(у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	62,1	81,4	45,5	65,6
скоріше згоден, чим не згоден	19,3		20,1	
скоріше не згоден, чим згоден	4,1	8,6	6,2	18,7
не згоден	4,6		12,5	
важко відповісти	10,0		15,7	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	54,7	74,4	49,9	72,5	57,9	77,3	56,7	73,6	46,8	68,8
скоріше згоден, чим не згоден	19,7		22,6		19,4		16,9		22,0	
скоріше не згоден, чим згоден	5,0	13,1	4,7	13,6	3,8	11,4	6,5	15,2	6,4	12,8
не згоден	8,1		8,9		7,6		8,7		6,4	
важко відповісти	12,5		13,9		11,3		11,1		18,4	

Розподіл відповідей на запитання «Музика впливає на мою працездатність» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
повністю згоден	55,5	76,0	44,9	64,2
скоріше згоден, чим не згоден	20,5		19,3	
скоріше не згоден, чим згоден	5,6	13,1	6,1	19,1
не згоден	7,4		13,1	
важко відповісти	10,9		16,7	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
повністю згоден	50,8	70,	47, 5	67,	52, 6	72,	52, 2	72,	46, 8	65,
скоріше згоден, чим не згоден	20,0	8	19, 9	4	20, 2	8	20, 4	6	18, 4	2
скоріше не згоден, чим згоден	5,8	15,	7,1	18,	6,5	15,	3,6	15,	6,4	12,
не згоден	9,9	7	11, 6	7	8,8	3	11, 4	0	6,4	8
важко відповісти	13,5		13, 9		11, 9		12, 4		22, 0	

Коментар

Особливості аудіальної культури важливі з огляду на те, що прослуховування музики є однією з найпопулярніших медіапрактик серед старшокласників. Аудіальна культура старшокласників насамперед емоційно зумовлена: сприймаючи музику підлітки насамперед звертають увагу на власний настрій (позитивну відповідь дають 87% дівчат і 74% хлопчиків). Старшокласники дівчатка більше, ніж хлопчики, усвідомлюють, що музика впливає на їхні самопочуття (83% і 67% відповідно), творчість (81% і 66%) та працездатність (76% і 64%). При сприйманні пісень дівчата більше за хлопчиків зорієнтовані на власний стан (73% проти 62%) і зміст, слова пісні (71% проти 66%), усвідомлення сприймання мелодії і ритму не мають значних гендерних відмінностей.

Аналіз регіональних відмінностей аудіальної культури демонструє дещо більшу спрямованість старшокласників західного регіону, порівняно з іншими, – на ритм і мелодійність, центрального і західного – на зміст і самопочуття, центрального – на свій стан і творчість.

Вікові особливості початку кіберпрактик

Розподіл відповідей на запитання «Скільки Вам було років, коли Ви почали користуватися СМАРТФОНОМ?» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
1	0,2	0,0
2	0,0	0,4
3	0,0	0,4
4	0,5	1,2
5	2,8	2,4
6	5,9	4,5
7	7,6	8,2
8	12,7	8,5
9	19,5	17,2
10	14,7	16,0
11	16,0	18,7
12	10,6	14,2
13	6,9	6,1
14	1,0	0,6
15	0,9	1,2
16	0,7	0,4

Залежно від року навчання:

	По Україні в цілому	Учні 8 класів	Учні 10 класів
1	0,1	0,0	0,3
2	0,2	0,0	0,4
3	0,2	0,4	0,0
4	0,8	0,6	1,0
5	2,6	3,0	2,1
6	5,4	6,5	3,4
7	7,9	14,2	4,9
8	10,9	14,2	6,4
9	18,6	21,3	14,3
10	15,4	16,5	13,5
11	17,3	14,9	19,5
12	12,3	7,0	18,3
13	6,6	1,6	12,4
14	1,0	0,0	2,2
16	0,5	0,0	1,2

Коментар

Кіберпрактики нинішніх старшокласників, на їхню думку, розпочалися в дошкільному дитинстві (зважаючи на те, що ранні дитячі спогади можуть бути достатньо викривленими і не чіткими). До 6 років лише біля 10% нинішніх старшокласників були користувачами Інтернету, до 9 років майже половина (47%) користувалася Інтернетом, а до 12 років – переважна більшість (92%).

Порівняння початку кіберпрактик учнів 10 і 8 класів демонструє змолодшання користувачів Інтернету: так серед десятикласників у 9-річному віці користувачами були 32%, а серед 8-класників вже майже в 2 рази більша кількість (60%). Нинішні десятикласники перевищили 60-відсотковий поріг обсягу користувачів між 10 і 11 роками. Умовно кажучи, кожна наступна вікова когорта старшокласників демонструє змолодшання кіберпрактик на 1 рік.

Тривалість кіберпрактик

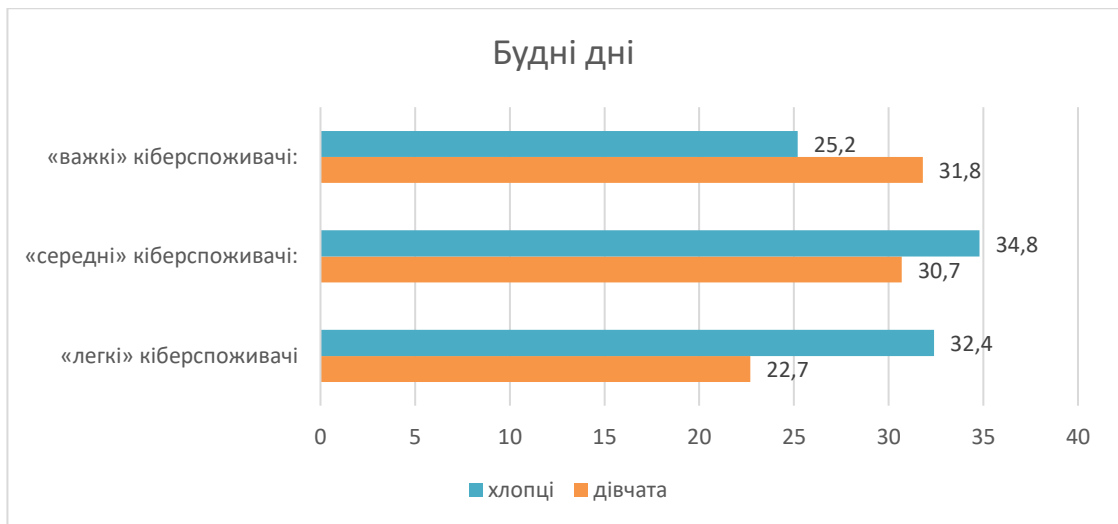
Час в 1 день, хв	к-ть учнів у вибірці, що проводять в інтернеті таку к-ть часу в 1 будній день	к-ть учнів у вибірці, що проводять в інтернеті таку к-ть часу в 1 вихідний день
10	93	35
30	124	57
60	173	112
120	255	176
180	214	209
240	189	199
300	121	181
420	104	188
час, що 1 учень проводить в середньому в інтернеті за день	2,74 години	3,58 години
час, що 1 учень проводить в середньому в інтернеті за тиждень	20,87 годин	

Розподіл відповідей на запитання «Скільки часу Ви проводите в Інтернеті в звичайний БУДНІЙ (шкільний) день?» (у %)

Залежно від статі:

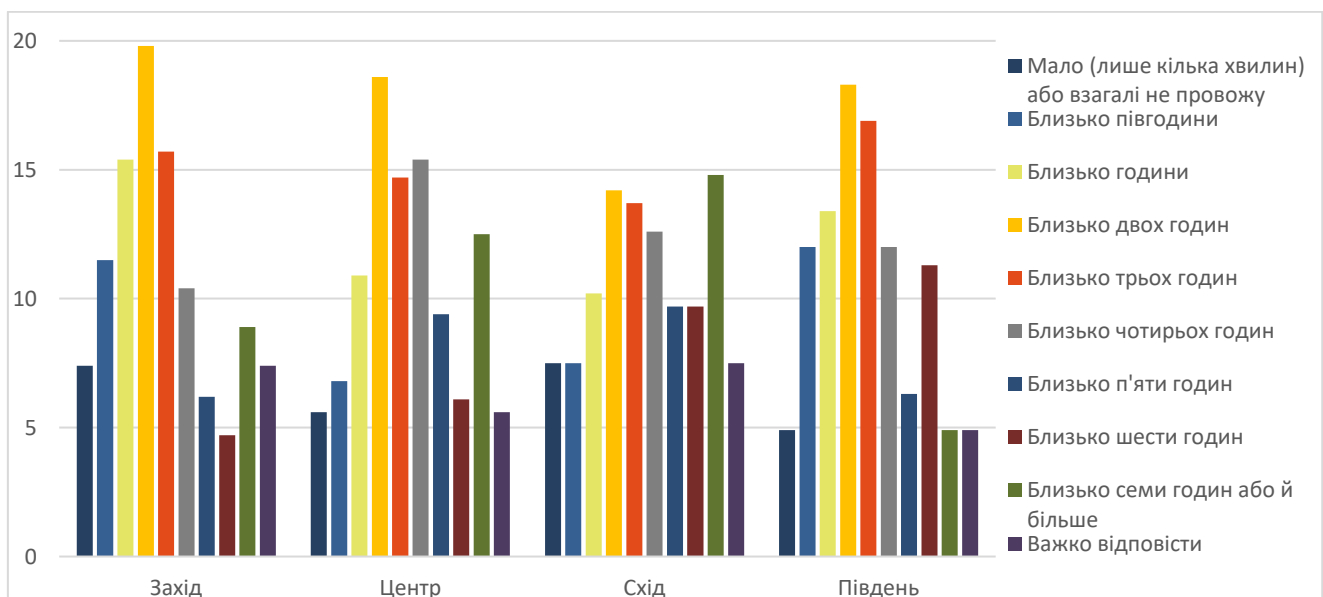
	Дівчата		Хлопці	
мало, кілька хвилин	5,9	«легкі»	7,1	«легкі»
близько півгодини	7,5	кіберспоживачі: 22,7	10,0	кіберспоживачі: 32,4
близько години	9,3		15,3	
близько 2-х годин	17,1	«середні» кіберспоживачі: 30,7	18,4	«середні» кіберспоживачі: 34,8
близько 3-х годин	13,6		16,4	
близько 4-х годин	14,7	«важкі» кіберспоживачі: 31,8	11,4	«важкі» кіберспоживачі: 25,2
близько 5-ти годин	9,0		7,6	
близько 7 годин і більше	8,1		6,2	
важко відповісти	14,8		7,4	

У регіональному розрізі:

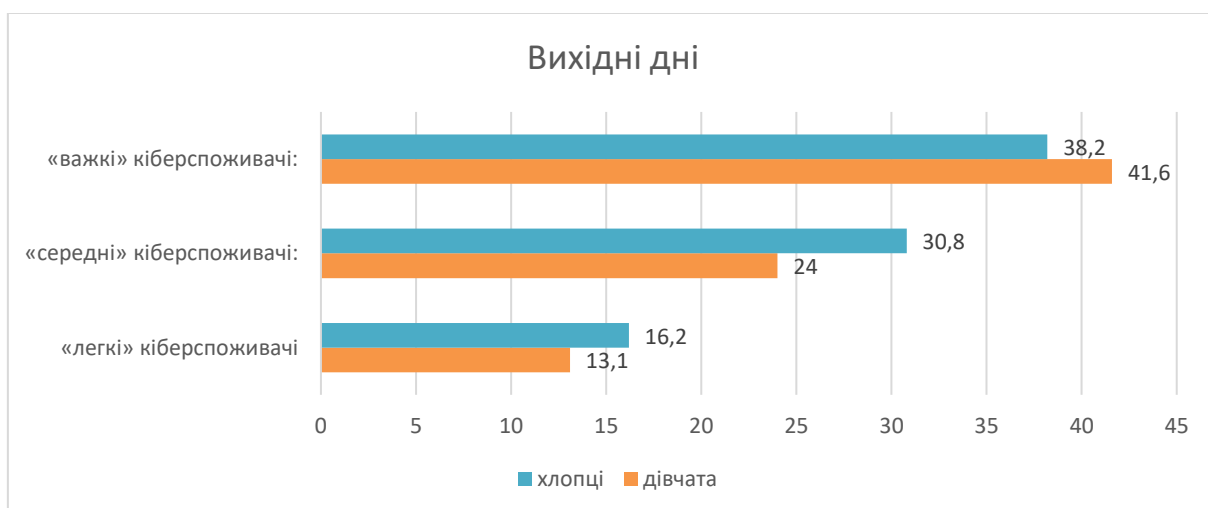
<i>Будні дні</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
мало, кілька хвилин	6,5	7,4	5,6	7,5	4,9
близько півгодини	8,6	11,5	6,8	7,5	12,0
близько години	12,0	15,4	10,9	10,2	13,4
близько 2-х годин	17,7	19,8	18,6	14,2	18,3
близько 3-х годин	14,9	15,7	14,7	13,7	16,9
близько 4-х годин	13,2	10,4	15,4	12,6	12,0
близько 5-ти годин	8,3	6,2	9,4	9,7	6,3
близько 7 годин і більше	7,2	4,7	6,1	9,7	11,3
важко відповісти	11,5	8,9	12,5	14,8	4,9

Розподіл відповідей на запитання «Скільки часу Ви проводите в Інтернеті у ВИХІДНИЙ день?» (у %)

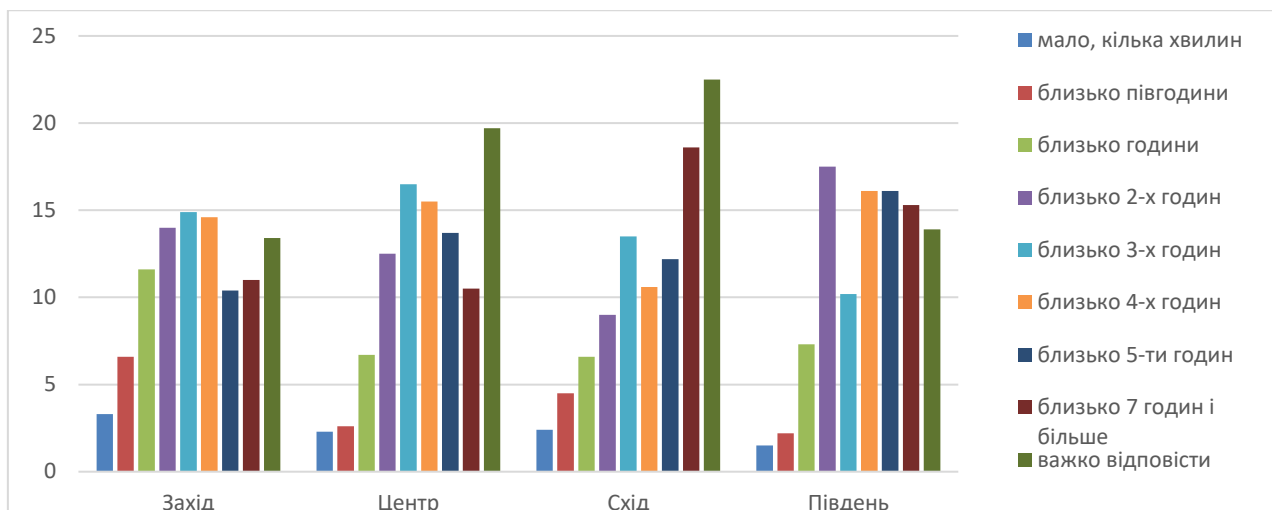
Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
мало, кілька хвилин	1,8	«легкі»	3,4	«легкі»
близько півгодини	3,7	кіберспоживачі:	4,6	кіберспоживачі:
близько години	7,6	13,1	8,2	16,2
близько 2-х годин	10,2	«середні»	14,9	«середні»
близько 3-х годин	13,8	кіберспоживачі:	15,9	кіберспоживачі:
близько 4-х годин	13,8	24	14,3	30,8
близько 5-ти годин	12,7	«важкі»	12,8	«важкі»
близько 7 годин і більше	15,1	кіберспоживачі:	11,1	кіберспоживачі:
важко відповісти	21,4	41,6	14,8	38,2

У регіональному розрізі:

<i>Вихідні дні</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
мало, кілька хвилин	2,5	3,3	2,3	2,4	1,5
близько півгодини	4,0	6,6	2,6	4,5	2,2
близько години	7,9	11,6	6,7	6,6	7,3
близько 2-х годин	12,4	14,0	12,5	9,0	17,5
близько 3-х годин	14,7	14,9	16,5	13,5	10,2
близько 4-х годин	14,0	14,6	15,5	10,6	16,1
близько 5-ти годин	12,8	10,4	13,7	12,2	16,1
близько 7 годин і більше	13,3	11,0	10,5	18,6	15,3
важко відповісти	18,4	13,4	19,7	22,5	13,9

Коментар

Тривалість кіберпрактик (перебування в інтернеті) українських старшокласників у будній день становить у середньому 2,74 години, у вихідний день цей час збільшується до 3,58 годин, що за підсумками тижня складає 20,87 годин.

За кількістю часу споживання Інтернету в будній день легкі кіберспоживачі (проводять в Інтернеті 1 годину і менше) складають 27,1%, середні споживачі (близько 2-3-х годин) 32,6%, і важких (4 і більше годин) – 28,7%.

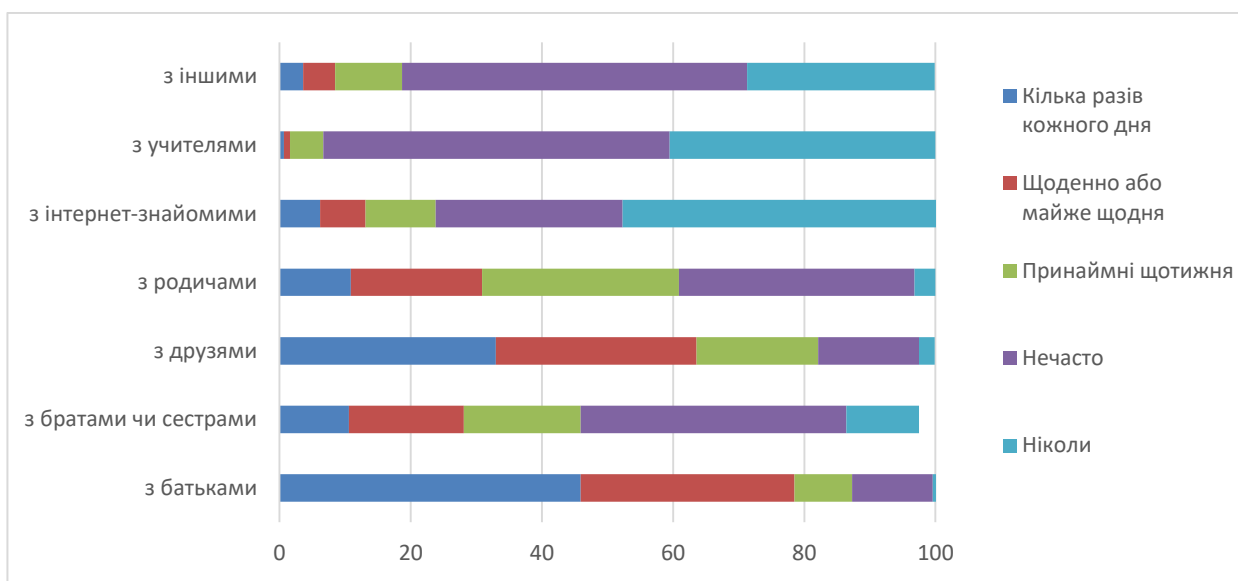
Серед дівчат більше важких кіберспоживачів, чим серед хлопців: у будні 31,8% проти 25,2% відповідно, а у вихідні – 41,6% проти 38,2% відповідно.

У регіональному аспекті найбільше важких кіберспоживачів на Півдні – наближається до половини опитаних (47,5%) і Сході (41,4%), дещо менше в Центрі – 39,7% і на Заході – 36%.

Тобто загалом кіберпрактики займають провідне місце в бюджеті часу сучасних старшокласників.

Медіатизація спілкування старшокласників

Частота спілкування українських підлітків по мобільному телефону

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з ВАШИМИ БАТЬКАМИ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>з батьками</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	48,3	43,0
Щоденно або майже щодня	31,7	33,5
Принаймні щотижня	6,8	11,2
Нечасто	12,8	11,7
Ніколи	0,5	0,6
Важко відповісти	48,3	43,0

У регіональному розрізі:

<i>з батьками</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	45,9	45,1	51,4	42,0	35,7
Щоденно або майже щодня	32,6	30,5	32,7	33,2	35,1
Принаймні щотижня	8,8	11,8	5,7	10,8	9,1
Нечасто	12,3	12,0	9,3	14,0	20,1
Ніколи	0,5	0,6	1,0	0,0	0,0

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з БРАТОМ(братами) або СЕСТРОЮ (сестрами)?» (у %)

Залежно від статі:

<i>з братом/сестрою</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	11,5	9,3
Щоденно або майже щодня	16,7	18,5
Принаймні щотижня	15,8	20,2
Нечасто	43,9	36,2
Ніколи	9,3	13,4
Важко відповісти	2,8	2,3

У регіональному розрізі:

<i>з братом/сестрою</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	10,6	12,7	9,0	9,8	13,6
Щоденно або майже щодня	17,5	20,9	17,9	15,0	13,6
Принаймні щотижня	17,8	20,6	21,8	10,9	13,6
Нечасто	40,5	37,9	38,9	44,0	44,0
Ніколи	11,1	6,7	10,1	15,6	13,6
Важко відповісти	2,6	1,2	2,3	4,6	1,6

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з ДРУЗЯМИ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>з друзями</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	37,9	26,9
Щоденно або майже щодня	30,4	30,9
Принаймні щотижня	16,1	21,7
Нечасто	13,3	18,0
Ніколи	2,3	2,5

У регіональному розрізі:

<i>з друзями</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	33,0	33,3	33,5	33,8	28,5
Щоденно або майже щодня	30,6	32,8	32,0	26,2	31,8
Принаймні щотижня	18,5	17,5	17,5	22,5	14,6
Нечасто	15,4	15,0	14,0	15,6	21,9
Ніколи	2,4	1,4	3,0	2,0	3,3

Розподіл відповідей на запитання «**Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з РОДИЧАМИ?»** (у %)

Залежно від статі:

<i>з родичами</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	10,4	11,8
Щоденно або майже щодня	18,8	21,3
Принаймні щотижня	30,7	29,0
Нечасто	37,0	34,4
Ніколи	3,1	3,5

У регіональному розрізі:

<i>з родичами</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	10,9	8,7	12,5	12,1	6,5
Щоденно або майже щодня	20,0	19,1	21,3	18,8	20,3
Принаймні щотижня	30,0	31,7	30,2	26,2	35,3
Нечасто	35,9	36,8	32,7	39,8	35,9
Ніколи	3,2	3,7	3,3	3,2	2,0

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з ІНТЕРНЕТ-ЗНАЙОМИМИ (людьми, з якими познайомились через інтернет, але раніше не знали?)» (у %)

Залежно від статі:

<i>з інтернет-знайомими</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	5,4	7,2
Щоденно або майже щодня	4,8	9,3
Принаймні щотижня	9,1	12,7
Нечасто	29,1	27,6
Ніколи	51,6	43,2

У регіональному розрізі:

<i>з інтернет-знайомими</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	6,2	4,5	6,0	6,8	9,6
Щоденно або майже щодня	6,9	7,6	7,5	3,8	11,0
Принаймні щотижня	10,7	10,2	9,7	12,3	11,6
Нечасто	28,5	30,3	27,1	27,6	32,2
Ніколи	47,8	47,3	49,8	49,6	35,6

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з УЧИТЕЛЯМИ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>з учителями</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	0,6	0,9
Щоденно або майже щодня	0,6	1,3
Принаймні щотижня	5,7	4,5
Нечасто	51,5	54,2
Ніколи	41,5	39,1

У регіональному розрізі:

<i>з учителями</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	0,7	0,9	1,0	0,5	0,0
Щоденно або майже щодня	0,9	1,1	0,7	1,0	1,4
Принаймні щотижня	5,1	5,7	6,8	2,7	3,4
Нечасто	52,8	55,7	53,2	53,1	42,8
Ніколи	40,5	36,6	38,3	42,7	52,4

Розподіл відповідей на запитання «**Як часто Ви розмовляєте по мобільному телефону/смартфону з іншими людьми?**» (у %)

Залежно від статі:

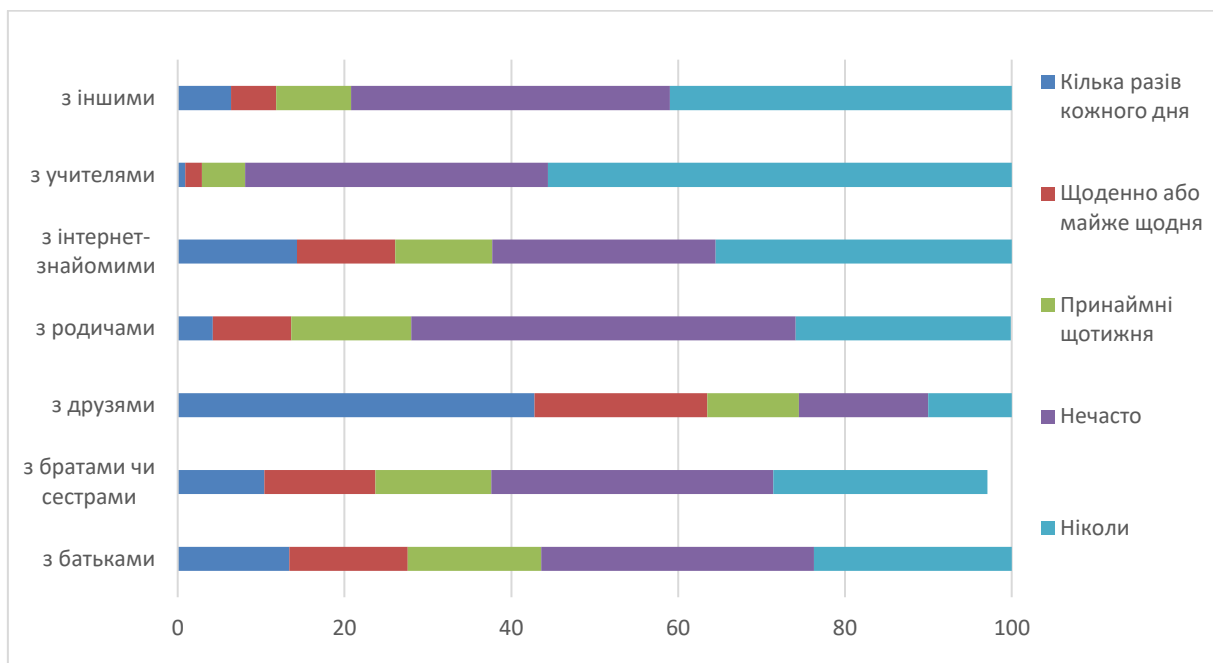
<i>з іншими людьми</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	2,8	4,4
Щоденно або майже щодня	5,7	4,1
Принаймні щотижня	10,2	10,6
Нечасто	54,4	50,6
Ніколи	27,0	30,2

У регіональному розрізі:

<i>з іншими людьми</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	3,6	3,8	4,6	2,1	3,5
Щоденно або майже щодня	4,9	3,8	6,3	5,0	2,1
Принаймні щотижня	10,2	12,7	10,2	7,4	11,8
Нечасто	52,6	53,5	50,2	53,7	57,6
Ніколи	28,6	26,3	28,7	31,7	25,0

Частота спілкування українських підлітків у месенджерах

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви НАДСИЛАЄТЕ ПОВІДОМЛЕННЯ У МЕСЕНДЖЕРАХ - ВАШИМ БАТЬКАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>батькам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	16,8	9,0
Щоденно або майже щодня	15,8	12,4
Принаймні щотижня	15,8	16,3
Нечасто	31,9	33,7
Ніколи	19,8	28,6
Важко відповісти	16,8	9,0

У регіональному розрізі:

<i>батькам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	13,4	11,3	13,7	17,2	6,1
Щоденно або майже щодня	14,2	12,7	18,2	9,4	15,0
Принаймні щотижня	16,0	15,8	17,0	13,5	19,0
Нечасто	32,7	31,4	29,1	37,4	37,4
Ніколи	23,7	28,8	22,0	22,4	22,4

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах БРАТАМ чи СЕСТРАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>братам/сестрам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	11,9	8,5
Щоденно або майже щодня	14,4	11,6
Принаймні щотижня	12,3	15,8
Нечасто	35,6	31,4
Ніколи	22,8	29,6
Важко відповісти	3,0	3,0

У регіональному розрізі:

<i>братам/сестрам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	10,4	10,4	10,1	12,0	7,0
Щоденно або майже щодня	13,3	16,1	12,8	12,5	10,9
Принаймні щотижня	13,9	13,1	16,2	8,2	22,7
Нечасто	33,8	38,1	31,4	34,0	31,3
Ніколи	25,7	20,2	27,0	29,3	24,2
Важко відповісти	2,9	2,1	2,5	4,1	3,9

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах ДРУЗЬМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>друзям</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	52,0	31,4
Щоденно або майже щодня	18,9	22,7
Принаймні щотижня	8,1	14,7
Нечасто	13,3	18,3
Ніколи	7,7	12,8

У регіональному розрізі:

<i>друзям</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	42,8	39,3	43,8	46,3	37,2
Щоденно або майже щодня	20,7	19,9	23,2	16,4	23,6
Принаймні щотижня	11,0	12,1	10,2	10,0	14,9
Нечасто	15,5	19,1	12,6	16,4	16,2
Ніколи	10,0	9,6	10,2	10,9	8,1

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах РОДИЧАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>родичам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	3,5	5,1
Щоденно або майже щодня	10,4	8,1
Принаймні щотижня	15,2	13,5
Нечасто	47,8	44,2
Ніколи	23,1	29,1

У регіональному розрізі:

<i>родичам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	4,2	4,2	4,0	5,7	1,3
Щоденно або майже щодня	9,4	7,0	9,6	10,9	10,7
Принаймні щотижня	14,4	17,7	14,2	12,1	14,0
Нечасто	46,1	47,9	43,3	48,4	47,3
Ніколи	25,8	23,1	29,0	23,0	26,7

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах ІНТЕРНЕТ-ЗНАЙОМИМ (людям, з якими познайомились через інтернет)?» (у %)

Залежно від статі:

<i>інтернет-знайомим</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	15,5	13,0
Щоденно або майже щодня	10,6	13,3
Принаймні щотижня	10,3	13,0
Нечасто	27,0	26,5

Ніколи	36,7	34,2
---------------	------	------

У регіональному розрізі:

<i>інтернет-знайомим</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	14,3	10,5	13,0	17,1	21,2
Щоденно або майже щодня	11,8	10,2	11,8	12,8	13,0
Принаймні щотижня	11,6	10,5	12,6	11,1	11,6
Нечасто	26,8	29,0	26,1	26,1	26,0
Ніколи	35,5	39,8	36,5	32,9	28,1

Розподіл відповідей на запитання «**Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах УЧИТЕЛЯМ?**» (у %)

Залежно від статі:

<i>учителям</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	0,5	1,3
Щоденно або майже щодня	2,1	1,8
Принаймні щотижня	5,1	5,3
Нечасто	37,4	35,1
Ніколи	54,9	56,5

У регіональному розрізі:

<i>учителям</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	0,9	0,9	1,0	1,0	0,0
Щоденно або майже щодня	2,0	1,7	1,5	1,5	6,2
Принаймні щотижня	5,2	2,8	5,8	5,7	6,9
Нечасто	36,3	39,2	33,7	38,9	33,1
Ніколи	55,6	55,4	58,0	53,0	53,8

Розподіл відповідей на запитання «**Як часто Ви надсилаєте повідомлення у месенджерах іншим?**» (у %)

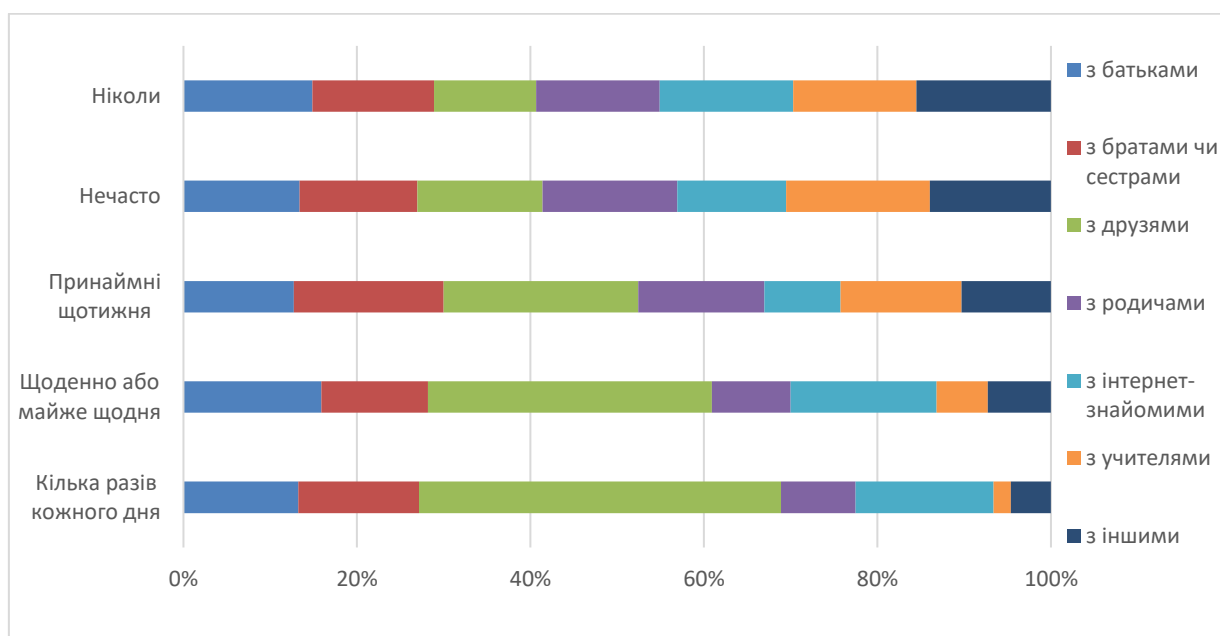
Залежно від статі:

<i>іншим</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	6,7	5,9
Щоденно або майже щодня	5,6	5,3
Принаймні щотижня	8,9	9,3
Нечасто	40,6	35,2
Ніколи	38,2	44,2

У регіональному розрізі:

<i>іншим</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	6,4	5,5	6,6	7,8	3,5
Щоденно або майже щодня	5,4	4,3	5,5	3,9	11,9
Принаймні щотижня	9,0	9,0	10,4	7,8	7,0
Нечасто	38,2	35,7	38,7	40,0	37,8
Ніколи	41,0	45,5	38,8	40,5	39,9

Частота спілкування українських підлітків електронною поштою

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте ЕЛЕКТРОННІ ЛИСТИ ВАШИМ БАТЬКАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>батькам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	2,7	1,2
Щоденно або майже щодня	3,6	3,4
Принаймні щотижня	3,9	4,7
Нечасто	24,0	29,7
Ніколи	65,8	61,0

У регіональному розрізі:

<i>батькам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	2,0	2,3	1,8	2,3	1,4
Щоденно або майже щодня	3,5	2,9	4,6	3,8	0,0
Принаймні щотижня	4,2	4,0	5,1	3,3	3,4
Нечасто	26,6	28,7	27,9	22,9	25,9
Ніколи	63,7	62,1	60,6	67,8	69,4

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте електронні листи БРАТАМ чи СЕСТРАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>братам/сестрам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	2,5	1,7
Щоденно або майже щодня	3,0	2,2
Принаймні щотижня	4,4	7,3
Нечасто	26,4	27,7
Ніколи	60,6	59,3
Важко відповісти	3,0	1,8

У регіональному розрізі:

<i>братам/сестрам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	2,1	1,8	1,1	3,5	2,3
Щоденно або майже щодня	2,7	3,9	3,3	1,6	0,0
Принаймні щотижня	5,7	5,7	6,5	4,6	5,3
Нечасто	27,0	29,1	26,8	26,2	25,2
Ніколи	60,1	57,7	59,7	61,1	65,6
Важко відповісти	2,4	1,8	2,7	3,0	1,5

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте електронні листи ДРУЗЬЯМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>друзям</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	1,4	1,3
Щоденно або майже щодня	2,5	1,5
Принаймні щотижня	4,0	5,8
Нечасто	30,2	31,6
Ніколи	61,9	59,8

У регіональному розрізі:

<i>друзям</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	6,3	4,3	7,1	6,9	6,0
Щоденно або майже щодня	7,2	8,9	7,3	6,1	6,0
Принаймні щотижня	7,4	8,3	7,6	6,6	6,7
Нечасто	28,7	30,3	29,0	27,5	27,3
Ніколи	50,4	48,3	49,0	52,8	54,0

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте електронні листи РОДИЧАМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>родичам</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	7,5	5,0
Щоденно або майже щодня	7,8	6,3
Принаймні щотижня	6,9	8,1
Нечасто	27,5	30,4
Ніколи	50,4	50,3

У регіональному розрізі:

<i>родичам</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	1,3	1,4	1,0	1,5	2,0
Щоденно або майже щодня	2,0	2,0	1,8	2,2	2,0
Принаймні щотижня	4,8	5,2	5,6	3,7	3,4
Нечасто	30,9	31,6	31,7	31,1	25,5
Ніколи	61,0	59,8	59,9	61,5	67,1

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте електронні листи ІНТЕРНЕТ-ЗНАЙОМИМ (людям, з якими познайомились через інтернет)?» (у %)

Залежно від статі:

<i>інтернет-знайомим</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	1,8	3,4
Щоденно або майже щодня	4,0	3,4
Принаймні щотижня	2,1	4,0
Нечасто	23,7	26,4
Ніколи	68,4	62,9

У регіональному розрізі:

<i>інтернет-знайомим</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	2,4	1,7	2,6	2,7	2,0
Щоденно або майже щодня	3,7	2,9	3,3	5,2	3,3
Принаймні щотижня	2,9	3,4	2,6	2,7	3,3
Нечасто	25,0	26,4	24,1	25,1	25,2
Ніколи	66,0	65,6	67,3	64,2	66,2

Розподіл відповідей на запитання «Як часто Ви надсилаєте електронні листи ВЧИТЕЛЯМ?» (у %)

Залежно від статі:

<i>вчителям</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	0,2	0,6
Щоденно або майже щодня	1,5	1,2
Принаймні щотижня	4,8	4,4
Нечасто	33,0	32,7
Ніколи	60,5	61,2
Важко відповісти	0,2	0,6

У регіональному розрізі:

<i>вчителям</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	0,3	0,0	0,3	0,0	2,0
Щоденно або майже щодня	1,3	0,3	1,3	2,0	2,0
Принаймні щотижня	4,6	6,4	5,4	2,0	4,7
Нечасто	32,9	31,5	34,7	33,5	27,5
Ніколи	60,8	61,8	58,3	62,6	63,8

Розподіл відповідей на запитання «**Як часто Ви надсилаєте електронні листи іншим?**» (у %)

Залежно від статі:

<i>іншим</i>	Дівчата	Хлопці
Кілька разів кожного дня	0,5	0,7
Щоденно або майже щодня	1,7	1,3
Принаймні щотижня	2,8	4,2
Нечасто	27,8	27,7
Ніколи	67,2	66,0
Важко відповісти	0,5	0,7

У регіональному розрізі:

<i>іншим</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Кілька разів кожного дня	0,7	0,9	1,2	0,0	0,0
Щоденно або майже щодня	1,6	0,9	2,2	2,0	0,0
Принаймні щотижня	3,4	2,9	3,2	3,7	4,8
Нечасто	27,8	29,7	29,4	25,7	22,4
Ніколи	66,5	65,7	64,0	68,6	72,8

Коментар

Медіатизація спілкування за допомогою телефону найбільше охоплює взаємодію з батьками (щоденно спілкуються кілька разів кожного дня 45,9% старшокласників і з друзями – 37,9%. Дівчата дещо більше спілкуються кілька разів щодня з батьками за хлопців (48,3% проти 43% відповідно) і з друзями (37,9% проти 26,9%). Регіональні відмінності не значущі. З родичами, братами і сестрами, вчителями спілкуються старшокласники значно менше.

У месенджерах старшокласники переважно спілкуються з друзями, інтернет-знайомими і батьками. З батьками дівчата з використанням месенджерів частіше спілкуються кілька разів щодня 13,4% і щоденно або майже щодня 14,2%, (16,8% проти 9% серед хлопців). З друзями відповідно 52% і 18,9% серед дівчат проти 31,4% та 22,7% серед хлопців. Інтернет-знайомим відправляють повідомлення з месенджерів 15,5% і 10,6% серед дівчат та 13% і 13% серед хлопців.

Електронна пошта використовується старшокласниками переважно для спілкування з друзями, проте набагато рідше, чим інші форми медіатизації спілкування.

Розділ 2. ДОСТУПНІСТЬ ІНТЕРНЕТУ: ДІТИ ОНЛАЙН (Kids Online)

Використання старшокласниками різних пристроїв (гаджетів) для кіберпрактик

Узагальнюється блок питань про те, за допомогою яких саме пристроїв учні користуються Інтернетом, і як часто використовують різні пристрої.

Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте

- НАСТІЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР
- НОУТБУК
- МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН (який не є смартфоном)
- СМАРТФОН
- ПЛАНШЕТ

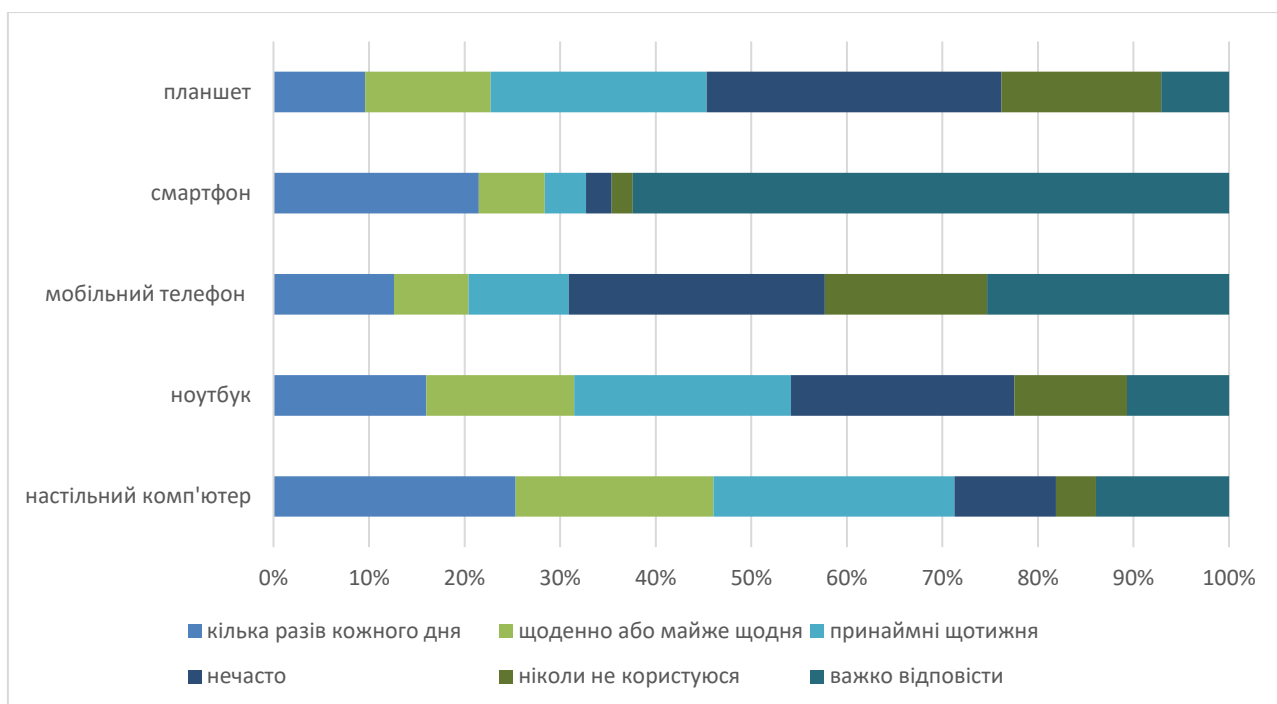
Як часто Ви користуєтеся

- ЕЛЕКТРОННОЮ КНИГОЮ
- ТЕЛЕВІЗОРОМ

Частота використання старшокласниками різних пристроїв (у %)

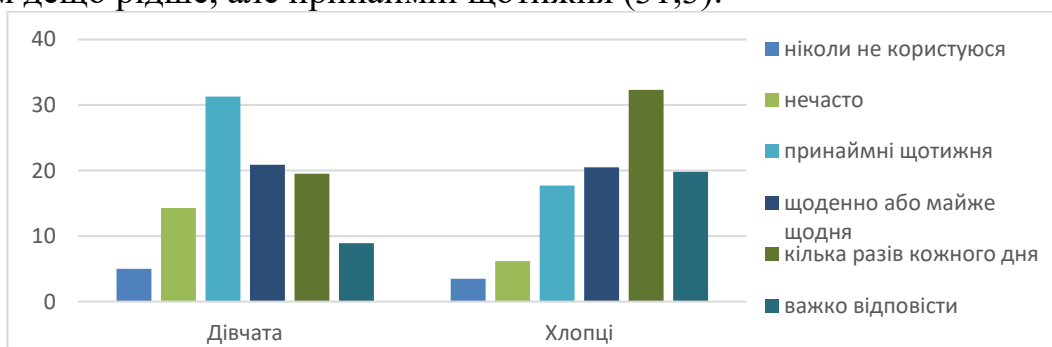

Порівняння частоти використання учнями різних приладів для виходу в Інтернет

Розподіл відповідей на запитання «Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте настільний комп'ютер?» (у %)

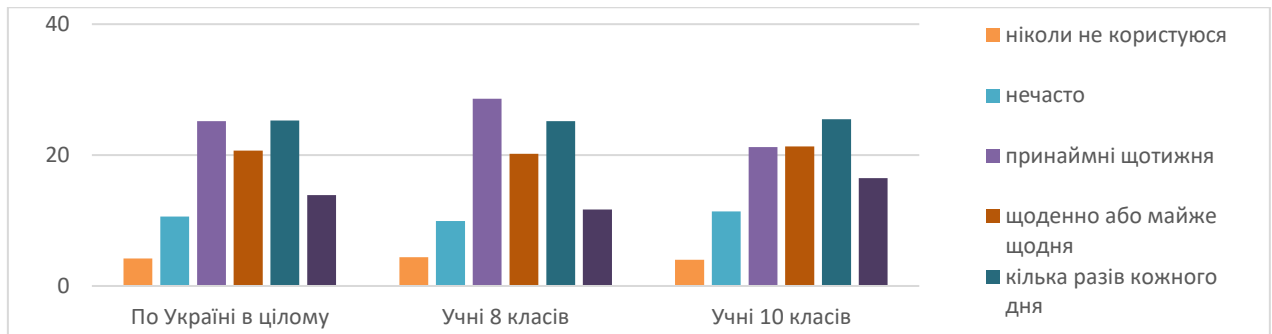
Залежно від статі, настільним комп'ютером щоденно частіше користуються хлопці (32,3). У щоденному використанні вони на 12,8% активніші за дівчат (19,5), які в свою чергу частіше виходять в інтернет таким чином дещо рідше, але принаймні щотижня (31,3):

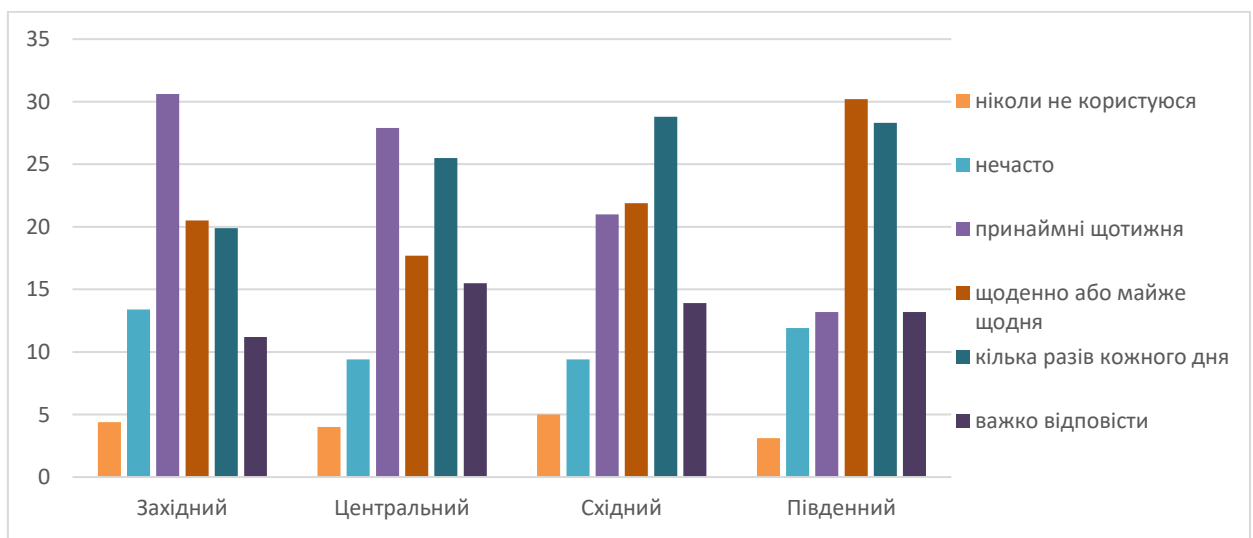
П'ята частина учнів, незалежно від статі, користується інтернетом з настільного комп'ютера щоденно, або майже щодня.

<i>настільний комп'ютер</i>	Дівчата	Хлопці
важко відповісти	8,9	19,8
ніколи не користуюся	5,0	3,5
Нечасто	14,3	6,2
принаймні щотижня	31,3	17,7
щоденно або майже щодня	20,9	20,5
кілька разів кожного дня	19,5	32,3

<i>настільний комп'ютер</i>	По Україні в цілому	Учні 8 класів	Учні 10 класів
ніколи не користуюся	4,2	4,4	4,0
нечасто	10,6	9,9	11,4
принаймні щотижня	25,2	28,6	21,2
щоденно або майже щодня	20,7	20,2	21,3
кілька разів кожного дня	25,3	25,2	25,5
важко відповісти	13,9	11,7	16,5

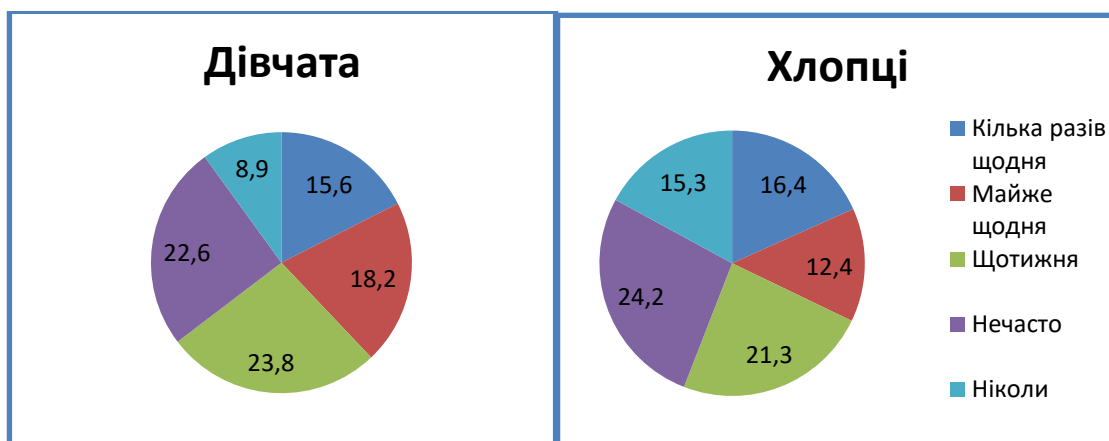

<i>настільний комп'ютер</i>	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
ніколи не користуюся	4,4	4,0	5,0	3,1
нечасто	13,4	9,4	9,4	11,9
принаймні щотижня	30,6	27,9	21,0	13,2
щоденно або майже щодня	20,5	17,7	21,9	30,2
кілька разів кожного дня	19,9	25,5	28,8	28,3
важко відповісти	11,2	15,5	13,9	13,2

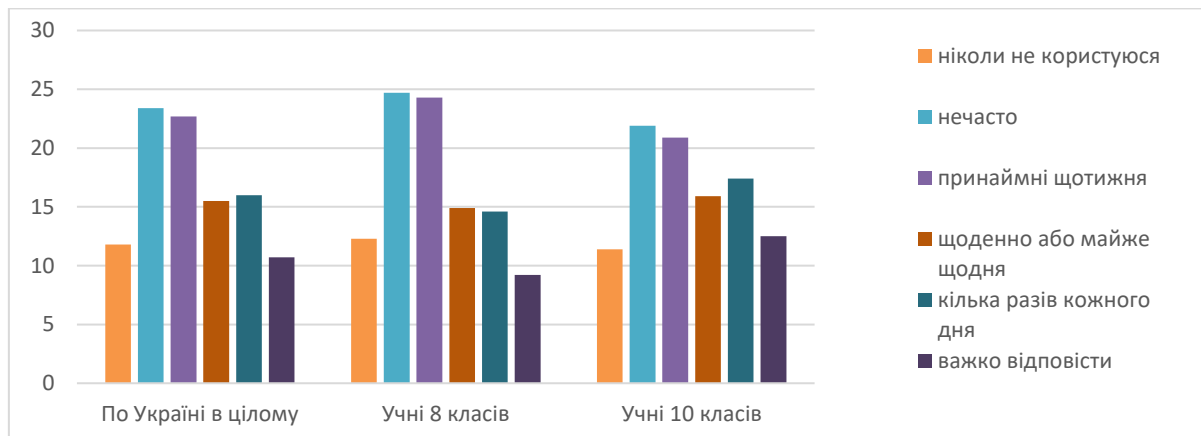

Розподіл відповідей на запитання «Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте ноутбук?» (у %)

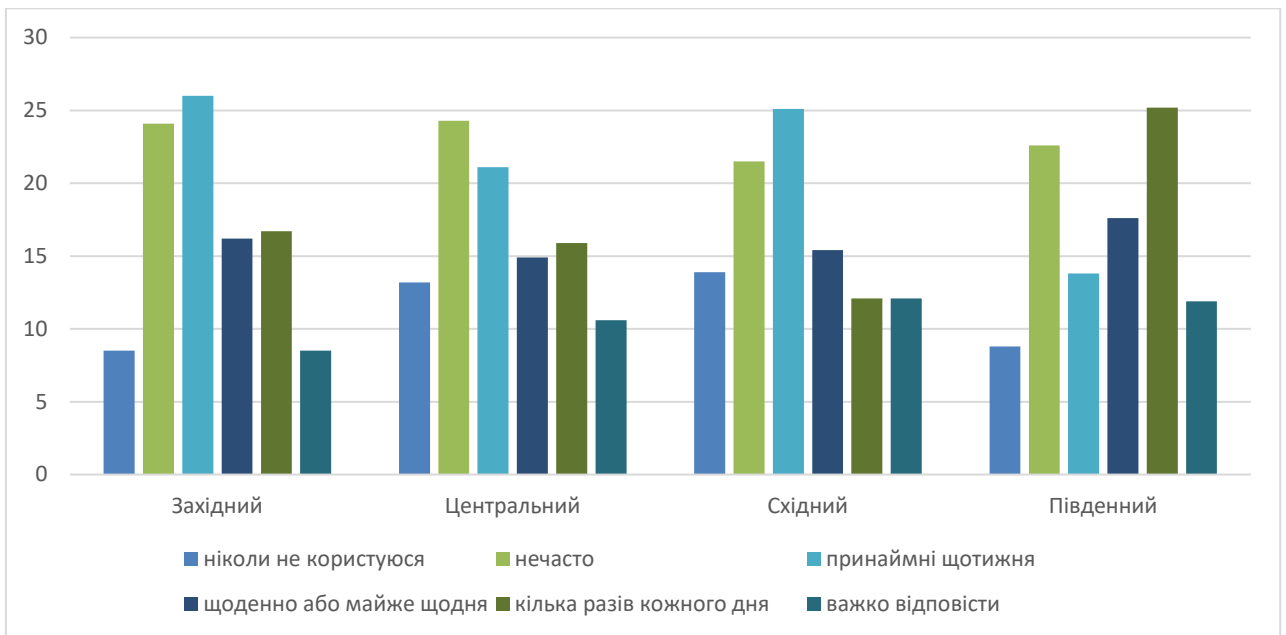
<i>ноутбук</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	8,9	15,3
нечасто	22,6	24,2
принаймні щотижня	23,8	21,3
щоденно або майже щодня	18,2	12,4
кілька разів кожного дня	15,6	16,4
важко відповісти	10,9	10,4

<i>Ноутбук</i>	По Україні в цілому	Учні 8 класів	Учні 10 класів
ніколи не користуюся	11,8	12,3	11,4
Нечасто	23,4	24,7	21,9
принаймні щотижня	22,7	24,3	20,9
щоденно або майже щодня	15,5	14,9	15,9
кілька разів кожного дня	16,0	14,6	17,4
важко відповісти	10,7	9,2	12,5

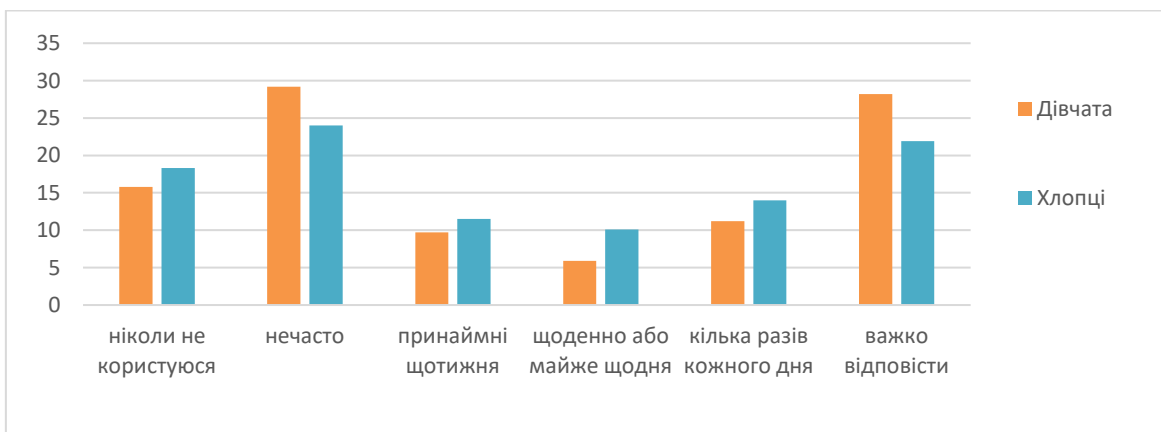

<i>ноутбук</i>	Макрорегіони			
	Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	8,5	13,2	13,9	8,8
нечасто	24,1	24,3	21,5	22,6
принаймні щотижня	26,0	21,1	25,1	13,8
щоденно або майже щодня	16,2	14,9	15,4	17,6
кілька разів кожного дня	16,7	15,9	12,1	25,2
важко відповісти	8,5	10,6	12,1	11,9

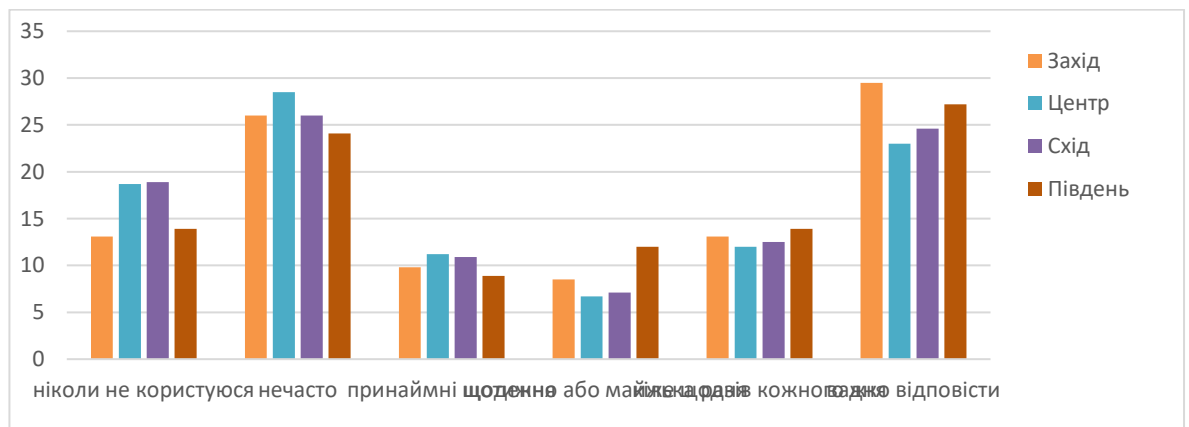

Розподіл відповідей на питання «Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте мобільний телефон (який не є смартфоном)?» (у %)

<i>мобільний телефон</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	15,8	18,3
нечасто	29,2	24,0
принаймні щотижня	9,7	11,5
щоденно або майже щодня	5,9	10,1
кілька разів кожного дня	11,2	14,0
важко відповісти	28,2	21,9

<i>мобільний телефон</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	17,0	13,1	18,7	18,9	13,9
Нечасто	26,8	26,0	28,5	26,0	24,1
принаймні щотижня	10,5	9,8	11,2	10,9	8,9
щоденно або майже щодня	7,8	8,5	6,7	7,1	12,0
кілька разів кожного дня	12,6	13,1	12,0	12,5	13,9
важко відповісти	25,3	29,5	23,0	24,6	27,2

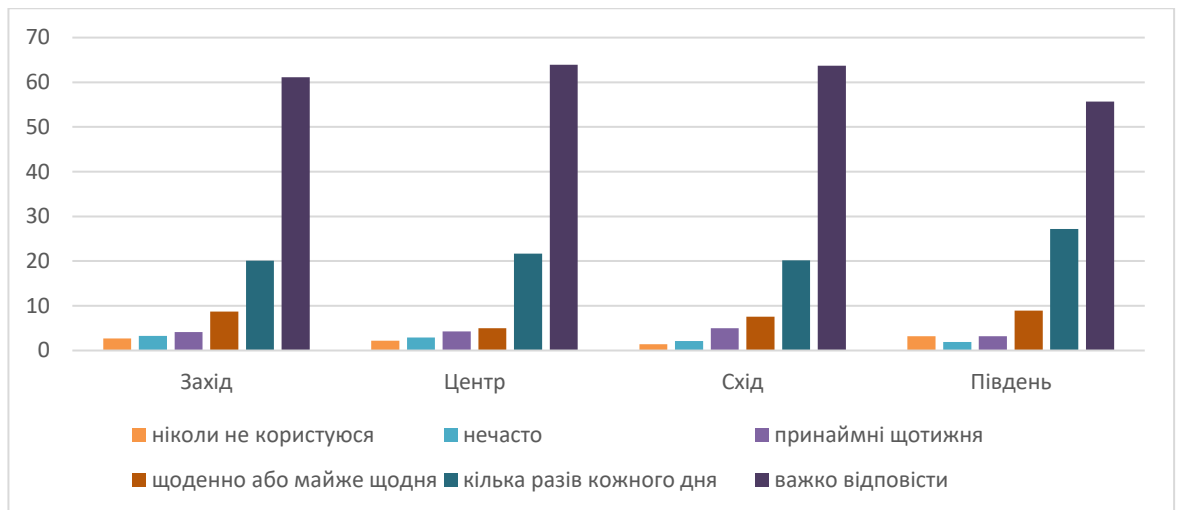

Розподіл відповідей на запитання «Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте смартфон?» (у %)

<i>смартфон</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	2,1	2,4
нечасто	2,7	2,8
принаймні щотижня	3,5	5,3
щоденно або майже щодня	5,8	8,4
кілька разів кожного дня	17,3	26,5
важко відповісти	68,6	54,7

<i>смартфон</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	2,2	2,7	2,2	1,4	3,2
нечасто	2,7	3,3	2,9	2,1	1,9
принаймні щотижня	4,3	4,1	4,3	5,0	3,2
щоденно або майже щодня	6,9	8,7	5,0	7,6	8,9
кілька разів кожного дня	21,5	20,1	21,7	20,2	27,2
важко відповісти	62,4	61,1	63,9	63,7	55,7

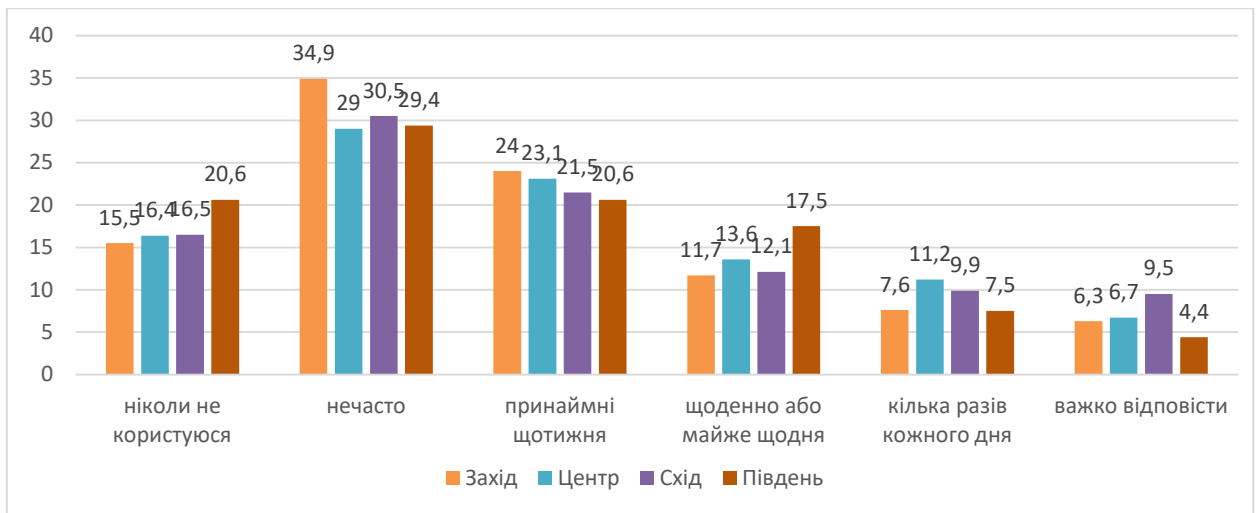

Розподіл відповідей на запитання «Користуючись Інтернетом, як часто Ви використовуєте планшет?» (у %)

<i>планшет</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	14,6	19,2
нечасто	32,3	28,9
принаймні щотижня	23,8	21,3
щоденно або майже щодня	13,0	13,5
кілька разів кожного дня	9,6	9,6
важко відповісти	6,8	7,6

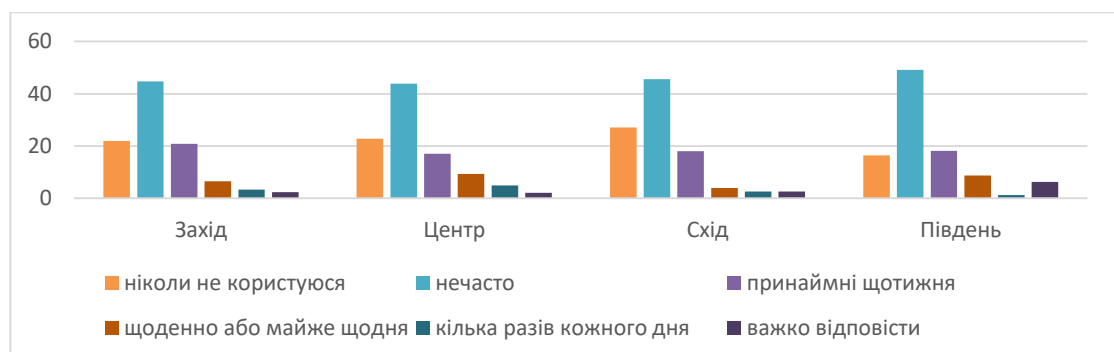
<i>планшет</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	16,7	15,5	16,4	16,5	20,6
нечасто	30,8	34,9	29,0	30,5	29,4
принаймні щотижня	22,6	24,0	23,1	21,5	20,6
щоденно або майже щодня	13,1	11,7	13,6	12,1	17,5
кілька разів кожного дня	9,6	7,6	11,2	9,9	7,5
важко відповісти	7,1	6,3	6,7	9,5	4,4

Розподіл відповідей на запитання «Як часто ви користуєтесь електронною книгою?» (у %)

<i>електронна книга</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	19,9	26,9
нечасто	47,2	42,4
принаймні щотижня	18,6	18,1
щоденно або майже щодня	7,5	6,8
кілька разів кожного дня	3,7	3,5
важко відповісти	3,0	2,4

<i>електронна книга</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	23,1	22,0	22,8	27,1	16,4
нечасто	45,1	44,8	43,9	45,6	49,1
принаймні щотижня	18,3	20,9	17,1	18,1	18,2
щоденно або майже щодня	7,2	6,5	9,3	4,0	8,8
кілька разів кожного дня	3,6	3,3	4,9	2,6	1,3
важко відповісти	2,7	2,4	2,1	2,6	6,3

Коментар

Найчастіше з засобів інтернет-зв'язку у щоденному використанні українських підлітків є настільний стаціонарний комп'ютер, найрідше – планшет.

Біля чверті підлітків дивляться телевізор кілька разів щодня.

Електронна книга є менш популярною – нею користуються щоденно менше 5% українських підлітків.

Найчастіше, для виходу в інтернет використовують смартфон або настільний комп'ютер чи ноутбук.

Залежно від року навчання, використання настільного комп'ютера майже не має відмінностей для дітей, що використовують його майже щоденно (20,7) або ще частіше (25,3). При цьому, частина дітей, що використовує його хоча б раз на тиждень, має певну динаміку – вона зменшується на 7,4%. Можна припустити, що це відбувається за рахунок зміни пристрою для виходу в інтернет:

У регіональному розрізі, найчастіше настільний комп'ютер використовують Східний (28,8) та Південний (28,3) регіони. Дещо рідше, проте все одно близько чверті дітей, кілька разів на день виходять таким чином в інтернет в Центральному регіоні (25,5), а от на Сході це лише п'ята частина учнів (19,9). Якщо говорити про щоденне або майже щоденне використання, то тут існують відмінності – Південний регіон має найвищий показник (30,2), а от інші нижчі на 8% та більше. Тобто можна говорити, що, загалом, найчастіше настільний комп'ютер використовує Південний регіон (58,5), де діти користуються ним майже щоденно або частіше. На Сході цей показник 50,7% та ще 21% використовує його хоча б щотижня. В центральному регіоні щоденне використання характерне для 43,2% учнів, проте збільшується частка тих, хто використовує його рідше, але хоча б раз на тиждень (27,9). На Заході щоденне користування комп'ютером характерне для 40,4% дітей і ще майже третина (30,6) використовують його принаймні щотижня. Варто відмітити, що близько 4% учнів по Україні взагалі не користуються настільним комп'ютером, хоча це може стосуватися не тільки його відсутності, але і використанню інших засобів для виходу в інтернет:

Залежно від статі, ноутбуком частіше користуються дівчата. Вони застосовують його майже щодня, або принаймні щотижня для виходу в інтернет (42,0), тоді як для хлопців цей показник нижчий (33,7), адже вони відзначають, що частіше зовсім не користуються ноутбуками, надаючи перевагу настільним комп'ютерам:

Залежно від року навчання, для виходу в інтернет декілька разів на день або майже щодня учні 10 класів (33,3) користуються ноутбуком дещо частіше за учнів 8 класів (29,5):

При цьому, найбільша частка усіх учнів в таких цілях, застосовують його принаймні щотижня або рідше (46,1):

У регіональному розрізі, ноутбуки найпопулярніші на Півдні України. Там ними для виходу в інтернет щодня або частіше користується чверть учнів

(25,2), тоді як в інших регіонах цей показник значно нижчий – на Заході – 16,7, в Центрі – 15,9 та найнижчий на Сході – 12,1:

Залежно від статі, мобільний телефон, що не є смартфоном для виходу в інтернет використовують дещо частіше хлопці, аніж дівчата:

У регіональному розрізі, більшість учнів для виходу в інтернет використовує мобільний телефон, що не є смартфоном нечасто (26,8). Приблизно 19% у Центрі та на Сході та 13,5% на Заході та Півдні взагалі ніколи. При цьому, десята частина учнів, все ж використовують їх принаймні щотижня, та ще близько 20% майже щодня і частіше: *Залежно від статі*, для виходу в інтернет майже щодня або кілька разів на день, хлопці (34,9) використовують смартфон частіше за дівчат (23,1): *У регіональному розрізі*, найчастіше смартфон використовують на Півдні (36,1), тоді як в інших регіонах майже щодня або частіше його використовують приблизно 27% учнів:

Загалом, планшетами для виходу в інтернет, учні користуються нечасто або принаймні щотижня. *Залежно від статі*, використання дещо більш характерне для дівчат (56,1), аніж для хлопців (50,1), що в такому випадку взагалі не користуються планшетами:

У регіональному розрізі, в основному, значних відмінностей не спостерігається, хоча варто відмітити, що найвищий показник серед тих, хто взагалі не користується планшетом для виходу в мережу – на Півдні (20,6), а тих, хто користується найчастіше – на Півдні (25,0) та у Центрі (24,8). Обмежують користування до нечастого та щотижневого найбільше на Заході (54,9), хоча і в інших регіонах, з такою частотою виходить з планшета в інтернет половина учнів:

Залежно від статі, дівчата на 7% частіше користуються електронною книгою за хлопців:

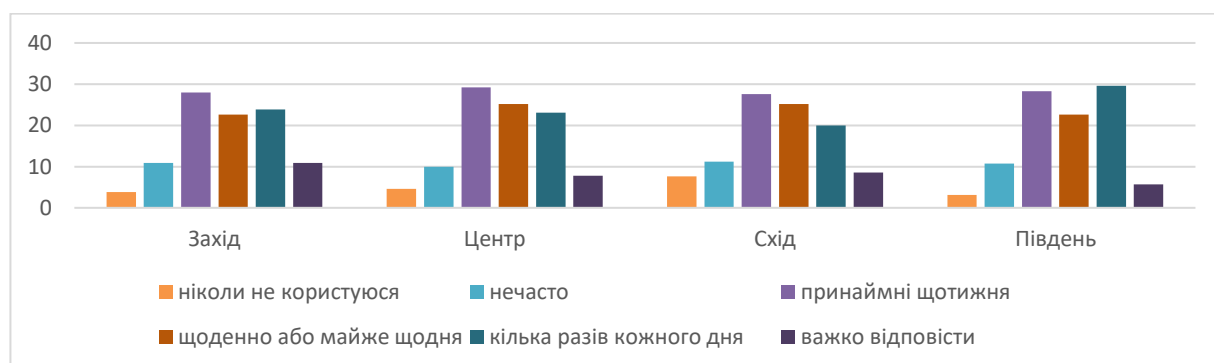
У регіональному розрізі, електронні книжки трохи більше популярні на Півдні (відсоток тих, хто не користується ними найменший – 16,4), хоча половина учнів там використовує їх нечасто (49,1). При цьому, в Центрі, тих, хто ними не користується взагалі – 22,8, проте майже щодня і більше їх тут застосовують найчастіше – 14,2, тоді як в інших регіонах цей показник приблизно на 4% нижчий:

Частота використання старшокласниками телевізора

Розподіл відповідей на запитання «Як часто ви користуєтесь телевізором?» (у %)

<i>Телевізор</i>	Дівчата	Хлопці
ніколи не користуюся	4,3	6,1
Нечасто	9,8	11,5
принаймні щотижня	28,9	27,6
щоденно або майже щодня	24,2	24,4
кілька разів кожного дня	25,3	20,4
важко відповісти	7,4	9,9

<i>Телевізор</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
ніколи не користуюся	5,1	3,8	4,6	7,6	3,1
Нечасто	10,6	10,9	10,0	11,2	10,7
принаймні щотижня	28,4	28,0	29,2	27,6	28,3
щоденно або майже щодня	24,3	22,6	25,2	25,2	22,6
кілька разів кожного дня	23,1	23,9	23,1	20,0	29,6
важко відповісти	8,5	10,9	7,8	8,6	5,7

Коментар

Залежно від статі, дівчата приблизно на 5% частіше дивляться телевізор щодня, тоді як хлопці розподіляють цю різницю, в основному, між варіантами «нечасто» та «ніколи»:

У регіональному розрізі, виразні відмінності спостерігаються в основному стосовно щоденного перегляду, так як на Півдні таких учнів близько 30%, тоді як на Сході їх п'ята частина (20,0). В інших регіонах, показники не сильно відрізняються і становлять близько 23,5%:

Кількість пристроїв, якими користуються старшокласники в своїх кіберпрактиках

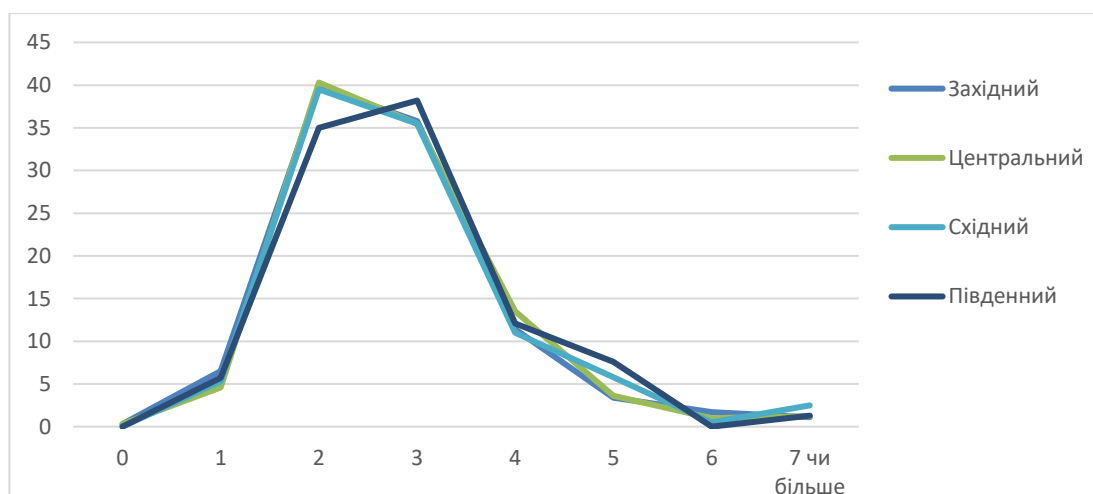
Розподіл відповідей на запитання «Назвіть кількість пристроїв, з яких Ви користуєтесь Інтернетом» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
0	0,1	0,3
1	5,7	4,9
2	43,2	35,3
3	35,0	37,2
4	10,4	14,4
5	4,2	4,9
6	0,6	1,3
7 чи більше	0,9	1,7

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
0	0,3	0,3	0,0	0,0
1	6,5	4,6	5,3	5,7
2	39,8	40,3	39,5	35,0
3	35,8	35,5	35,5	38,2
4	11,4	13,5	11,0	12,1
5	3,4	3,6	5,8	7,6
6	1,7	1,0	0,5	0,0
7 чи більше	1,1	1,2	2,5	1,3

Коментар

Більшість старшокласників мають не один, а 2 (39,8% опитаних) або 3 (35,8%) пристрої, за допомогою яких можуть входити до мережі Інтернет. Серед дівчат більшість має по 2 пристрої, а серед хлопців по 3 пристрої.

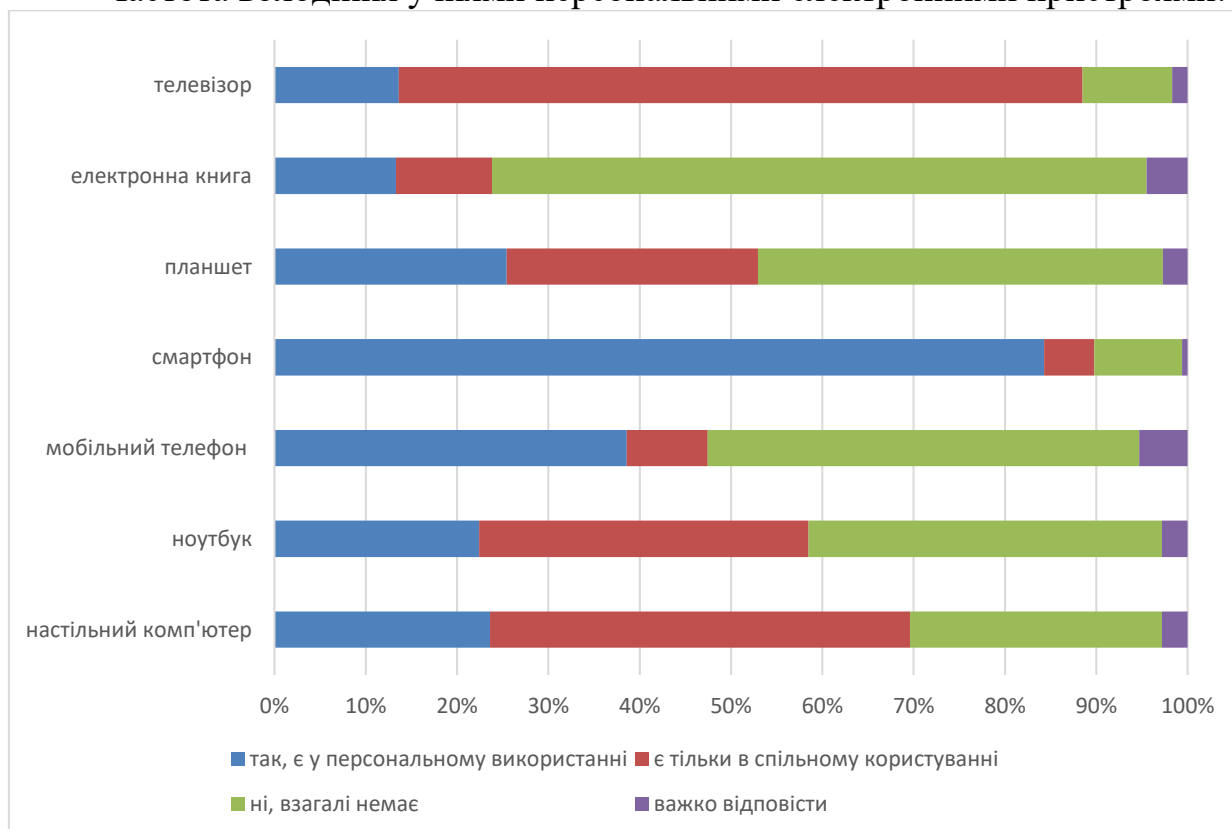
Персоналізованість доступності пристроїв для кіберпрактик (свідчить про можливості зовнішнього контролю)

Узагальнено результати блоку питань, що стосуються того, наскільки пристрої, якими користуються учні, є їхніми персональними, або ж ними користуються ще й інші люди.

Чи є у Вашому персональному користуванні [пристрій], який не використовується іншими?

- НОУТБУК
- МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН (який не є смартфоном)
- СМАРТФОН
- ПЛАНШЕТ
- ЕЛЕКТРОННА КНИГА
- ТЕЛЕВІЗОР
- Інші пристрої

Частота володіння учнями персональними електронними пристроями:

Розподіл відповідей на запитання «Чи є у Вашому персональному користуванні НАСТІЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР, який не використовується іншими?» (у %)

<i>настільний комп'ютер</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	16,9	31,6
є тільки в спільному користуванні	49,6	41,4
ні, взагалі немає	31,3	23,2
важко відповісти	2,1	3,8

<i>настільний комп'ютер</i>	Учні класів 8	Учні класів 10
так, є у персональному використанні	21,1	26,5
є тільки в спільному користуванні	46,4	45,5
ні, взагалі немає	29,3	25,5
важко відповісти	3,2	2,5

<i>настільний комп'ютер</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	23,6	19,7	21,6	28,4	28,5
є тільки в спільному користуванні	46,0	46,4	49,2	42,1	42,4
ні, взагалі немає	27,6	30,6	26,4	26,9	27,2
важко відповісти	2,8	3,3	2,9	2,6	1,9

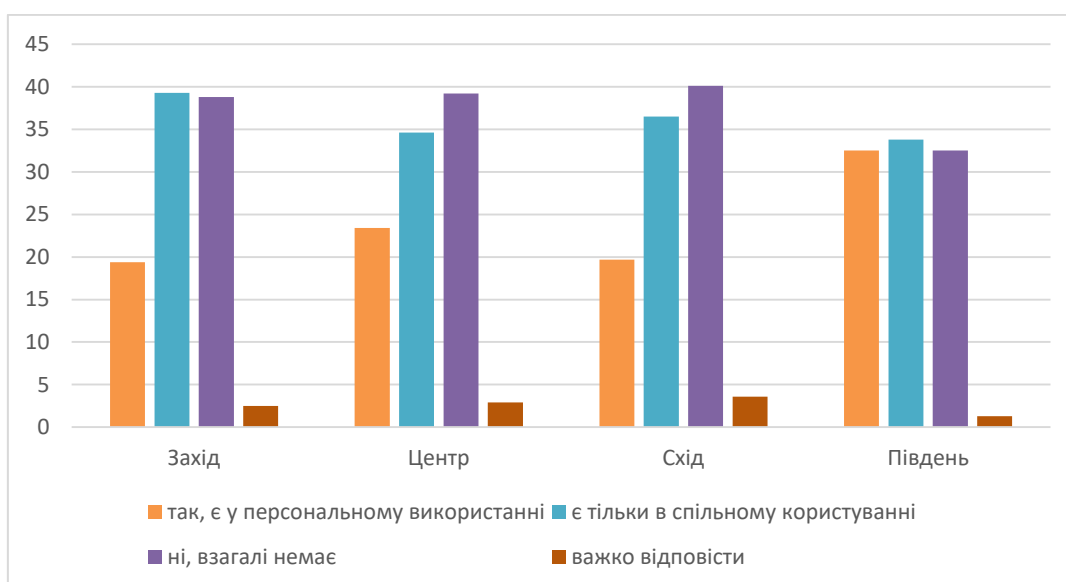
Розподіл відповідей на запитання «Чи є у Вашому персональному користуванні НОУТБУК, який не використовується іншими?» (у %)

<i>Ноутбук</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	23,9	20,6
є тільки в спільному користуванні	38,2	33,6
ні, взагалі немає	35,6	42,3
важко відповісти	2,2	3,5

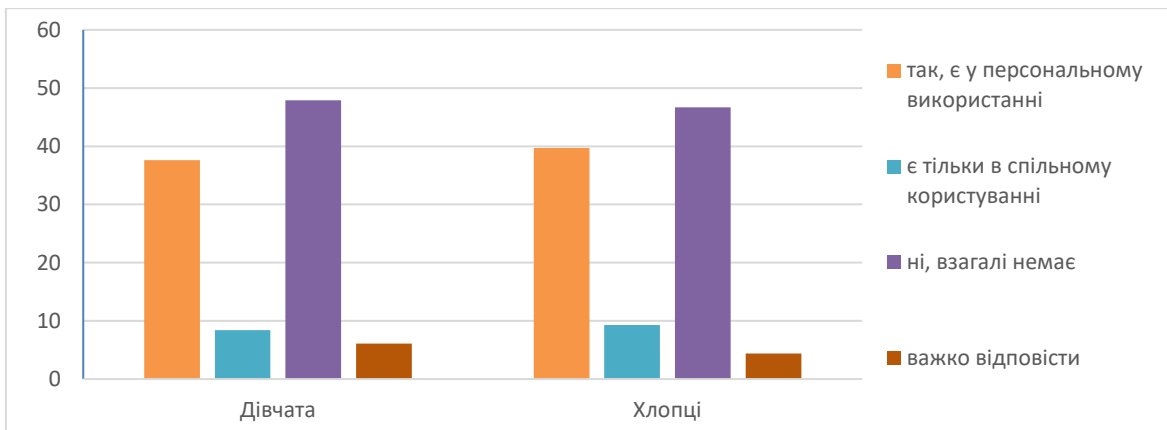
У регіональному розрізі, 38,7 учнів не користуються ноутбуками, в спільному користуванні його мають ще 36,1 та 22,4 користуються ним індивідуально:

ноутбук	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	22,4	19,4	23,4	19,7	32,5
є тільки в спільному користуванні	36,1	39,3	34,6	36,5	33,8
ні, взагалі немає	38,7	38,8	39,2	40,1	32,5
важко відповісти	2,8	2,5	2,9	3,6	1,3

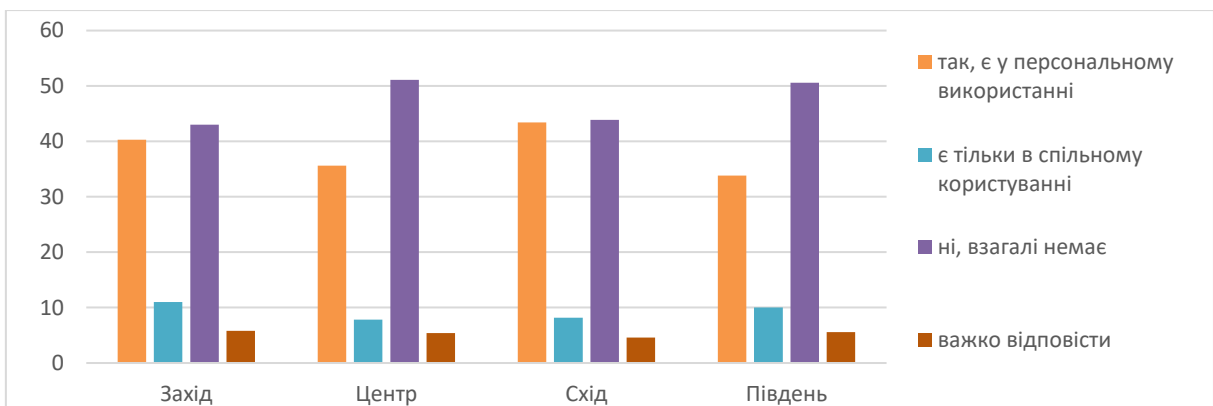

Розподіл відповідей на запитання «Чи є у Вашому персональному користуванні **МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН** (який не є смартфоном), який не використовується іншими?» (у %)

мобільний телефон	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	37,6	39,7
є тільки в спільному користуванні	8,4	9,3
ні, взагалі немає	47,9	46,7
важко відповісти	6,1	4,4

<i>мобільний телефон</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	38,6	40,3	35,6	43,4	33,8
є тільки в спільному користуванні	8,9	11,0	7,8	8,2	10,0
ні, взагалі немає	47,3	43,0	51,1	43,9	50,6
важко відповісти	5,3	5,8	5,4	4,6	5,6

Розподіл відповідей на запитання «**Чи є у Вашому персональному користуванні СМАРТФОН, який не використовується іншими?**» (у %)

<i>смартфон</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	85,6	82,4
є тільки в спільному користуванні	4,8	6,4
ні, взагалі немає	8,6	10,9
важко відповісти	1,1	0,3

<i>смартфон</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	84,2	79,2	85,3	86,8	84,9
є тільки в спільному користуванні	5,5	7,4	5,3	5,0	3,1
ні, взагалі немає	9,6	11,8	8,8	8,2	11,9
важко відповісти	0,6	1,6	0,6	0,0	0,0

Розподіл відповідей на запитання «**Чи є у Вашому персональному користуванні ПЛАНШЕТ, який не використовується іншими?**» (у %)

<i>Планшет</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	26,8	23,8
є тільки в спільному користуванні	25,6	30,0
ні, взагалі немає	44,1	44,5
важко відповісти	3,5	1,7

<i>Планшет</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	25,4	22,1	26,3	27,8	23,9
є тільки в спільному користуванні	27,5	30,0	28,8	25,4	22,6
ні, взагалі немає	44,3	44,4	41,7	45,0	52,2
важко відповісти	2,7	3,5	3,2	1,9	1,3

Розподіл відповідей на запитання «**Чи є у Вашому персональному користуванні ЕЛЕКТРОННА КНИГА, яка не використовується іншими?**» (у %)

<i>електронна книга</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	16,2	9,7
є тільки в спільному користуванні	10,0	11,0
ні, взагалі немає	69,0	75,2
важко відповісти	4,7	4,1

<i>електронна книга</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	13,3	12,3	14,8	9,1	20,9
є тільки в спільному користуванні	10,5	11,0	10,5	11,0	7,6
ні, взагалі немає	71,7	70,7	71,8	73,4	69,6
важко відповісти	4,5	6,0	2,9	6,5	1,9

Розподіл відповідей на запитання «**Чи є у Вашому персональному користуванні ТЕЛЕВІЗОР, який не використовуються іншими?**» (у %)

<i>телевізор</i>	Дівчата	Хлопці
так, є у персональному використанні	13,9	13,2
є тільки в спільному користуванні	76,2	73,5
ні, взагалі немає	7,9	12,1
важко відповісти	2,0	1,3

<i>Телевізор</i>	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, є у персональному використанні	13,6	12,0	15,3	9,1	21,9
є тільки в спільному користуванні	74,9	75,7	73,8	78,6	68,1
ні, взагалі немає	9,8	10,4	9,6	10,1	8,8
важко відповісти	1,7	1,9	1,3	2,2	1,3

оментар

Отже, найчастіше, в персональному використанні, учні мають смартфон (84,2) або мобільний телефон (38,6). Настільний комп'ютер (46,0) або ноутбук (36,1) частіше спільні, хоча близько 23% все ж мають їх в індивідуальному користуванні.

Телевізор, зазвичай є спільним (74,9).

Електронною книгою користується близько 23,8 опитуваних, з яких 13,3 мають власну, а 10,5 користуються спільно з іншими членами родини.

Залежно від статі, індивідуальний настільний комп'ютер частіше мають хлопці (31,6), для дівчат цей показник вдвічі менший (16,9). Спільно з іншими, частіше користуються дівчата (49,6), хоча тут різниця з хлопцями (41,4) не настільки виразна:

Залежно від року навчання, існує деяка динаміка до збільшення використання настільних комп'ютерів. Так, учнів, що в 8 класі їх взагалі не мають (29,3), у 10 класі стає менше на 4% (25,5), і, згідно отриманих даних, вони комп'ютер надається їм у персональне використання, адже частка тих,

хто користується комп'ютером спільно з іншими членами родини залишається незмінною і становить близько 46%:

У регіональному розрізі, на Сході та Півдні, комп'ютером персонально учні користуються приблизно у 28,5% випадків та ще близько 42% мають його у спільному користуванні, тоді як для учнів Центру та Заходу цей показник нижчий – близько 20%, якщо говорити про персональне використання, але дещо вищий, близько 47,5% для спільного використання:

Ноутбуком, загалом дівчата користуються приблизно на 4% частіше за хлопців, як стосовно індивідуального користування, так і для спільного. З огляду на показники використання настільних комп'ютерів, можна припустити, в якості однієї з версій, що хлопці користуються комп'ютерами з огляду на їх технічні характеристики, які дозволяють не тільки вчитися, але і грати у більш зручному форматі, а дівчата, натомість надають перевагу можливості персоналізувати пристрій за власним баченням, для чого більше підходить ноутбук, проте таке припущення потребує подальшої перевірки.

Цікаво, що персональне використання ноутбука більш властиве для Півдня (32,5), тоді як показники Центру (23,4), Сходу (19,7) та Заходу (19,4) приблизно на 10% нижчі. Відповідно відсутність ноутбуків на Півдні нижча за всі інші регіони.

Вагомої різниці *залежно від статі*, у використанні мобільних телефонів, що не є смартфонами, не спостерігається. Ними користується приблизно 38% учнів та ще близько 47% взагалі їх не має:

У регіональному розрізі, найчастіше мобільними користуються на Сході (43,4), далі йде Захід (40,3), Центр (35,6) та найрідше ними користуються на Півдні (33,8), хоча показник зберігається на рівні третини населення та вище.:

Також, близько половини учнів Центру та Півдня взагалі не мають мобільного телефону, що не є смартфоном, а от на Сході та Заході цей показник приблизно на 7% нижчий.

По Україні в цілому, індивідуальні смартфони є у 84,2% учнів та 9,6% не мають їх взагалі.

Залежно від статі, дівчата (85,6) на 3,2% частіше мають смартфон у персональному використанні, аніж хлопці (82,4):

У регіональному розрізі, показник наявності персонального смартфона найвищий на Сході (86,8) та тут же найнижчий показник спільного користування ними (3,1), далі з незначним зниженням слідує Центр (85,3), Південь (84,9) та Захід (79,2), але тут частіше спільне користування (7,4):

Загалом, по Україні, чверть опитуваних має **персональний планшет** та ще 27,5% користуються ним спільно з іншими членами родини. В 44,3% планшета взагалі немає.

Залежно від статі, дівчата на 3% частіше мають власні планшети, тоді як хлопці на 4% частіше користуються ним спільно:

У регіональному розрізі, планшети дещо більш популярні у Центрі (55,1) та дещо менше на Сході (53,2), Заході (52,1) та Півдні (46,5):

Залежно від статі, дівчата (16,2) на 6,5% частіше за хлопців (9,7) мають власну електронну книгу, а також ще приблизно 10,5% учнів, незалежно від статі користуються нею спільно з кимось ще:

У регіональному розрізі, **електронні книги** найбільш популярні на Півдні, де їх має більше чверті учнів (28,5), 20,9 з яких користуються ними індивідуально. Також, дещо нижчий, але все ж близько чверті, показник характерний для Центру (25,3) та Заходу (23,3). На Сході електронні книжки має лише п'ята частина учнів (20,1):

Загалом, 88,5% учнів мають вдома **телевізор**. *Залежно від статі*, різниця не дуже виражена, проте дівчата на 2,5% частіше мають телевізор у спільному використанні, на відміну від хлопців, які частіше не мають їх взагалі:

У регіональному розрізі, існують деякі відмінності у персональному та спільному використанні. Так, наприклад, на Півдні, телевізори найчастіше є персональними (21,9) та найрідше для України спільними (68,1), тоді як в Центрі цей показник – 15,3 та 73,8, на Заході – 12,0 та 75,7, а найнижчий на Сході – 9,1 та 78,6 відповідно:

Залежно від статі, хлопці дещо раніше починають при звичаюватися до інтернету. Переважання з'являється вже в 4 роки та залишається до 10 років. Надалі, дівчата починають досліджувати його дещо активніше. Загалом, 70,1% дівчат та 72,4% хлопців починають користуватися інтернетом у початковій школі:

Доступність входу в Інтернет

Розподіл відповідей на запитання «**Чи можете Ви підключитися до Інтернету зі свого смартфона (мобільного телефона), і якщо так, то яким чином? (позначте всі потрібні варіанти)**» (у %)

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
Я користуюся безкоштовним Wi-Fi (вдома або в школі, у кафе тощо)	88,1	87,9
Я використовую мобільний інтернет	71,2	81,8
Ні, мій телефон не підключається до Інтернету	1,6	1,3
Не знаю, як це зробити	0,7	0,6
У мене немає смартфона (мобільного телефона)	1,4	0,7

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Я користуюся безкоштовним Wi-Fi (вдома або в школі, у кафе тощо)	88,0	87,5	87,5	87,2	93,8
Я використовую мобільний інтернет	76,1	73,8	78,6	70,5	86,9
Ні, мій телефон не підключається до Інтернету	1,5	1,7	1,3	0,0	5,5
Не знаю, як це зробити	0,7	0,3	0,5	0,0	4,1
У мене немає смартфона (мобільного телефона)	1,1	0,6	1,8	0,0	2,8

Розподіл відповідей на запитання «Чи є у Вашій школі Wi-Fi, і якщо так, то чи дозволяється Вам користуватися ним?» (у %)

	Дівчата	Хлопці
Ні, у моїй школі немає Wi-Fi доступу	5,8	9,1
Так, Wi-Fi є, але школярам не можна його використовувати	32,2	31,3
Так, Wi-Fi є, школярам його використовувати не можна, але ми знаємо пароль	14,7	14,8
Так, Wi-Fi є, і школярам дозволено використовувати його, але з деякими обмеженнями (наприклад, не всі веб-сайти / онлайн-дії доступні)	18,9	19,1
Так, Wi-Fi є, і школярам дозволяється користуватися ним без обмежень	24,0	21,5
Важко відповісти	4,4	4,1

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
Ні, у моїй школі немає Wi-Fi доступу	7,4	7,2
Так, Wi-Fi є, але школярам не можна його використовувати	34,9	28,2
Так, Wi-Fi є, школярам його використовувати не можна, але ми знаємо пароль	14,1	15,4
Так, Wi-Fi є, і школярам дозволено використовувати його, але з деякими обмеженнями (наприклад, не всі веб-сайти / онлайн-дії доступні)	17,3	20,9
Так, Wi-Fi є, і школярам дозволяється користуватися ним без обмежень	21,6	24,4
Важко відповісти	4,6	3,8

Розподіл відповідей на запитання «**Чи дозволяється школярам користуватися своїми смартфонами?**» (у %)

	Дівчата	Хлопці
Ні, в моїй школі учням не дозволяється користуватися смартфонами	8,2	14,2
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, але є обмеження (наприклад, лише за наявності дозволу, лише під час перерви, уроку тощо)	72,7	69,8
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, і спеціальних обмежень немає	16,0	12,7
Важко відповісти	3,4	3,0

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
Ні, в моїй школі учням не дозволяється користуватися смартфонами	10,8	11,8
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, але є обмеження (наприклад, лише за наявності дозволу, лише під час перерви, уроку тощо)	73,6	73,0
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, і спеціальних обмежень немає	15,6	14,1
Важко відповісти	3,3	3,3

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
Ні, в моїй школі учням не дозволяється користуватися смартфонами	11,3	17,4	8,7	7,7	13,5
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, але є обмеження (наприклад, лише за наявності дозволу, лише під час перерви, уроку тощо)	73,4	69,6	74,1	68,8	71,0
Так, учням дозволяється користуватися смартфоном, і спеціальних обмежень немає	14,9	9,9	14,8	19,3	11,0
Важко відповісти	3,3	3,0	2,4	4,1	4,5

Коментар

Залежно від року навчання, використання безкоштовного Wi-Fi там, де він є у доступі рівномірне та характерне для 88% учнів. Натомість, використання мобільного інтернету зростає на 10%. Кількість дітей, що не мають смартфонів у 8 класі (1,4) зменшується вдвічі:

У регіональному розрізі, безкоштовним Wi-Fi найчастіше користуються на Півдні (93,8) і це в середньому на 6% частіше ніж в усіх інших регіонах.

При цьому, для Півдня також характерна найвища різниця між тими, хто користується доступом до мережі, в т.ч і мобільним (86,9), коли середній показник по Україні 76,1 та тими, хто взагалі не має телефону (2,8 при середньому по Україні 1,1), має мобільний без доступу в мережу (5,5 при середньому 1,5) або з різних причин не вміє налаштувати такий доступ (4,1 при середньому 0,7):

Залежно від статі, відмінностей у доступі до Wi-Fi мереж у школі практично немає:

Залежно від року навчання, користування Wi-Fi мережами у школі підвищується у середньому на 3%, навіть якщо такий доступ обмежений. Цікаво відмітити, що приблизно в третині шкіл є Wi-Fi доступ та 15% учнів знають паролі від нього, навіть якщо її не можна використовувати:

На відміну від Wi-Fi мереж, користування смартфоном *залежно від статі*, має деякі відмінності. Дівчата на 3% частіше відзначають наявність дозволу на використання смартфон, навіть якщо з деякими обмеженнями, а хлопці на 6% частіше зазначають відсутність такого дозволу:

Залежно від року навчання, навпаки, особливих відмінностей у правилах користування смартфонами не спостерігається. Приблизно 73,3% учнів користуються ними, за умови дотримання певних правил, наприклад лише під час перерви, і ще близько 15% користуються ними взагалі без обмежень:

У регіональному розрізі, показники користування смартфоном у школі за наявності певних обмежень та без них такі самі – 73% та 15% відповідно. Найчастіше користування за правилами зустрічається у школах Центральної України (74,1), наступними йдуть Південь (71,0), Захід (69,6) та Схід (68,8). При цьому, існує певна регіональна відмінність стосовно необмеженого їх використання. На Сході України повністю вільне користування присутнє у п'ятій частині шкіл (19,3) і цей показник досить виразно знижується, залежно від регіону. Таким чином, в Центрі він становить 14,8, на Півдні – 11,0, а на Заході (9,9) повний дозвіл спостерігається вдвічі рідше, відносно Сходу:

Розділ 3. МЕДІАТВОРЧИСТЬ У КІБЕРПРОСТОРИ

Створення власного контенту

Розподіл відповідей на запитання «Я пишу різноманітні історії (вірші, сценарії тощо) і викладаю їх у мережу» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	6,1	5,9
скоріше згоден, ніж не згоден	15,4	11,4
важко відповісти	13,1	14,1
скоріше не згоден, ніж згоден	21,6	18,4
зовсім не згоден	43,8	50,2

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	6,0	1,8	7,3	6,9	7,2
так, але не часто	13,5	13,7	12,9	13,6	15,9
важко відповісти	13,5	14,3	10,5	17,3	13,8
скоріше ні, чим так	20,2	23,2	20,0	19,8	15,2
Ні	46,7	47,0	49,2	42,3	47,8

Розподіл відповідей на запитання «Найчастіше у мережі я працюю із зображеннями: викладаю нові фотографії, створюю колажі тощо» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	49,3	19,1
скоріше згоден, ніж не згоден	20,2	18,2
важко відповісти	12,7	15,9
скоріше не згоден, ніж згоден	6,4	15,0
зовсім не згоден	11,4	31,8

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	35,8	38,2	37,7	32,7	30,9
так, але не часто	19,4	21,8	17,9	19,2	20,1
важко відповісти	14,1	11,9	13,4	15,5	18,7
скоріше ні, чим так	10,2	9,6	12,2	7,9	10,1
Ні	20,5	18,5	18,8	24,8	20,1

Розподіл відповідей на запитання «**Найцікавішим для мене є створення відео: зйомка чогось нового, створення відео кліпів на якусь актуальну тему чи відеоколажів**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	22,5	17,9
скоріше згоден, ніж не згоден	17,1	15,1
важко відповісти	18,4	15,7
скоріше не згоден, ніж згоден	18,9	16,6
зовсім не згоден	23,1	34,6

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	20,4	21,2	22,3	19,2	13,8
так, але не часто	16,2	17,3	15,4	16,7	15,2
важко відповісти	17,2	15,5	14,7	19,2	26,1
скоріше ні, чим так	18,0	16,7	20,8	14,5	18,8
Ні	28,3	29,3	26,8	30,3	26,1

Розподіл відповідей на запитання «**Найцікавішою для мене є робота зі звуками: піснями, музикою, озвучуванням тощо**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	25,9	28,4
скоріше згоден, ніж не згоден	18,2	17,9
важко відповісти	17,4	14,7
скоріше не згоден, ніж згоден	16,9	12,0
зовсім не згоден	21,6	27,1

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	27,0	29,5	28,0	22,9	28,8
так, але не часто	18,1	19,9	16,9	20,1	12,2
важко відповісти	16,2	18,8	15,4	14,0	20,1
скоріше ні, чим так	14,7	9,2	16,9	14,5	18,7
Ні	24,1	22,6	22,8	28,5	20,1

Коментар

Дівчата в цілому більш створюють власний медіаконтент ніж хлопці. Відмінностей в створенні власного медіаконтенту учнями 8х та 10х класів не

виявлено. Принципових регіональних відмінностей у створенні старшокласниками власного медіаконтенту не виявлено.

Дівчата частіше за хлопців використовують наративні практики і літературну творчість у взаємодії з медіа. Найменшою мірою літературна творчість в медіа поширена серед учнів заходу країни, а найбільше – на Півдні.

Дівчата в 2 рази частіше за хлопців працюють в мережі з зображеннями – більш двох третин дівчат порівняно з трохи більше за третину серед хлопців. У регіональному розрізі принципових відмінностей у використанні зображень в медіатворчості не виявлено.

З відео дівчата теж працюють трохи більше за хлопців, але ці відмінності не на стільки великі як в ситуації з зображеннями. Цікаво, що мешканці півдня набагато менше зацікавлені відео-творчістю ніж мешканці всіх інших регіонів.

Суттєвих відмінностей в інтересі до роботи зі звуками та музикою у мережі між дівчатами та хлопцями не виявлено. А в регіональному розрізі можна помітити переважання інтересу до роботи зі звуками у мешканців заходу і центру порівняно з мешканцями півдня і сходу.

Розповсюдження власного контенту

Розподіл відповідей на запитання «Я прагну, щоб інші люди прочитали (подивилися) те, що я створюю, та могли дати мені зворотній зв'язок» (у %)

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	13,4	13,7
так, але не часто	18,9	24,3
важко відповісти	17,6	16,9
скоріше ні, чим так	14,5	14,0
Ні	35,6	31,1

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	14,8	12,0
скоріше згоден, ніж не згоден	24,4	17,6
важко відповісти	17,1	17,5
скоріше не згоден, ніж згоден	15,0	13,5
зовсім не згоден	28,7	39,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	13,5	11,9	15,2	12,1	13,9
так, але не часто	21,4	21,7	22,4	19,3	22,6
важко відповісти	17,3	17,6	14,9	19,3	21,2
скоріше ні, чим так	14,4	13,7	15,5	15,6	7,3
Ні	33,5	35,1	32,1	33,8	35,0

Коментар

Творчість має бути комусь потрібна, комусь цікава. Але розуміється це з віком. Учні 10х класів розуміють це в 38 % випадків, учні 8х класів – лише в 32,3 %. Дівчата частіше за хлопців прагнуть отримати зворотній зв'язок щодо продуктів власної творчості (39,2 % проти 27 %). В регіональному розрізі найчастіше прагнуть поділитися власною творчістю школяри Центру, найменшою мірою схильні до цього учні Сходу і Заходу.

Мотивація медіаторчості

Розподіл відповідей на запитання «Через медіаторчність я реалізую себе» (у %)

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	19,2	15,6
так, але не часто	15,0	19,7
важко відповісти	19,7	18,6
скоріше ні, чим так	14,7	15,9
Ні	31,3	30,2

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	19,2	15,6
скоріше згоден, ніж не згоден	18,8	15,3
важко відповісти	21,0	16,9
скоріше не згоден, ніж згоден	16,0	14,4
зовсім не згоден	25,0	37,9

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	17,6	17,8	20,6	15,0	11,5
так, але не часто	17,2	13,6	17,9	17,2	22,3
важко відповісти	19,2	18,4	18,2	19,7	23,7
скоріше ні, чим так	15,3	17,2	14,2	14,5	17,3
Ні	30,9	32,9	29,1	33,7	25,2

Розподіл відповідей на запитання «Мені подобається створювати новий медіаконтент та підписувати його своїм ім'ям (ніком)» (у %)

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	20,6	20,7
так, але не часто	12,2	13,3
важко відповісти	19,4	19,8
скоріше ні, чим так	14,1	12,6
Ні	33,7	33,7

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
так, дуже часто	21,1	20,3
так, але не часто	11,8	13,8
важко відповісти	21,1	17,7
скоріше ні, чим так	15,7	10,6
Ні	30,5	37,7

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	20,6	20,2	21,6	19,7	20,1
так, але не часто	12,7	11,3	13,1	12,5	15,1
важко відповісти	19,6	19,3	18,4	20,6	22,3
скоріше ні, чим так	13,4	12,8	14,4	13,0	11,5
Ні	33,7	36,3	32,5	34,2	30,9

Розподіл відповідей на запитання «**Найбільша тяга до творчості в мене з'являється у період серйозних емоційних потрясінь (коли мені дуже добре, або дуже погано)**» (у %)

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	31,9	30,8
так, але не часто	16,6	16,7
важко відповісти	18,1	20,6
скоріше ні, чим так	9,9	9,6
Ні	23,5	22,3

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	37,5	23,6
скоріше згоден, ніж не згоден	18,9	13,9
важко відповісти	18,6	20,1
скоріше не згоден, ніж згоден	8,7	11,2
зовсім не згоден	16,3	31,3

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	31,3	29,2	30,2	36,4	26,1
так, але не часто	16,6	18,2	17,1	14,5	17,4
важко відповісти	19,3	19,9	19,6	15,0	29,0
скоріше ні, чим так	9,8	10,1	9,5	10,3	8,7
Ні	23,0	22,6	23,6	23,8	18,8

Розподіл відповідей на запитання «**Найцікавішою для мене є та діяльність в Інтернеті, що приносить гроші**» (у %)

Залежно від року навчання:

	По Україні в цілому	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	22,5	20,1	25,3
так, але не часто	15,2	13,4	17,4
важко відповісти	20,0	20,1	19,9
скоріше ні, чим так	15,0	15,6	14,4
Ні	27,2	30,9	23,0

Залежно від віку:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	14,3	32,7
скоріше згоден, ніж не згоден	12,3	18,8
важко відповісти	21,7	17,9
скоріше не згоден, ніж згоден	18,1	11,2
зовсім не згоден	33,7	19,4

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	22,5	23,0	22,7	20,6	26,1
так, але не часто	15,2	15,8	14,8	15,9	13,8
важко відповісти	19,9	18,2	20,2	20,6	21,0
скоріше ні, чим так	15,0	12,2	15,5	15,4	18,8
Ні	27,3	30,7	26,9	27,5	20,3

Розподіл відповідей на запитання «**Найцікавішою для мене є та діяльність в Інтернеті, що приносить популярність, наприклад, отримує найбільше лайків**» (у %)

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів	Учні 10 класів
так, дуже часто	23,3	23,0
так, але не часто	17,0	20,5
важко відповісти	19,0	17,5
скоріше ні, чим так	14,3	14,6
Ні	26,4	24,4

Залежно від віку:

	Дівчата	Хлопці
цілком згоден	25,2	20,7
скоріше згоден, ніж не згоден	20,9	15,8
важко відповісти	18,9	17,5
скоріше не згоден, ніж згоден	13,4	15,8
зовсім не згоден	21,6	30,2

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Макрорегіони			
		Захід	Центр	Схід	Південь
так, дуже часто	23,2	25,2	23,2	24,5	13,8
так, але не часто	18,7	17,2	18,9	17,8	23,9
важко відповісти	18,3	19,9	18,0	16,3	21,0
скоріше ні, чим так	14,5	13,9	15,0	12,6	18,8
Ні	25,5	23,7	24,9	28,7	22,5

Коментар

В дівчат мотивація до медіаторчості трохи більше за хлопців, також вище цей показник у більш старших учнів. Найбільш високу мотивацію щодо медіаторчості спостерігаємо у мешканців Півдня і Центру. Мотив самореалізації зустрічається з однаковою частотою в учнів і 8го і 10го класів. А щодо статі – є суттєві відмінності: дівчата прагнуть самореалізації частіше за хлопців (38 % проти 31 %). Регіональні відмінності показують переважання цього мотиву в мешканців Центру (37,5 %, у всіх інших регіонах – біля 32-33 %).

Подобається бути популярними однаково і хлопцям і дівчатам, не спостерігається і вікових відмінностей. А от щодо вікового розподілу –

старшокласники Центру і Півдня більш схильні до того, щоб стати відомими (34,7 % і 35,2 % проти 31,5 % і 32,2 % на Заході і Сході).

Творчість під впливом вагомих емоційних потрясінь властива майже однаково учням і 8х і 10х класів, але, що закономірно, більш піддані емоціям дівчата ніж хлопці (56,4 % проти 37,5 %).

Щодо фінансових мотивів, то в старших учнів вони більш проявлені (42,7 % у десятикласників і лише 33,5 % у восьмикласників), і, звісно, грошей більше прагнуть хлопці ніж дівчата (51,5 % проти 26,6 %). Значимих регіональних відмінностей не спостерігається.

Прагнуть емоційних похвал у виді «лайків» дівчата більше за хлопців (46,1 % проти 36,4 %), вікові відмінності не суттєві. Щодо регіональних особливостей медіаторчості заради «лайків», то найменш притаманна вона мешканцям Півдня (37,7 % на відміну від приблизно 32 % у всіх інших регіонах).

Розділ 4. РИЗИКИ КІБЕРПРАКТИК

Структура Інтернет-небезпек

Розподіл відповідей на питання «**З якими небезпеками під час використання Інтернету Вам доводилося стикатися особисто?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
нав'язування непотрібної інформації	63,9	54,8
втручання в роботу вашого пристрою, зараження вірусами	54,2	60,6
особисто не стикався з небезпеками під час використання Інтернету	26,8	16,2
розповсюдження про Вас неправдивої інформації	22,3	20,3
викрадання Ваших персональних даних або використання іншими Ваших аккаунтів від Вашого імені	20,4	19,2
вважаю використання Інтернету абсолютно безпечним для себе	14,3	21,3
шахрайство - продаж неіснуючих послуг, нав'язування покупок, виманювання грошей	9,9	22,3
залякування, погрози завдати Вам шкоди	11,4	17,7
кібербулінг – знущання, образи, приниження, психологічний терор проти Вас	12,8	15,5
спілкування з незнайомими людьми з небажаними наслідками, наприклад, небезпечні зустрічі з ними в реальності	7,8	6,4
спонукання до насильства, агресії, підбурювання нетерпимого ставлення до інших	4,5	7,9
підштовхування до завдання собі шкоди	4,3	7,6

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
нав'язування непотрібної інформації	59,7	58,5	62,9	56,4	58,6
втручання в роботу вашого пристрою, зараження вірусами	57	57,1	55,4	60	55,4
особисто не стикався з небезпеками під час використання Інтернету	21,9	23,1	21,4	21,5	22,7
розповсюдження про Вас неправдивої інформації	21,4	20,1	21,7	22,4	20,8
викрадання Ваших персональних даних або використання іншими Ваших аккаунтів від Вашого імені	19,9	18,2	20,3	22,4	15,1
вважаю використання Інтернету абсолютно безпечним для себе	17,5	13,3	17,6	18,9	22,7
шахрайство - продаж неіснуючих послуг, нав'язування покупок, виманювання грошей	15,6	17,1	14,6	13,5	22
залякування, погрози завдати Вам шкоди	14,4	13,3	13,1	17,9	12
кібербулінг – знущання, образи, приниження, психологічний терор проти Вас	14	15,2	13,3	15,3	10,7
спілкування з незнайомими людьми з небажаними наслідками, наприклад, небезпечні зустрічі з ними в реальності	7,1	5,4	6,8	9	7,6
спонукання до насильства, агресії, підбурювання нетерпимого ставлення до інших	6,1	6,3	6	5	8,8
підштовхування до завдання собі шкоди	5,8	3,8	5,4	8,5	4,4

За роком навчання:

	8 клас	10 клас
нав'язування непотрібної інформації	57,8	76,1
втручання в роботу вашого пристрою, зараження вірусами	59,1	68,2
особисто не стикався з небезпеками під час використання Інтернету	26,0	22,2
розповсюдження про Вас неправдивої інформації	23,0	24,7
викрадання Ваших персональних даних або використання іншими Ваших аккаунтів від Вашого імені	19,3	25,3
вважаю використання Інтернету абсолютно безпечним для себе	19,9	18,6
шахрайство - продаж неіснуючих послуг, нав'язування покупок, виманювання грошей	13,5	21,9
залякування, погрози завдати Вам шкоди	16,2	15,3
кібербулінг – знущання, образи, приниження, психологічний терор проти Вас	14,2	17,2
спілкування з незнайомими людьми з небажаними наслідками, наприклад, небезпечні зустрічі з ними в реальності	7,3	8,7
спонукання до насильства, агресії, підбурювання нетерпимого ставлення до інших	5,2	8,5
підштовхування до завдання собі шкоди	5,9	7,1

Коментар

З кібербулінгом у суто вузькому його значенні (знущання, образи, приниження, психологічний терор проти Вас) стикалося 14% старшокласників, що складає 5 позицію в рейтингу кібернебезпек.

Перші позиції в рейтингу інтернет-небезпек займають медійні ризики – нав'язування непотрібної інформації (про це зазначають 59,7% школярів) і технічні інтернет-небезпеки – втручання в роботу пристрою, зараження вірусами тощо (повідомляє 57,1% опитаних).

Серед кібернебезпек першу позицію в підлітковому рейтингу посідає розповсюдження неправдивої інформації, з чим стикався кожен п'ятий підліток (21,4%), майже на такому ж рівні знаходиться викрадання персональних даних і використання іншими ваших аккаунтів від вашого імені (самозванство) (19,8%). У другу групу рейтингу ризиків, з якими стикається майже кожен шостий підліток, разом з кібербулінгом, потрапляє іще два види: залякування, погрози завдати Вам шкоди (15,6%) і шахрайство - продаж неіснуючих послуг, нав'язування покупок, виманювання грошей (14,3%).

Групу найменш представлених ризиків складають три найбільш небезпечні форми: спілкування з незнайомими людьми з небажаними наслідками, наприклад, небезпечні зустрічі з ними в реальності (7,1%),

спонукання до насильства, агресії, підбурювання нетерпимого ставлення до інших (6,1%), підштовхування до завдання собі шкоди (5,8%). Проте ці ніби-то низькі відсотки не мають створювати ілюзію незначущості існуючих загроз.

При умовній екстраполяції отриманих даних на всю генеральну сукупність, ми отримуємо орієнтовну кількість підлітків, які знаходяться під впливом цих надзвичайно небезпечних і деструктивних видів кібербулінгу. Так, щодо переслідування, якого зазнають 7,1%, до групи ризику входить більше **77** тисяч підлітків, 6,1% школярів, яких кіберпростір спонукає до насильства – це більше 66 тисяч, а 5,8% учнів, яких підштовхують через інтернет до самоушкоджень, загалом по всій Україні кількісно складає більше 63 тисяч осіб групи ризику.

Шахрайство в Інтернеті: обсяг і втрати

Розподіл відповідей на питання «**Чи розповідали Вам про шахрайство в Інтернеті ті, кому доводилося особисто з цим стикатися?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Ні, не розказували	17,5	16,6
Так, розказували однолітки	19,2	28,7
Так, розказували дорослі	36,9	29,9
Чув про це в телепередачах	15,4	11,5
Читав про це в соцмережах	11,0	13,2

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Ні, не розказували	17,1	19,4	15,0	17,6	19,3
Так, розказували однолітки	23,6	25,0	21,4	25,4	24,1
Так, розказували дорослі	33,7	34,4	34,2	34,0	29,7
Чув про це в телепередачах	13,6	11,2	16,7	11,8	11,7
Читав про це в соцмережах	11,9	10,0	12,8	11,1	15,2

Розподіл відповідей на питання «**Чи доводилося Вам особисто зазнати грошових втрат від шахрайства в Інтернеті (наприклад, в Інтернет-магазинах)?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Ні, не доводилося	92,6	85,5
Так, доводилося	7,4	14,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Ні, не доводилося	89,3	88,8	91,8	87,1	86,9
Так, доводилося	10,7	11,2	8,2	12,9	13,1

Розподіл відповідей на питання «**Якщо Ви зазнавали грошових втрат від шахрайства в Інтернеті, то на яку суму?**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Не доводилося зазнавати грошових втрат	91,6	83,6
Не більше 50 гривень	2,9	3,7
50 і більше, але до 100 гривень	1,4	3,4
100 і більше, але до 500 гривень	2,7	4,8
500 і більше, але менше 1000 гривень	0,5	2,1
1000 і більше, але менше 2000 гривень	0,5	0,9
2000 гривень і більше	0,4	1,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Не доводилося зазнавати грошових втрат	88,0	87,4	89,9	86,1	86,9
Не більше 50 гривень	3,3	2,6	3,5	3,9	2,1
50 і більше, але до 100 гривень	2,3	2,9	2,3	2,1	1,4
100 і більше, але до 500 гривень	3,7	3,8	2,2	5,4	4,8
500 і більше, але менше 1000 гривень	1,2	1,5	0,8	1,0	2,1
1000 і більше, але менше 2000 гривень	0,7	0,6	0,3	1,0	1,4
2000 гривень і більше	0,9	1,2	0,8	0,5	1,4

Розподіл відповідей на питання «Якщо Ви знаєте про ваших однолітків, що вони зазнавали грошових втрат від шахрайства в Інтернеті, то на яку суму?» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Не чув про такі випадки	75,7	69,4
Не більше 50 гривень	5,3	9,6
50 і більше, але до 100 гривень	5,7	6,5
100 і більше, але до 500 гривень	2,9	2,5
500 і більше, але менше 1000 гривень	0,8	2,2
1000 і більше, але менше 2000 гривень	1,7	4,0
2000 гривень і більше	7,9	5,9

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Не чув про такі випадки	75,1	71,3	75,5	76,8	77,2
Не більше 50 гривень	7,4	9,4	7,5	7,0	3,4
50 і більше, але до 100 гривень	6,3	7,0	6,4	5,9	4,8
100 і більше, але до 500 гривень	2,7	3,8	1,5	2,8	4,8
500 і більше, але менше 1000 гривень	1,5	1,8	1,3	1,5	1,4
1000 і більше, але менше 2000 гривень	2,8	2,3	3,7	2,3	1,4
2000 гривень і більше	7,2	5,8	6,0	9,8	8,3

Коментар

Середній рівень втрат школярів від кібершахрайства склав 65 грн 67 коп., але сукупний екстрапольований рівень можливих втрат кількісно перебільшив 30 млн. грн. (інтервал втрат - від 38 до 76 млн з урахуванням, що лише 72,7% підлітків цього віку користуються інтернетом).

Аналіз гендерних відмінностей показав, що хлопчики-підлітки частіше за дівчат повідомляють про: шахрайство (серед тих, хто підтвердив цю відповідь хлопчиків на 32% більше, чим дівчат) і про спонукання до самоушкоджень (хлопчиків більше на 22%) і кібербулінг у вузькому сенсі (кількість хлопчиків-жертв переважає дівчат-жертв на 14%). Дівчата-підлітки натомість частіше повідомляють про переслідування (серед тих, хто підтверджує цю відповідь, дівчат більше, чим хлопчиків на 20%), викрадання особистої інформації (переважають відповідно – на 18%) і наклепи (14%).

Загалом дівчата і хлопчики не дуже відрізняються за кількістю тих, хто вважає інтернет абсолютно безпечним для себе – різниця складає всього 5% між хлопцями і дівчатками (серед тих, хто дали таку відповідь, хлопців 52,6% проти 47,4% дівчат). Проте серед тих, хто повідомляє, що не стикався особисто з небезпеками (всього 33,6% хлопчиків і майже в 2 рази більше дівчат — 66,4%). Це свідчить про те, що загалом інформаційна поведінка хлопчиків онлайн є набагато більш ризикованою, чим серед дівчат, а кібербулінг в широкому сенсі має гендерно зумовлену різну конфігурацію.

Розділ 5. ТЕХНІЧНА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

Технічні вміння: інтернет-грамотність

Блок питань, що стосуються технічних вмінь учнів в Інтернеті

Розподіл відповідей на питання «Які з цих речей Ви умієте робити в Інтернеті?» (відповідь «так» у % до тих, хто відповів на це запитання)

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Додати сайт у закладки	94,1	92,7
Блокувати повідомлення від того, з ким не хочете розмовляти	92,8	91,4
Завантажити відео чи музику в соціальні мережі	93,2	90,7
Видалити історію відвідування сайтів	92,4	91,4
Опублікувати коментар до блогу, на сайті або форумі	90,9	88,4
Знайти інформацію, як безпечно користуватися Інтернетом	87,6	87
Порівняти інформацію з різних сайтів, щоб вирішити, чи є вона правдивою	82,3	88,2
Використовувати кнопку "надіслати скаргу" (за допомогою якої Ви, наприклад, можете повідомити про використання вашого зображення без дозволу)	78	77,6
Заблокувати небажану рекламу або спам	73,5	82,3
Блокувати спливаючі вікна (непрохані вікна, які з'являються під час пошуку інформації в Інтернеті)	73,1	80,6
Продати щось за допомогою Інтернету	72	76,6
Змінити налаштування конфіденційності в профілі соц.мережі	69,3	79,5
Придбати в Інтернет-магазині програму і встановити її	68,6	79,7
Змінити налаштування браузера	57,9	83,7
Створити блог	70,6	64,7

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Додати сайт у закладки	93,5	91,1	94,4	94,7	92,6
Блокувати повідомлення від того, з ким не хочете розмовляти	92,1	91,9	93,1	91,4	90,1
Завантажити відео чи музику в соціальні мережі	92,1	91,1	92,8	91,1	93,2
Видалити історію відвідування сайтів	92	91,1	92,4	92,8	90,1
Опублікувати коментар до блогу, на сайті або форумі	89,7	85,9	91,2	90,7	90,1
Знайти інформацію, як безпечно користуватися Інтернетом	87,4	86,5	88,7	86,7	85,7
Порівняти інформацію з різних сайтів, щоб вирішити, чи є вона правдивою	85	81,3	86,8	84,8	86,9
Використовувати кнопку "надіслати скаргу" (за допомогою якої Ви, наприклад, можете повідомити про використання вашого зображення без дозволу)	77,8	75,3	79,2	77,2	79,4
Заблокувати небажану рекламу або спам	77,6	76,4	77,9	78,4	76,2
Блокувати спливаючі вікна (непрохані вікна, які з'являються під час пошуку інформації в Інтернеті)	76,5	69,1	78,6	80,3	74,9
Продати щось за допомогою Інтернету	74,1	69,1	77,9	70,8	79,4
Змінити налаштування конфіденційності в профілі соц.мережі	73,9	74,2	76,5	68,7	77,5
Придбати в Інтернет-магазині програму і встановити її	73,7	77,2	73,2	70,8	74,9
Змінити налаштування браузера	69,7	63,6	72,4	68,9	74,9
Створити блог	67,9	66,6	69,9	65,4	69,3

На основі суми відповідей «вмію» на ці питання був підрахований показник технічної інтернет-грамотності:

Бал	% респондентів що отримали цей бал	Бал	% респондентів що отримали цей бал
0	0,2	8	2,3
1	0,3	9	3,1
2	0,2	10	5,7
3	0,2	11	8,2
4	0,2	12	11,2
5	0,9	13	15,6
6	1,3	14	18,1
7	1,6	15	26,8
		немає даних	4,2

Коментар

Переважна кількість дій не має відмінності в гендерному аспекті. Більше 80% учнів, незалежно від статі, здатні виконати найбільш стандартні операції – додати сайт у закладки, заблокувати небажаного співрозмовника, завантажити медіаконтент, видалити історію в браузері, знайти корисну інформацію та порівняти її, використовуючи різні джерела.

При цьому, подекуди, специфіка навиків все ж є. Так, наприклад, хлопці (88,2) уміють перевіряти інформацію на 6% частіше, ніж дівчата (82,3). Приблизно три чверті учнів здатні надіслати скаргу щодо невідповідного контенту. Також, приблизно така сама кількість здатна заблокувати рекламу,

спам або небажані спливаючі вікна, змінити налаштування конфіденційності, придбати та встановити програму. Проте, у цьому випадку хлопці приблизно на 10% кращі за дівчат. Хлопці виразно краще за дівчат (на 26% частіше) орієнтуються в налаштуваннях браузера. Натомість, дівчата дещо краще орієнтуються у створенні нових блогів (на 6%). Також, приблизно три чверті дітей здатні продати щось за допомогою інтернету.

Спираючись на результати опитування, можна сказати, що найбільш стандартними вміннями в інтернеті, які можуть виконати більше 80% учнів є додавання сайту в закладки, завантаження контенту, блокування небажаних повідомлень, очищення історії, публікування коментарів, пошук інформації про безпеку користування інтернетом та порівняння даних з різних сайтів.

У регіональному розрізі, більшість з цих навичок майже не мають особливих відмінностей, тобто учні справляються з цими задачами рівноцінно, незалежно від регіону. Деякі відмінності з'являються лише в нюансах. Так, наприклад, є відмінності в умінні блокувати спливаючі вікна. На Сході це уміють 80,3 дітей, далі йде Центр (78,6) та Південь (74,9), а от на Заході (69,1) показник на 7% менший за середній по Україні. Також, продавати щось за допомогою інтернету частіше уміють учні Півдня (79,4) та Центру (77,9), на Сході та Заході цей показник дещо менший – близько 70%. Також, є деякі відмінності в умінні змінювати налаштування браузера. В більшості регіонів це уміють робити близько 72% дітей, тоді як на Заході цей показник на 8% нижчий (63,6):

Середній бал показнику інтернет-грамотності українських підлітків: 12,65 (стандартне відхилення – 2,54), тобто переважна більшість учнів (82,2%) здатна виконати більше десяти стандартних операцій, проте варто зважити, що існує ще 15% тих, хто здатен виконати в середньому 5-10 операцій з базового переліку.

Технічні вміння: мобільна інтернет-грамотність (смарт-грамотність):

Розподіл відповідей на питання «Які з цих речей ви умієте робити за допомогою смартфона чи планшета?» (відповідь «так» у % до тих, хто відповів на це запитання)

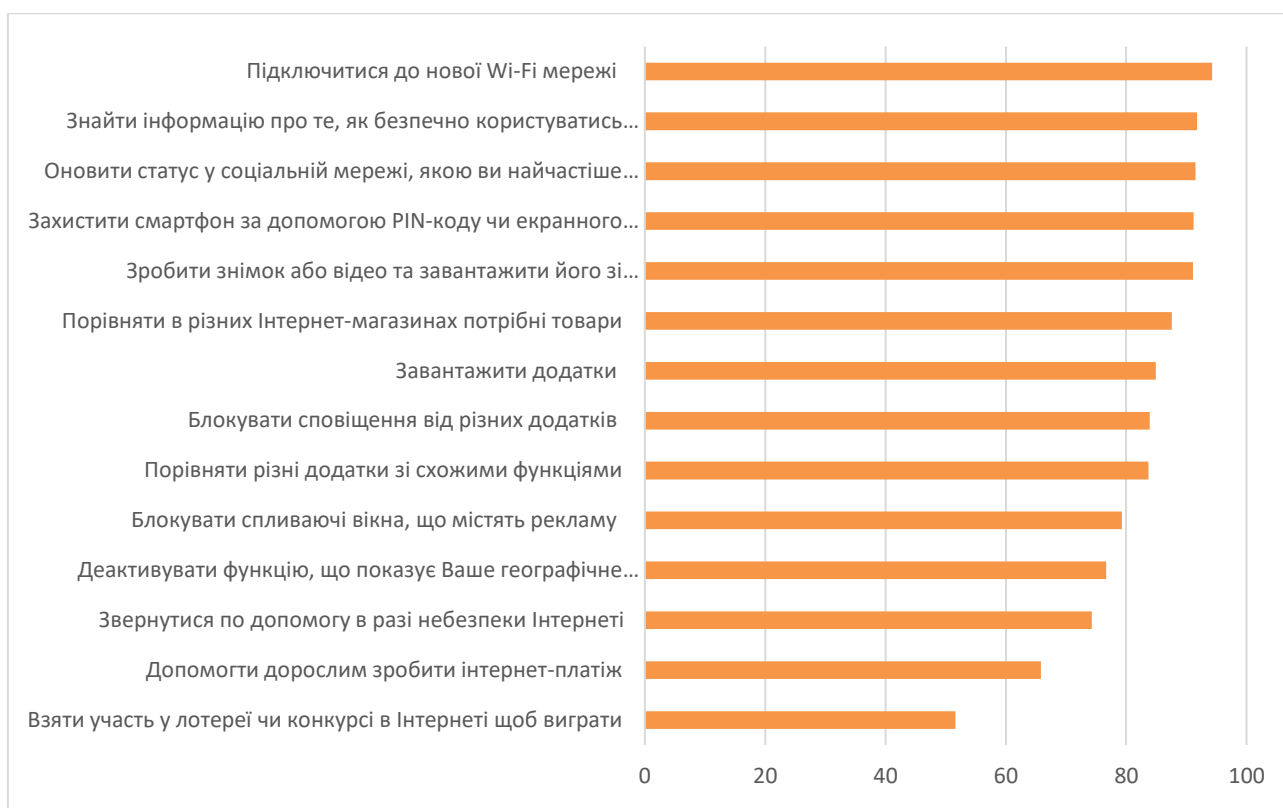
Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Підключитися до нової Wi-Fi мережі	95	93,6
Знайти інформацію про те, як безпечно користуватись смартфонами	93	90,3
Оновити статус у соціальній мережі, якою ви найчастіше користуєтесь	93,7	88,9
Захистити смартфон за допомогою PIN-коду чи екранного блокування	90,9	91,4
Зробити знімок або коротке відео та завантажити його зі смартфона в соціальну мережу	92,3	89,6
Порівняти в різних Інтернет-магазинах потрібні товари і вибрати найкращий	88	87,3
Завантажити додатки	83,5	86,6
Блокувати сповіщення від різних додатків	80,7	87,7
Порівняти різні додатки зі схожими функціями, щоб вибрати найкращий	81,7	85,9
Блокувати спливаючі вікна, що містять рекламу	76,4	82,7
Деактивувати функцію, що показує Ваше географічне положення (на Facebook, Google Maps тощо)	73,5	80,5
Звернутися по допомогу, коли стикаєтеся з небезпеками чи неприємностями в Інтернеті?	77,7	70,1
Допомогти дорослим зробити інтернет-платіж чи провести банківську операцію	59,8	73
Взяти участь у лотереї чи конкурсі в Інтернеті щоб виграти гроші або цінні подарунки	49,2	54,5

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
Підключитися до нової Wi-Fi мережі	94,3	93,8	94,9	94,7	92,6
Знайти інформацію про те, як безпечно користуватись смартфонами	91,8	89,7	92,2	92,8	92,6
Оновити статус у соціальній мережі, якою ви найчастіше користуєтесь	91,5	88,9	93	91,1	92,6
Захистити смартфон за допомогою PIN-коду чи екранного блокування	91,2	90,3	92,7	91,1	88,2
Зробити знімок або коротке відео та завантажити його зі смартфона в соціальну мережу	91,1	87,5	92,7	91,8	90,1
Порівняти в різних Інтернет-магазинах потрібні товари і вибрати найкращий	87,6	84,3	90,1	86,7	88,2
Завантажити додатки	84,9	91,9	87,8	77,2	78,1
Блокувати сповіщення від різних додатків	83,9	81,8	85,5	84,3	81,2
Порівняти різні додатки зі схожими функціями, щоб вибрати найкращий	83,7	80,2	85,9	82,2	86,9
Блокувати спливаючі вікна, що містять рекламу	79,3	74,5	80,9	81,2	79,4
Деактивувати функцію, що показує Ваше географічне положення (на Facebook, Google Maps тощо)	76,7	71	81,3	73,2	81,2
Звернутися по допомогу, коли стикаєтесь з небезпеками чи неприємностями в Інтернеті?	74,3	72,1	76,8	71,3	77,5
Допомогти дорослим зробити інтернет-платіж чи провести банківську операцію	65,8	61,7	67,2	64,2	74,9
Взяти участь у лотереї чи конкурсі в Інтернеті щоб виграти гроші або цінні подарунки	51,6	52,2	51,8	49,3	55,4

На основі суми відповідей «так» ці питання був підрахований **показник технічної грамотності**:

Бал	% респондентів що отримали цей бал	Бал	% респондентів що отримали цей бал
0	0,4	8	2,8
1	0,1	9	4,6
2	0,2	10	7,5
3	0,3	11	11,9
4	0,2	12	17,3
5	0,6	13	18,3
6	1,0	14	28,4
7	2,0	немає даних	4,3

Залежно від статі:

	Дівчата	Хлопці
Інтернет-грамотність	Ср – 12,26, ст. відх – 2,63	Ср – 13,15, ст. відх – 2,34
Мобільна грамотність	Ср – 11,62, ст. відх – 2,43	Ср - 12,24, ст. відх – 2,08

Коментар

Використовуючи смартфон або планшет, незалежно від статі, переважна більшість учнів успішно справляється з такими операціями як підключення до Wi-Fi мережі, пошук інформації про безпечне користування смартфоном та його захист шляхом різних способів блокування, оновлення статусу в соціальній мережі та публікація медіаконтенту, порівняння товарів на різних

ресурсах, завантаження додатків з порівнянням їх для вибору найкращого, а також участь в лотереях та розіграшах в мережі.

В окремих питаннях щодо безпеки, хлопці проявляють себе дещо краще ніж дівчата. Так, наприклад, заблокувати небажані сповіщення від додатків або спливаючі вікна, а також деактивувати функцію геолокації вони можуть частіше приблизно на 7%, а допомогти дорослим провести оплату через інтернет на 13%. При цьому, дівчата на 7% частіше здатні звернутися по допомогу в ситуації неприємностей в інтернеті:

У регіональному розрізі, відмінності проявляються не дуже виразно, проте є окремі деталі. Так, наприклад у питаннях використання інформації інтернет-магазинів для порівняння товарів максимальне у Центральному регіоні (90,1), а найнижче – на Заході країни (84,3). Натомість, в питаннях завантаження додатків, обидва ці регіони мають найвищі показники, а от на Сході та Півдні вони нижчі майже на 10%. З блокуванням небажаних спливаючих вікон, учні більшості регіонів справляються приблизно у 80%, проте на Заході цей показник майже на 6% нижчий. На відміну від Центру та Півдня України, де вимикати геолокацію вміє 81% опитуваних, на Сході та Заході, таких учнів відповідно на 8% та 10% менше. Допомогти дорослому провести платіж можуть три чверті опитуваних Південного регіону, а от на всіх інших територіях їх приблизно на 10% менше. Брати участь у лотереях найчастіше уміють учні Півдня (55,4), а найрідше – Сходу (49,3), хоча показник все одно коливається близько половини опитуваних:

Середній бал за показником технічної мобільної грамотності українських підлітків: 11,9 (стандартне відхилення – 2,3). Тобто, 76% учнів здатні виконати більше десяти базових операцій зі смартфоном та ще 18,5% від 5 до 10 операцій.

Залежно від статі, хлопці зазвичай здатні виконати на одну операцію більше, ніж дівчата:

Розділ 6. МЕДІАГРАМОТНІСТЬ: КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Логічні неузгодженості

1 Розподіл відповідей на запитання «Я часто помічаю логічні неузгодженості між змістом суспільно-політичних телепередач і життєвими реаліями» (у %)

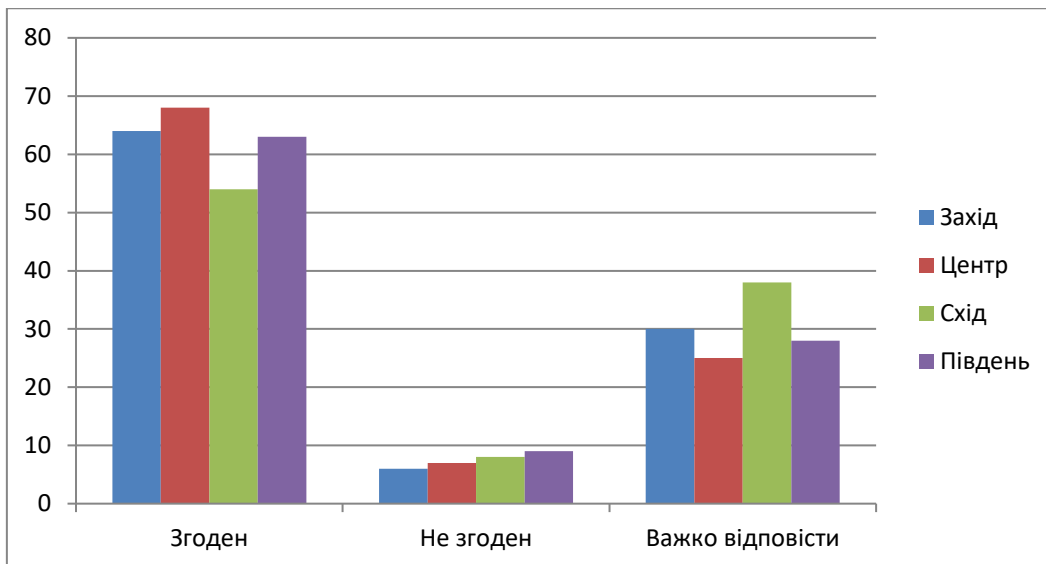
Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	31,4	57,5	45,9	69,4
скоріше згоден, ніж не згоден	26,1		23,5	
скоріше не згоден, ніж згоден	4,4	7,5	4,0	6,9
зовсім не згоден	3,1		2,9	
важко відповісти	35,0		23,7	

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів		Учні 10 класів	
цілком згоден	34,5	56,7	41,8	69,9
скоріше згоден, ніж не згоден	22,2		28,1	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,0	8,9	3,3	5,3
зовсім не згоден	3,9		2,0	
важко відповісти	34,4		24,8	

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	37,9	62,8	38,9	64,0	41,2	68,3	33,2	53,5	34,7	63,2
скоріше згоден, ніж не згоден	24,9		25,1		27,1		20,3		28,5	
скоріше не згоден, ніж згоден	4,2	7,2	2,9	6,4	3,8	6,6	5,1	8,2	6,9	9,0
зовсім не згоден	3,0		3,5		2,8		3,1		2,1	
важко відповісти	29,9		29,7		25,1		38,3		27,8	

	Учні 2007	Учні 2010	Учні 2018
скоріше згоден	42,1	59,6	62,8
скоріше не згоден	21,9	19,6	7,2
важко відповісти	36,0	20,1	29,9

Фальш у повідомленнях

2 Розподіл відповідей на запитання «Зазвичай мені вдається помічати фальш у повідомленнях засобів масової інформації» (у %)

Залежно від статі:

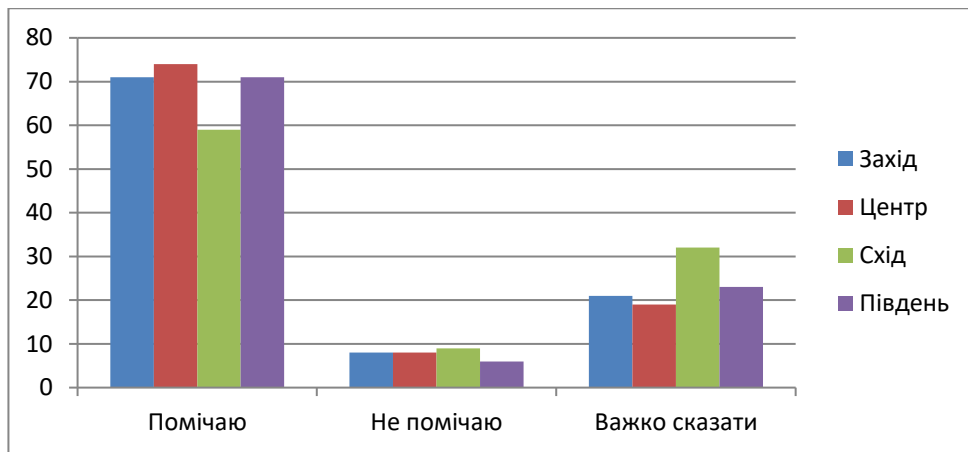
	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	32,2	65,6	47,2	72,6
скоріше згоден, ніж не згоден	33,4		25,4	
скоріше не згоден, ніж згоден	7,1	9,0	4,1	7,1
зовсім не згоден	1,9		3,0	
важко відповісти	25,5		20,3	

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів		Учні 10 класів	
цілком згоден	36,2	66,0	42,0	71,8
скоріше згоден, ніж не згоден	29,8		29,8	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,5	8,5	6,0	7,9
зовсім не згоден	3,0		1,9	
важко відповісти	25,5		20,3	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	38,9	68,7	40,9	70,8	41,9	73,6	32,8	59,0	39,0	71,2
скоріше згоден, ніж не згоден	29,8		29,9		31,7		26,2		32,2	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,8	8,2	7,0	8,7	5,1	7,9	6,1	8,8	4,8	6,2
зовсім не згоден	2,4		1,7		2,8		2,7		1,4	
важко відповісти	23,1		20,6		18,5		32,3		22,6	

	Учні 2007	Учні 2010	Учні 2018 (ЗМІ)
вдається	33,7	52,5	68,7
не вдається	27,2	22,0	8,2
важко сказати	39,1	24,8	23,1

Різні тлумачення подій

3 Розподіл відповідей на запитання «Я продивляюся кілька передач різних телеканалів, щоб зіставити різні тлумачення подій» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	20,8	41,3	27,9	45,0
скоріше згоден, ніж не згоден	20,5		17,1	
скоріше не згоден, ніж згоден	12,1	26,1	10,2	24,7
зовсім не згоден	14,0		14,5	
важко відповісти	32,6		30,3	

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів		Учні 10 класів	
цілком згоден	21,9	41,6	26,2	44,5
скоріше згоден, ніж не згоден	19,7		18,3	
скоріше не згоден, ніж згоден	11,0	25,2	11,6	25,9
зовсім не згоден	14,2		14,3	
важко відповісти	33,3		29,6	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	24,0	33,0	25,7	45,9	23,0	45,5	19,3	33,6	37,2	52,4
скоріше згоден, ніж не згоден	19,0		20,2		22,5		14,3		15,2	
скоріше не згоден, ніж згоден	11,2	15,4	9,1	21,4	11,8	26,6	11,8	27,7	11,7	22,7
зовсім не згоден	14,2		12,3		14,8		15,9		11,0	
важко відповісти	31,7		32,7		27,9		38,6		24,8	

У порівнянні з даними попередніх досліджень:

	Учні 2007	Учні 2010	Учні 2018
Продивляюся	31,4	31,7	33
Не продивляюся	43,4	45,1	25,4
важко відповісти	25,2	22,4	31,7

Розширені джерела

4 Розподіл відповідей на запитання «Після перегляду телепередач звертаюся до інших джерел за ширшими повідомленнями та коментарями» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	24,4	46,4	31,2	50,3
скоріше згоден, ніж не згоден	22,0		19,1	
скоріше не згоден, ніж згоден	13,5	30,0	9,3	26,8
зовсім не згоден	16,5		17,5	
важко відповісти	23,6		22,8	

Залежно від року навчання:

	Учні 8 класів		Учні 10 класів	
цілком згоден	25,1	45,9	30,1	50,8
скоріше згоден, ніж не згоден	20,8		20,7	
скоріше не згоден, ніж згоден	11,9	29,0	11,3	28,1
зовсім не згоден	17,1		16,8	
важко відповісти	25,0		21,1	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	27,4	48,1	31,2	50,7	27,2	48,9	19,3	40,8	42,8	59,4
скоріше згоден, ніж не згоден	20,7		19,5		21,7		21,5		16,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	11,7	28,6	11,7	25,1	10,7	26,8	15,2	35,7	6,2	24,1
зовсім не згоден	16,9		13,4		16,1		20,5		17,9	
важко відповісти	23,3		24,2		24,2		23,4		16,6	

	Учні 2007	Учні 2010	Учні 2018
скоріше згоден	16,2	29,5	48,1
скоріше не згоден	64,3	46,2	28,6
важко відповісти	19,5	23,9	23,3

Вибірковість

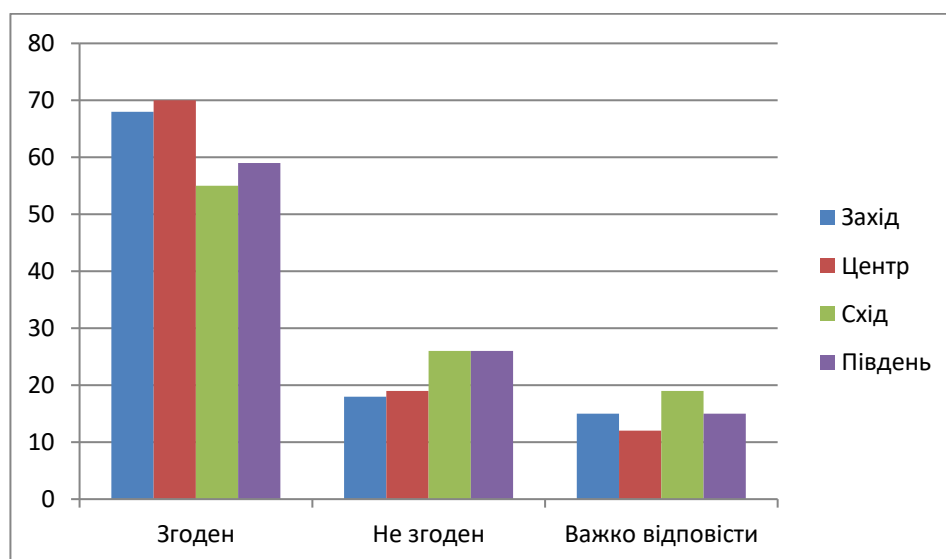
5 Розподіл відповідей на запитання «Я відбираю з програм телебачення те, що вважаю за потрібне переглянути» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	45,9	68,4	37,8	58,7
скоріше згоден, ніж не згоден	22,5		20,9	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,0	17,1	6,5	25,1
зовсім не згоден	12,1		19,6	
важко відповісти	14,4		15,1	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	42,3	64,1	45,5	67,8	45,1	69,3	35,4	55,3	42,8	59,4
скоріше згоден, ніж не згоден	21,8		22,3		24,2		19,9		16,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,6	21,1	3,2	17,6	5,9	18,7	6,8	25,7	6,9	26,2
зовсім не згоден	15,5		14,4		12,8		18,9		19,3	
важко відповісти	14,7		14,7		12,0		18,9		14,5	

Прагматичність

6 Розподіл відповідей на запитання «Я знаю, яка інформація мені зараз не потрібна» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	53,2	72,0	60,0	74,1
скоріше згоден, ніж не згоден	18,8		14,1	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,6	10,5	4,4	11,5
зовсім не згоден	4,9		7,1	
важко відповісти	17,4		14,4	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	56,2	72,8	58,9	72,4	58,3	77,3	50,5	67,9	57,6	69,4
скоріше згоден, ніж не згоден	16,6		13,5		19,0		17,4		11,8	
скоріше не згоден, ніж згоден	5,1	11,1	4,1	10,6	4,8	9,9	7,7	13,3	1,4	11,3
зовсім не згоден	6,0		6,5		5,1		5,6		9,7	
важко відповісти	16,0		17,0		12,8		18,8		19,4	

Фільтри

7 Розподіл відповідей на запитання «Є інформація, яку я не буду дивитися за жодних обставин» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	53,4	68,9	53,6	67,9
скоріше згоден, ніж не згоден	15,5		14,3	
скоріше не згоден, ніж згоден	10,2	15,9	8,6	14,8
зовсім не згоден	5,7		6,2	
важко відповісти	15,2		17,2	

У регіональному розрізі:

	По Україні		Макрорегіони							
	в цілому		Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	53,6		57,8		56,2		47,3		51,1	
скоріше згоден, ніж не згоден	15,0	68,6	13,2	71,0	14,3	70,5	17,9	65,2	13,5	64,6
скоріше не згоден, ніж згоден	9,4		6,7		9,6		11,8		8,5	
зовсім не згоден	5,9	15,3	5,9	12,6	6,8	16,4	4,6	16,4	6,4	14,9
важко відповісти	16,0		16,4		13,2		18,4		20,6	

Зосередженість

8 Розподіл відповідей на запитання «Коли я шукаю інформацію, то зосереджуюся виключно на пошуку необхідної мені, не відволікаюся на іншу» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
	цілком згоден	38,9	64,5	44,3
скоріше згоден, ніж не згоден	25,6	28,2		
скоріше не згоден, ніж згоден	12,6	16,7	7,5	14,4
зовсім не згоден	4,1		6,9	
важко відповісти	18,8		13,1	

У регіональному розрізі:

	По Україні		Макрорегіони							
	в цілому		Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	41,3	68,0	42,6	69,1	43,5	69,9	37,3	62,2	40,1	73,9
скоріше згоден, ніж не згоден	26,7		26,5		26,4		24,9		33,8	
скоріше не згоден, ніж згоден	10,3		8,2		10,4		12,3		8,5	
зовсім не згоден	5,4		5,3		5,1		5,6		6,3	
важко відповісти	16,3		17,4		14,5		19,9		11,3	

Фоновість медіапрактик

Розподіл відповідей на запитання «Я використовую телевизор як фон, займаючись іншими справами» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	33,9	61,0	23,4	45,3
скоріше згоден, ніж не згоден	27,1		21,9	
скоріше не згоден, ніж згоден	10,5	24,9	14,8	37,9
зовсім не згоден	14,4		23,1	
важко відповісти	14,1		16,7	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	29,1	53,9	31,3	51,4	29,6	54,1	26,2	55,7	30,3	53,5
скоріше згоден, ніж не згоден	24,8		20,1		24,5		29,5		23,2	
скоріше не згоден, ніж згоден	12,4	30,7	11,5	31,9	11,4	22,3	14,8	29,1	12,0	26,8
зовсім не згоден	18,3		20,4		20,7		14,3		14,8	
важко відповісти	15,4		16,8		13,7		15,3		19,7	

Планованість

10 Розподіл відповідей на запитання «Я завжди планую, чим буду займатися в Інтернеті (що і коли буду дивитися по телевізору)» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	21,3	42,0	29,0	51,1
скоріше згоден, ніж не згоден	20,7		22,1	
скоріше не згоден, ніж згоден	19,5	38,2	12,5	30,0
зовсім не згоден	18,7		17,5	
важко відповісти	19,8		18,9	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	24,7	46,0	26,8	46,0	25,6	47,1	21,0	44,4	26,8	46,5
скоріше згоден, ніж не згоден	21,3		19,2		21,5		23,4		19,7	
скоріше не згоден, ніж згоден	16,3	34,6	18,0	35,1	14,4	33,7	18,4	37,7	14,8	28,2
зовсім не згоден	18,3		17,1		19,3		19,3		13,4	
важко відповісти	19,4		18,9		19,3		17,9		25,4	

Регульованість

11 Розподіл відповідей на запитання «Я регулюю і обмежую своє споживання інформації» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	19,4	38,3	26,6	44,2
скоріше згоден, ніж не згоден	18,9		17,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	15,9	32,0	13,7	29,9
зовсім не згоден	16,1		16,2	
важко відповісти	29,6		25,9	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	22,6	40,9	24,1	45,3	23,3	41,5	17,9	35,8	30,3	43,7
скоріше згоден, ніж не згоден	18,3		21,2		18,2		17,9		13,4	
скоріше не згоден, ніж згоден	14,9	31,1	13,5	23,5	17,5	31,9	12,3	36,7	14,8	29,6
зовсім не згоден	16,2		10,0		14,4		24,4		14,8	
важко відповісти	28,0		31,2		26,7		27,5		26,8	

Спростування

12 Розподіл відповідей на запитання «Я часто знаходжу докази, щоб спростувати інформацію» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	22,7	43,6	38,3	60,9
скоріше згоден, ніж не згоден	20,9		22,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	11,7	22,4	7,4	17,5
зовсім не згоден	10,7		10,1	
важко відповісти	33,9		21,5	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	29,7	51,4	35,0	55,0	28,2	52,5	26,1	44,5	33,8	58,4
скоріше згоден, ніж не згоден	21,7		20,0		24,3		18,4		24,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	9,8	20,3	8,8	17,9	10,1	19,7	11,4	26,6	6,3	9,8
зовсім не згоден	10,5		9,1		9,6		15,2		3,5	
важко відповісти	28,4		27,1		27,9		29,0		31,7	

Медіавласність

13 Розподіл відповідей на запитання «Я знаю власників телеканалів, які я дивлюся» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	9,5	20,4	18,3	30,0
скоріше згоден, ніж не згоден	10,9		11,7	
скоріше не згоден, ніж згоден	18,7	56,1	15,3	44,4
зовсім не згоден	37,4		29,1	
важко відповісти	23,5		25,6	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	13,4	24,6	15,0	24,7	16,3	27,0	8,7	23,0	11,2	19,6
скоріше згоден, ніж не згоден	11,2		9,7		10,7		14,3		8,4	
скоріше не згоден, ніж згоден	17,2	50,9	18,3	50,7	17,0	50,6	17,4	51,0	14,7	52,3
зовсім не згоден	33,7		32,4		33,6		33,6		37,8	
важко відповісти	24,4		24,5		22,4		26,1		28,0	

Джерела країни-агресора

14 Розподіл відповідей на запитання «Якщо я узнаю, що інформація походить з країни-агресора, не буду витратити на неї час, пошукаю інше джерело» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
	цілком згоден	22,5	32,7	28,6
скоріше згоден, ніж не згоден	10,2	11,9		
скоріше не згоден, ніж згоден	14,1	36,3	14,0	33,8
зовсім не згоден	22,2		19,8	
важко відповісти	31,0		25,7	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	25,3	36,2	34,2	46,0	26,0	36,0	16,9	29,2	24,8	33,3
скоріше згоден, ніж не згоден	10,9		11,8	0	10,0	0	12,3	29,2	8,5	33,3
скоріше не згоден, ніж згоден	14,0	35,1	13,0	30,7	17,4	38,0	9,7	34,9	14,9	34,8
зовсім не згоден	21,1		17,7	7	20,6	0	25,2	34,9	19,9	34,8
важко відповісти	28,7		23,3		26,0		35,8		31,9	

Усвідомленість

15 Розподіл відповідей на запитання «Я свідомо ставлюся до будь-якої інформації» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
цілком згоден	39,3	67,7	47,8	69,4
скоріше згоден, ніж не згоден	28,4		21,6	
скоріше не згоден, ніж згоден	4,4	10,4	4,8	11,8
зовсім не згоден	6,0		7,0	
важко відповісти	22,0		18,7	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
цілком згоден	43,1	68,5	47,1	69,2	44,5	72,1	35,1	61,8	50,7	70,7
скоріше згоден, ніж не згоден	25,4		22,1		27,6		26,7		20,0	
скоріше не згоден, ніж згоден	4,6	11,0	3,5	11,4	5,5	10,6	4,2	14,1	5,0	8,6
зовсім не згоден	6,4		7,9		5,1		7,9		3,6	
важко відповісти	20,5		19,4		17,3		26,2		20,7	

Коментар

Здатність помічати логічні неузгодженості інформації, на думку старшокласників, властива більшості опитаних (57,5%), ця властивість розвивається з віком, зокрема в період з 8 по 10 клас вона збільшується на 13%. Імовірно це пов'язано з розширенням бази знань, поступовим розвитком аналітичних здібностей та більш активним включенням в суспільне життя, через більш активне засвоєння сімейних та соціальних поглядів в процесі автономізації, характерної для підліткового віку. Загалом, хлопці на 12% частіше ніж дівчата, помічають неузгодженості між даними суспільно-політичних телепередач та реальними подіями.

У регіональному розрізі, дані відрізняються менше, що свідчить про переважання вікових особливостей над регіональними. Хоча, варто відмітити, що на сході країни показник – 53,5%, а це на 9% нижче за середні дані по Україні в цілому.

У порівнянні з даними попередніх досліджень, можна говорити, що існує динаміка підвищення медіаграмотності учнів в сучасному суспільстві за показником логічності у ставленні до інформації. З 2007 року по сьогоднішній день, показник логічності збільшився на 21%:

Поруч з логічним процесом відзначення неточностей, додається здатність **помічати фальш** у повідомленнях. В даному випадку, аналітичні процеси частково доповнюються розвитком емоційного інтелекту та здатністю до рефлексії. В середньому, 65,6% дівчат та 72,6% хлопців здатні помітити ухилення від відповіді, двозначності, нещирість та інші нюанси фальшу в інформації, що подається у ЗМІ. Ця здатність також розвивається з віком, проте на відміну від пошуку неточностей, дещо повільніше – в період з 8 по 10 клас навички виокремлення фальші зростають лише на 6%.

У регіональному розрізі, в середньому 68,7% учнів здатні помітити фальш у повідомленнях в ЗМІ. Як і за попереднім пунктом, цей відсоток дещо нижчий на сході країни – 59%.

Здатність помічати фальш, так само має динаміку до підвищення з часом. У порівнянні з даними 2007 року, де такі нюанси помічали 33,7% учнів, на момент дослідження 2018 року, їх кількість фактично збільшилась вдвічі.

Третина опитаних по Україні в цілому схильна переглядати й **зіставляти різні тлумачення** подій. Хлопці, які більше тяжіють до раціонального сприйняття речей, аналізування, дещо обігнали дівчат у цьому питанні на 3,7. Восьмикласники на 2,9% поступаються учням десятих класів. На нашу думку, це пов'язано з природною особливістю когнітивного розвитку підлітків. За цим показником перше місце посідає Південь (52,4), по тому Захід (45,9) і Центр (45,5) і останнє Схід (33,6).

За фактом «продивляюся різні тлумачення подій» вибірка 2018 р. за позитивними відповідями дещо посунулася вперед, у порівнянні з попередніми замірами: на 1,6% більше, ніж у 2007 р. і на 1,3% більше, ніж у 2010 р.

Цікавіший результат виявився по інших позиціях: на 20 відсотків зменшилася група тих, хто раніше «не продивлявся» різні версії тлумачення подій. Проте приблизно на 10 відсотків збільшилася група тих, хто «не визначився» з цим питанням.

В цілому по Україні частка старшокласників, цікавих до розширення джерел інформації і додаткових коментарів сягає майже половини опитаних (48,1%). У своїй мотивації щодо отримання більш повної інформації і додаткових коментарів хлопці випереджують дівчат на 3,9%. За віковим розподілом молодші школярі поступаються старшим у цьому питанні на 4,9%.

Розподіл відповідей по регіонах за цим показником такий: лідером є Південь (59,4% старшокласників шукають додаткові джерела), за ним слідує Захід (50,7%), Центр (48,9%) і вже по тому Схід (40,8%).

Не зважаючи на те, що результат 2018 р. становить менше половини вибірки (48,1%), показник демонструє достатньо непогану динаміку зростання. Якщо у 2007 р. частка старшокласників, що мають потребу в розширенні, додатковому уточненні інформації, становила лише 16,2%, то вже через три роки вона зросла на 13,3%, а в порівнянні з 2010 р. результати 2018 р. збільшилися на 18,6%, тобто спостерігається стала тенденція зростання потреби пошуку додаткових джерел інформації

Загалом протягом одинадцяти років потреба молоді у розширеній, додаткових коментарях зросла на 31,9. І це вражає. Цікавим є факт, що у соціальному вимірі зростання групи «мотивованих» відбулося за рахунок зменшення кількості «не згодних» респондентів. На той час, як тих, хто не визначився, по всіх роках показчик залишається приблизно однаковим – біля п'ятої частини вибірки.

Загалом, **вибірковість** в перегляді телепрограм проявляють 64,1% учнів. Вибірковість у телепрограмах більше проявляють дівчата (68,4), аніж хлопці (58,7). Вищу увагу до цього показника приділяють жителі західної (67,8) та центральної (69,3) України, натомість на східних (55,3) та південних територіях (59,4) ці показники нижчі.

У взаємодії з даними, **прагматичне** налаштування і практичну оцінку інформації демонструють близько 73% учнів. При чому, відмінність між хлопцями та дівчатами мінімальна – близько 2%. Тобто більшість учнів здатна досить чітко визначити відповідність або не відповідність певної інформації, його власним поставленим цілям та задачам. Це не позбавляє від переключення уваги на сторонні подразники, проте підвищує усвідомленість даного процесу.

Варто відмітити, що така практична орієнтованість та усвідомлення доцільності інформації дещо вища у центральному регіоні (77,3). Показники на заході України (72,4) відповідають середньостатистичним (72,8) та дещо зменшуються у південних (69,4) та східних (67,9) областях.

Цікаво, що з іншої сторони, в центральних регіонах швидше відмовляються від певних даних, визначаючи їх непридатність, натомість учні південного регіону частіше проявляють сумніви у недоцільності інформації, що може свідчити в тому числі і про вищу гнучкість оцінювання.

По Україні в цілому **фільтрування інформації** властиве на думку старшокласників 68,6%. Понад дві третини старшокласників вважають, що є інформація, яку вони не стали б дивитися в будь-якому випадку. Отримані результати не виявили значущої відмінності між хлопцями та дівчатами у їхній здатності фільтрувати інформацію. У середньому дві третини як дівчат, так і хлопців принципово ставляться до цієї позиції.

У 2007 та 2010 роках на запитання «Є телепередачі, які я не дивитимуся за жодних обставин» стверджувальну відповідь дали 55,1% учнів у кожному році. Нині спостерігається позитивна динаміка: з 55,1 до 68,6 відсотків, тобто, на 13,5% більше.

Регіональний розподіл відповідей на запитання «Є телепередачі, які я не дивитимуся за жодних обставин» виглядає наступним чином: Захід (71,0%), Центр (70,5%), Схід (65,2%), Південь (64,6%).

Понад дві третини опитаних старшокласників (68,0%), на їх думку здатні **зосереджено** шукати потрібну інформацію, не відволікаючись. Хлопці випереджують дівчат на 8,0. Це вказує на їх більш розвинуту здатність до зосередженості, цілеспрямованості у пошуку інформації у порівнянні з

дівчатами. За макрорегіональним розрізом лідером за відповідями є Південь (73,9%), далі Центр (69,9%) і Захід (69,1%), менше Схід (62,2%).

Більше половини старшокласників (53,9%) дивляться телебачення в **фоновому режимі**, займаючись іншими справами. Заповнення інформаційного простору фоновим сприйняттям медіа більш характерно для дівчат (61,0), аніж для хлопців (45,3), які на 13% частіше відмовляються від перегляду телебачення. Цікаво, що від такої практики частіше відмовляються на заході України (31,9) та на сході (29,1). Натомість, у центральному регіоні фоновий перегляд найнижчий (22,3).

Планують роботу з інформацією, її перегляд трохи менше половини опитаних (46,0%). Хлопці виразно випереджають дівчат у плануванні роботи з інформацією та її споживанням на 9,1%. Впадає в око, що серед дівчат більше тих, хто умовно проти планування – 38,2%, в той час, як у хлопців частка таких противників планування складає 30%.

Схожий результат щодо частки старшокласників, які планують перегляд, отримано по усіх регіонах: Центр (47,1%), Південь (46,5%), Захід (46,0%), Схід (44,4%).

Регульованість медіапрактик у формі інформаційного самообмеження характерна, на думку старшокласників, менше половині опитаних (40,9%), що не є наразі оптимістичною оцінкою, одним із найнижчих показників медіаграмотності. У хлопців питання з саморегуляцією щодо обмеження споживання інформації краще, ніж у дівчат на 5,9%. Це свідчить про те, що хлопці мають більш раціональний підхід до інформації загалом і щодо обмеження її споживання зокрема. Близька картина за цим показником спостерігається в регіональному розрізі: більше представлено частку регульованих практик на Заході (45,3%) і Півдні (43,7%), менше в Центрі (41,5%) і найменше на Сході (35,8%).

Звітують про те, що вони **знаходять докази, щоб спростувати** інформацію 51,4% старшокласників. Також, приблизно половина опитаних становить «не згодних» і тих, кому «важко визначитися»: вони не переймаються питанням знаходити докази, спростовувати інформацію. Відповідаючи на це запитання хлопці виказали свою раціональну сутність і здатність щодо доказової аргументації. Кількісна різниця є переконливою: на 17,3% більше, ніж у дівчат. За макрорегіонами країни: перше місце за цим показником посідає Південь (58,4%), за ним з невеликим відривом ідуть Захід (55,0%) і Центр (52,5%), на останньому – Схід (44,5%). Також треба зазначити, що кількість тих, хто «не визначився» по кожному регіону становить трохи менше третини опитаних, а «не згодних» – найменше на Півдні (9,8%).

Знання старшокласників щодо медіавласності є досить низькими за їх власною оцінкою: лише менше чверті (24,6%) дали позитивні відповіді на запитання «Я знаю власників телеканалів, які я дивлюся». Хлопці випереджають дівчат майже на 10%: їхня поінформованість щодо медіавласності переважає дівчат. Дещо більшою є частка старшокласників

поінформованих про медіавласність у Центрі (27,0%), близькі до середніх значення на Заході (24,7%) і Сході (23,0%), дещо нижчі на Півдні (19,6%).

Споживання **інформації з країни-агресора** є важливим показником медіапрактик в умовах гібридної війни. Понад третина старшокласників (36,2%) повідомляє, що не буде витратити час на інформацію, якщо узнає, що вона походить з країни-агресора, а пошукає інше джерело. Хлопці є більш принциповими за дівчат у питанні відмови від споживання інформації, яка походить з країни-агресора і випереджають дівчат на 6,8%. Проте «не принциповими» у цьому питанні є також біля третини опитаних (35,2%). Ще майже третина респондентів, які «не визначилися» (28,7%). Тобто, майже дві третини опитаних становлять так звану «групу інформаційного ризику», яка потенційно може підпадати під маніпулятивні, пропагандистські впливи країни-агресора, оскільки не фільтрують цю інформацію. Регіональні особливості відповідей розподілилися наступним чином: передує Захід (46,0%), за ним Центр (36,0%), по тому Південь (33,3%) і насамкінець Схід (29,2%).

Дві третини опитаних старшокласників вважають, що **свідомо ставляться** до споживання будь-якої інформації. Третина старшокласників не надала позитивних відповідей на це запитання, що дає підстави віднести їх до «групи інформаційного ризику». Між позитивними відповідями дівчат і хлопців суттєвої різниці не виявлено (1,7%). Свідоме ставлення старшокласників до споживання будь-якої інформації в регіональному аспекті виглядає так: лідером є Центр (72,1%), далі з невеликим відривом йде Південь (70,7%), по тому Західний (69,2%) і Східний (61,8%) макрорегіони.

Розділ 7. Парасоціальна взаємодія з медіаперсонами

Олюднення медіагероїв (сприймання їх як близьких друзів)

Розподіл відповідей на запитання «Я сприймаю свого улюбленого медіагероя як звичайну людину» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	27,4	43,6	35,0	51,2
скоріше так, чим ні	16,2		16,3	
скоріше ні, чим так	14,7	34,8	8,6	29,9
ні	20,1		21,3	
важко відповісти	21,6		20,3	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	31,6		30,0	
скоріше так, чим ні	15,7		16,8	
скоріше ні, чим так	11,8		12,2	
ні	19,1		22,4	
важко відповісти	21,8		18,6	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	30,8	47,0	34,3	49,6	27,6	44,7	31,7	46,4	33,3	52,6
скоріше так, чим ні	16,2		15,3		17,1		14,7		19,3	
скоріше ні, чим так	12,0	32,6	12,2	32,7	14,0	35,2	10,0	30,4	8,9	28,2
Ні	20,6		20,5		21,2		20,4		19,3	
важко відповісти	20,4		17,7		20,1		23,2		19,3	

Розподіл відповідей на запитання «Інколи в мене з'являються романтично-еротичні фантазі за участю мого улюбленого медіагероя» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	11,5	17,8	13,7	17,8
скоріше так, чим ні	6,3		4,1	
скоріше ні, чим так	13,4	65,3	10,6	64,9
ні	52,0		54,3	
важко відповісти	16,9		17,3	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	13,0	17,5	11,8	18,3
скоріше так, чим ні	4,5		6,4	
скоріше ні, чим так	13,1	64,4	10,8	65,8
ні	51,3		55,0	
важко відповісти	18,1		15,9	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	12,5	17,	12,	17,	11,	16,	15,	20,	10,	14,
скоріше так, чим ні	5,3	9	3	5	3	8	2	9	4	1
скоріше ні, чим так	12,0	65,	15,	69,	11,	66,	11,	59,	7,4	65,
Ні	53,1	1	1	6	5	6	7	1	57,	2
важко відповісти	17,1		5		1		4		8	
			9		6		0		7	

Розподіл відповідей на запитання «Іноді я розмовляю з медіагероєм, даю йому якісь поради, наприклад, як діяти в тій чи іншій ситуації» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	8,2	14,0	6,1	11,6
скоріше так, чим ні	5,8		5,5	
скоріше ні, чим так	13,7	70,4	11,3	74,0
ні	56,6		62,6	
важко відповісти	15,6		17,3	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	8,1	14,3	6,2	11,3
скоріше так, чим ні	6,2		5,1	
скоріше ні, чим так	12,5	68,1	12,9	76,7
ні	55,7		63,8	
важко відповісти	17,6		12,0	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	7,2	12,8	7,4	11,4	9,1	14,8	3,8	10,8	8,9	14,1
скоріше так, чим ні	5,6		4,0		5,7		7,0		5,2	
скоріше ні, чим так	12,7	72,2	13,8	76,3	12,7	71,8	12,3	70,3	11,9	69,7
Ні	59,4		62,5		59,1		58,0		57,8	
важко відповісти	15,0		12,3		13,5		19,0		16,3	

Наслідкування медіагероїв (наслідкування улюбленої медіаперсони)

Розподіл відповідей на запитання «Я хочу бути більш схожим на свого улюбленого медіагероя» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	16,8	30,2	21,0	31,9
скоріше так, чим ні	13,3		10,9	
скоріше ні, чим так	16,1	48,1	11,8	43,7
ні	32,0		31,9	
важко відповісти	21,7		24,4	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	21,8	34,1	15,1	27,4
скоріше так, чим ні	12,3		12,3	
скоріше ні, чим так	12,8	41,6	15,7	51,3
ні	28,8		35,6	
важко відповісти	24,3		21,3	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	18,8	31,0	16,8	28,1	16,6	29,6	24,7	35,2	15,7	32,1
скоріше так, чим ні	12,2		11,3		13,0		10,5		16,4	
скоріше ні, чим так	14,2	46,1	14,6	51,8	14,6	46,8	16,2	42,1	5,2	41,0
Ні	31,9		37,2		32,2		25,9		35,8	
важко відповісти	22,9		20,1		23,6		22,7		26,9	

Розподіл відповідей на запитання «**Час від часу я розмовляю з тією ж інтонацією, або тими ж фразами, що і мій улюблений медіагерой**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	15,7	30,0	20,1	34,8
скоріше так, чим ні	14,2		14,7	
скоріше ні, чим так	17,6	50,8	11,7	48,0
ні	33,1		36,3	
важко відповісти	19,3		17,2	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	19,1	32,9	16,0	31,2
скоріше так, чим ні	13,8		15,1	
скоріше ні, чим так	14,1	47,3	15,9	52,0
ні	33,2		36,1	
важко відповісти	19,7		16,8	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	17,7	32,1	15,6	28,8	18,8	31,8	19,5	37,0	12,7	26,9
скоріше так, чим ні	14,4		13,2		13,0		17,5		14,2	
скоріше ні, чим так	14,9	49,5	17,5	58,3	15,2	50,5	11,8	41,8	16,4	47,0
Ні	34,6		40,8		35,3		30,0		30,6	
важко відповісти	18,4		12,9		17,6		21,3		26,1	

Розподіл відповідей на запитання «Буває так, що я навчаюся, як правильно діяти у різних життєвих ситуаціях, за прикладом дій медіагероїв» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	17,6	36,8	14,3	28,0
скоріше так, чим ні	19,2		13,7	
скоріше ні, чим так	11,0	47,3	8,9	53,3
ні	36,3		44,4	
важко відповісти	15,9		18,7	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	19,2	33,8	12,6	31,7
скоріше так, чим ні	14,6		19,1	
скоріше ні, чим так	8,6	47,8	11,6	52,4
ні	39,2		40,8	
важко відповісти	18,4		15,9	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
так	16,1	32,8	15,8	31,0	15,6	33,6	15,3	32,4	21,6	34,3
скоріше так, чим ні	16,6		15,2		18,0		17,1		12,7	
скоріше ні, чим так	10,0	50,0	9,6	53,4	10,4	49,4	10,1	51,0	9,0	41,1
ні	40,0		43,8		39,0		41,0		32,1	
важко відповісти	17,2		15,5		17,0		16,6		24,6	

Коментар

На питання, чи хочуть бути схожими на свого улюбленого героя 31% старшокласників дають позитивну відповідь і 46,1% - негативну. Дівчата і хлопців майже не відрізняються за бажанням бути схожими на свого улюбленого медіагероя. У восьмому класі позитивну відповідь на це питання дають 34,1% старшокласників, у 10 класі – дещо менше (27,4%). Найбільші

регіональні відмінності спостерігаються між Заходом і Сходом (28,1% і 35,2% відповідно дають позитивну відповідь).

Стверджувальну відповідь на запитання «У мене є телевізійні герої, на яких я хотів би бути схожим» у 2007 році дали 49,9% учнів, у 2010 році – 32,7%.

Ефект моделювання поведінки і манер проявляється в тому, що близько третини старшокласників (32,1%) відмічають, що час від часу розмовляють з тою ж інтонацією, або тими ж фразами, як улюблений медіагерой,

Ефект соціального навчання проявляється в тому, що майже третина старшокласників (32,8%) навчається, як правильно діяти за прикладом медіагероїв. 36,8% дівчат та 28% хлопців погоджуються з цим твердженням.

Комерціалізація медіагероїв

Розподіл відповідей на запитання «**Якщо мій улюблений медіагерой рекомендує (рекламує) якийсь продукт, то я хочу обов'язково купити**» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	5,3	11,7	3,5	6,3
скоріше так, чим ні	6,4		2,8	
скоріше ні, чим так	16,4	73,0	13,2	79,9
ні	56,6		66,7	
важко відповісти	15,3		13,8	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	5,4	10,7	3,3	7,5
скоріше так, чим ні	5,3		4,2	
скоріше ні, чим так	14,0	74,2	16,0	78,6
ні	60,2		62,5	
важко відповісти	15,1		13,9	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
так	4,4	9,2	6,5	11,4	3,4	7,7	3,3	9,6	7,5	9,8
скоріше так, чим ні	4,8		4,9		4,3		6,3		2,3	
скоріше ні, чим так	14,9	76,2	15,4	76,0	17,9	78,8	9,5	73,5	16,5	73,6
ні	61,3		60,6		60,9		64,0		57,1	
важко відповісти	14,6		12,6		13,5		17,0		16,5	

Розподіл відповідей на запитання «Якщо мені на очі потрапляє продукція з моїм улюбленим медіагером (наклейки, плакати, футболки і т.д.), я неодмінно її купую» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	11,5	29,7	7,2	16,9
скоріше так, чим ні	18,1		9,7	
скоріше ні, чим так	16,7	54,5	17,9	67,2
ні	37,8		49,2	
важко відповісти	15,8		16,0	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	10,7	26,5	8,3	20,8
скоріше так, чим ні	15,9		12,5	
скоріше ні, чим так	17,7	57,2	16,8	63,8
ні	39,6		46,9	
важко відповісти	16,2		15,5	

У регіональному розрізі:

	По Україні в цілому		Макрорегіони							
			Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	9,6	23,9	10,2	21,9	9,1	21,6	9,5	29,6	10,4	22,3
скоріше так, чим ні	14,4		11,7		12,5		20,1		11,9	
скоріше ні, чим так	17,3	60,3	20,3	65,2	20,2	63,8	10,0	52,4	19,3	56,3
Ні	42,9		44,9		43,6		42,4		37,0	
важко відповісти	15,8		12,9		14,6		18,0		21,5	

Коментар

Комерціалізація медіагероїв значно менше представлена, чим моделювальні ефекти, принаймні за свідомим вибором старшокласниками відповідей на пряме запитання. Лише 9,2% школярів погоджуються що хочуть купити товар, який рекламує чи рекомендує улюблений медіагерой.

Дівчата погоджуються з цією думкою майже в 2 рази частіше, чим хлопці (11,7% проти 6,3% відповідно), в 8 класі частіше, чим в 10-му (10,7% проти 7,5%).

Проте, якщо на очі потрапляє продукція із зображенням улюбленого героя, бажають її купити значно більша частка старшокласників – 23,9% (серед дівчат і хлопців 29,7% та 16,9% відповідно), у 10-му класі 20,8 проти 26,5% у восьмому.

Як регіональну особливість можна відмітити дещо більшу частку орієнтованих на товари з візуальними образами улюблених героїв на Сході (29,6%) порівняно з іншими регіонами (21,6% - 22,3% в інших регіонах).

Парасоціальна творчість

Розподіл відповідей на запитання «Я придумую і пишу історії про медіагероїв, які мені подобаються (фанфіки)» (у %)

Залежно від статі:

	Дівчата		Хлопці	
так	11,8	17,5	9,5	12,9
скоріше так, чим ні	5,7		3,4	
скоріше ні, чим так	14,7	69,1	12,0	71,0
ні	54,4		59,0	
важко відповісти	13,4		16,1	

Залежно від року навчання:

	8 клас		10 клас	
так	12,8	17,3	8,2	13,0
скоріше так, чим ні	4,5		4,8	
скоріше ні, чим так	13,7	65,5	13,3	75,4
ні	51,7		62,1	
важко відповісти	17,2		11,5	

У регіональному розрізі:

	По Україні		Макрорегіони							
	в цілому		Захід		Центр		Схід		Південь	
Так	10,8	15,4	10,4	14,4	10,6	15,0	11,0	17,2	11,9	14,1
скоріше так, чим ні	4,6		4,0		4,4		6,2		2,2	
скоріше ні, чим так	13,5	69,9	13,2	73,3	13,0	72,0	14,2	65,8	14,1	65,2
Ні	56,5		60,1		59,0		51,6		51,1	
важко відповісти	14,7		12,3		13,0		17,0		20,7	

Коментар

Парасоціальна творчість проявляється в придумуванні історій про медіагероїв 15,4% старшокласниками (17,5% дівчат і 12,9% хлопців). З віком ця тенденція дещо зменшується: 17,3% школярів погоджується з цим у восьмому і 13% - у десятому класі.

Розділ 8. Роботизація і кіборгізація

Ставлення до роботизації

Останнім часом людство розвиває нові технології: розумні речі, роботехніку, доповнену реальність. Яке Ваше ставлення до цього поступу?

Розподіл відповідей на запитання «Я поставився б до робота добре, якщо б він став моїм:...» (у %)

За статтю

Я поставився б до робота добре, якщо б він став моїм:	Дівчата	Хлопці
1) сусідом	19,5	20,2
2) однокласником	20,7	18,4
3) колегою по спільній справі	18,2	23,0
4) другом	45,5	41,2
5) членом родини	19,8	16,2
б) домашнім улюбленцем	28,9	24,9
7) помічником в хатній роботі	49,4	38,7
8) додатковим посилювачем моїх м'язів, органів чуття	20,6	24,8
9) додатковим мозком (покращував пам'ять, інтелект)	40,1	32,5
10) жодна з відповідей не підходить	10,7	17,3

За роком навчання:

Я поставився б до робота добре, якщо б він став моїм:	8 клас	10 клас
1) сусідом	23,9	16,3
2) однокласником	25,3	14,9
3) колегою по спільній справі	24,3	17,0
4) другом	55,9	33,0
5) членом родини	23,4	13,9
б) домашнім улюбленцем	30,0	24,6
7) помічником в хатній роботі	47,4	42,1
8) додатковим посилювачем моїх м'язів, органів чуття	23,1	22,0
9) додатковим мозком (покращував пам'ять, інтелект)	37,8	35,7
10) жодна з відповідей не підходить	15,4	12,4

У регіональному розрізі:

Я поставився б до робота добре, якщо б він став моїм:	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
1) сусідом	19,9	18,2	18,7	24,3	16,4
2) однокласником	19,7	17,4	20,4	20,1	20,8
3) колегою по спільній справі	20,4	20,9	22,8	18,9	13,2
4) другом	43,5	41,9	42,6	47,5	40,3
5) членом родини	18,2	17,7	18,2	19,8	15,1
6) домашнім улюбленцем	27,1	25,0	27,6	29,0	25,2
7) помічником в хатній роботі	44,6	46,2	48,8	39,0	39,0
8) додатковим посилювачем моїх м'язів, органів чуття	22,5	19,6	25,8	22,4	16,4
9) додатковим мозком (покращував пам'ять, інтелект)	36,6	34,8	39,6	33,5	37,2
10) жодна з відповідей не підходить	13,7	13,1	13,8	15,6	10,1

Коментар

Ставлення старшокласників до робіт, які можуть скоро з'явитися в нашому повсякденному житті, демонструє досить близьку до них соціальну дистанцію. Так, 43,5% старшокласників готові прийняти робота в якості друга, 44,6% - в якості хатнього помічника. Більше третини позитивно поставились би до робота, який підсилював би когнітивні здібності (був додатковим мозком, покращував би пам'ять, інтелект). В якості домашнього улюбленця робота розглядають 27,1% школярів. Кожен п'ятий може прийняти робота і на більш близькій соціальній дистанції – члена родини (18,2%), на такій же дистанції знаходяться робот-сусід і робот-однокласник.

Ставлення до робіт має гендерні особливості: дівчата схильні до меншої соціальної дистанції з роботом. Регіональні особливості менш виражені, проте школярі Півдня є більш дистанційованими від робіт, чим учні в інших регіонах.

Ставлення до кіборгізації (доповненої тілесності)

Розподіл відповідей на запитання «**Я поставлюся до іншої людини добре, якщо вона не може без роботи:...**» (у %)

За статтю

Я поставлюся до іншої людини добре, якщо вона не може без роботи:	Дівчата	Хлопці
1) кінцівки замінено комп'ютерними протезами	50,0	45,0
2) пересувається тільки на роботизованій колясці	43,9	36,9
3) вся її пам'ять тільки на смартфоні (роботі)	21,9	24,5
4) без комп'ютера вона не чує (не бачить)	42,1	37,1
5) може мислити тільки за допомогою імплантованого робота	29,8	26,7
6) може розмовляти тільки штучним голосом за допомогою робота	37,5	32,4
7) її батьки – роботи	19,5	15,6
8) в ній нічого не залишилося від людини, вона повністю робот	14,6	13,8
9) жодна з відповідей не підходить	29,3	33,3

За роком навчання

Я поставлюся до іншої людини добре, якщо вона не може без роботи:	8 клас	10 клас
1) кінцівки замінено комп'ютерними протезами	53,9	42,4
2) пересувається тільки на роботизованій колясці	45,2	36,8
3) вся її пам'ять тільки на смартфоні (роботі)	26,3	20,4
4) без комп'ютера вона не чує (не бачить)	42,7	37,2
5) може мислити тільки за допомогою імплантованого робота	30,7	26,5
6) може розмовляти тільки штучним голосом за допомогою робота	37,3	33,4
7) її батьки – роботи	20,7	15,3
8) в ній нічого не залишилося від людини, вона повністю робот	15,1	13,5
9) жодна з відповідей не підходить	38,0	25,3

У регіональному розрізі:

Я поставлюся до іншої людини добре, якщо вона не може без робота:	По Україні в цілому	Захід	Центр	Схід	Південь
1) кінцівки замінено комп'ютерними протезами	47,8	44,9	51,3	44,4	49,1
2) пересувається тільки на роботизованій колясці	40,7	36,7	46,1	35,4	42,2
3) вся її пам'ять тільки на смартфоні (роботі)	23,1	22,6	25,2	21,0	22,0
4) без комп'ютера вона не чує (не бачить)	39,7	35,3	45,0	34,9	41,6
5) може мислити тільки за допомогою імплантованого робота	28,4	26,4	32,5	23,4	30,2
6) може розмовляти тільки штучним голосом за допомогою робота	35,2	32,6	39,9	29,5	37,2
7) її батьки – роботи	17,8	17,7	20,8	13,9	16,4
8) в ній нічого не залишилося від людини, вона повністю робот	14,2	15,0	17,4	9,0	13,9
9) жодна з відповідей не підходить	31,1	32,6	28,2	35,9	25,8

Коментар

Кіборгізація людини як сучасна тенденція серед старшокласників викликає досить позитивне ставлення в формі заміни кінцівок комп'ютерними протезами (47,8% добре поставились би до такої людини), пересування на роботизованій колясці (40,7%), посиленні органів чуття (зір, слух – 39,7%), заміни голосу штучним (35,2%).

Значно нижче толерантність до кібернетизованих істот, в яких роботи забезпечують когнітивні процеси – пам'ять (23,1%), мислення (28,4%), хоча для посилення власних здібностей комп'ютер ладні використовувати більше старшокласників.

Поставитися добре до іншої людини, в якій нічого не залишилося від людини, вона повністю робот, готові лише 14,2%, а до вихованця роботів – 17,8%. Третині школярів не підходить жодна відповідь, за яких умов можна було б поставитися добре до іншої людини. Толерантність зменшується з віком.

Дівчата загалом проявляють більше толерантності до кіборгізації, чим хлопці: заміни кінцівок (50% дівчат дають позитивну відповідь проти 45% хлопців), органи чуття (42,1% проти 37,1%), мовлення (37,5% проти 32,4%). Виключення складає лише ставлення до людини, вся пам'ять якої на смартфоні (роботі), де позитивних відповідей серед дівчат дещо менше, чим серед хлопців на 2,4%.

Загалом питання щодо кіборгізації і роботизації демонструють суперечливе ставлення до цих тенденцій серед старшокласників.

Література

1. Моніторинг медіа-культури населення України: Інформаційний бюлетень. Червень ' 2010 / За ред. Л. А. Найдьоновой, О. Т. Баришпольця; Упоряд. Л. П. Черниш. – К., 2010. – 48 с.
2. Довідковий бюлетень «Медіакультура старшокласників: результати всеукраїнського медіаосвітнього експерименту» / Вознесенська О.Л., Голубєва О.Є, Мироненко Г.В., Найдьонова Л.А., Обухова Н.О., Чаплінська Ю.С., Череповська Н.І. [за ред. О.Л. Вознесенської]. – [Електронний ресурс]. – 2016. – режим доступу: http://mediaosvita.org.ua/book/monitoring-mediakultury-naselennya/?fbclid=IwAR2MDFLR6j-k_wW-9aySFeMHaZV0wA0Tvx0VmWhJM3cRfOna15X33Ai6zmM
3. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / [О. Т. Баришполець, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдьонова, Н. О. Обухова Н. І. Череповська] ; за наук. ред. Л. А. Найдьоновой, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - К. : Міленіум, 2014. - 348 с.